

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
BUDAI POSTAPALOTA IV. EM. 424

TELEFON: 150-597. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 146-500.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGSZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESÜLETÉNEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTAIGAZGATÓ.

TÁRSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY
M. KIR. POSTAFŐMÉRNÖK

Az Eucharisztikus Kongresszussal kapcsolatos postai feladatok.

Írta: **Dr. PÁZMANY ÖDÖN** m. kir. postatitkár.

Les tâches postales en connexion avec le Congrès eucharistique international.
Par M. le Dr. Ödön Pázmány, Secrétaire de poste.

La poste hongroise se prépare avec le plus grand soin au XXXIVe Congrès eucharistique international. Par là, d'une part, elle prête son concours dans les travaux d'organisation du Congrès, d'autre part, elle désire assurer l'utilisation du service de la poste et de la télécommunication pour les participants du Congrès. Pour ce but, elle mettra, entre autres, à la disposition du Congrès un circuit conducteur de 100 km de longueur branché aux 300 hautparleurs qui seront montés sur les lieux des cérémonies. Un carnet de renseignements, en six langues, concernant le service postal a été édité à l'usage des étrangers. Les employés de poste faisant le service du guichet ont été pourvus d'un cahier contenant en langues française, allemande et anglaise les expressions et les formules de conversation les plus usitées dans le service postal. Un service de renseignements général est organisé dans les grands bureaux de Budapest avec des employés parlant des langues étrangères. Il sera fait en sorte que les participants au Congrès puissent recevoir, par téléphone, des renseignements en six langues sur les temps et lieux des cérémonies, la communication des tramways et des autobus ainsi que sur la manière la plus pratique et la plus simple de s'orienter dans la ville. Sous le nom de „Téléphone-restant“, un nouveau service a été introduit permettant l'envoi par téléphone de messages ne dépassant pas 10 mots. En outre, plusieurs bureaux occasionnels et spéciaux seront installés pour la durée du Congrès.

Az egész világ katolikusságának érdeklődése kíséri azokat az előkészületeket, amelyekkel a XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus előkészítő bizottságai igyekeznek annak sikerét és zavartalan rendezését biztosítani. A kongresszusra érkező belföldi és külföldi tömegek szállítása, fogadása, elszállásolása, ételmezése és egyéb igényeinek ki-
elégítése, valamint a kongresszus előkészítése és rendezése olyan óriási feladatokat és munkát ró az előkészítő bizottságokra, hogy eze-

ket csak kellő megosztással, a bizottságoknak kisebb tevékenységi körre szorító albizottságokra való tagozásával lehetséges kifogástalanul elvégezni.

Ebben a kisebb tevékenységi körre szorító munkában a m. kir. posta is kiveszi részét. Két bizottságban igyekszik a kongresszus sikerét előmozdítani, és pedig a társadalmi bizottságban, amelynek hivatása gondoskodni a katolikus postaszemélyzet lelki előkészítéséről és az Eucongress postaügyi albizottságban, amelynek az a feladata, hogy a postavezérgazgatósággal karöltve előkészítse és biztosítsa a kongresszus postai és távközlési szolgálatát.

Cikkemben a postaügyi albizottság munkásságát érintő postai és távközlési feladatokról kívánok rövid tájékoztatást adni.

A kongresszussal kapcsolatban a posta tevékenységét két csoportra lehet osztani, és pedig a kongresszus rendezésével összefüggő feladatok elvégzésére és a kongresszuson résztvevők postai vagy távközlési igényeinek kifogástalan kielégítésére. Mindkét feladat nehéz, mert végrehajtásuk alapos felkészültséget és különleges megoldásokat kíván.

A kongresszus rendezésével kapcsolatos feladatok legnagyobb részben műszakiak s főleg az ünnepségek rendezésének megkönnyítését, az egészségügyi szolgálat támogatását, stb.; egyszóval a kongresszus sikerének biztosítását szolgálják. Ilyen postai feladat többek között a hangszórók vezérlőáramköreinek biztosítása és rendelkezésre bocsátása. A kongresszus főbb ünnepségeit ugyanis a közönség által elfoglalt területekre hangszórókon fogják közvetíteni. Ezen a területeken (a Hősök-terén és környékén, az Országháztéren, a Duna mindkét partján a Horthy Miklós hídtól a Margit hídig) mintegy 300 hangszóró lesz elhelyezve. E hangszórók vezérlő-áramköreit a posta bocsátja rendelkezésre. Ehhez az európai viszonylatban csaknem egyedül álló hangközvetítéshez a posta 4 főközpontot érintő körülbelül 100 kilométer hosszú áramkört ad.

A kongresszuson résztvevők postai és távközlési igényeinek kielégítésére vonatkozó tevékenység már több oldalú. Itt első helyen kell említenem, hogy a posta a kongresszus emlékére folyó év május havában hét értékből álló, 100%-os felárral emlékbélyegblokkot bocsát ki s ezenkívül külön is forgalomba hozza az emlékblokk 16 és 20 filléres bélyegeit. Minthogy e bélyegblokkok iránt igen nagy érdeklődés mutatkozik, arra mind belföldön, mind a külföldön előjegyzést hirdetett. A belföldi előjegyzés igen szép eredménnyel járt s a külföldiek igényléscinek előjegyzése még folyik. Az emlékbélyegblokkok május hó 16-án kerülnek forgalomba.

A kongresszus alatt Budapestnek csaknem 300.000 vendége lesz s ezek közül kb. 50.000 külföldi, legnagyobb részben európai, de a tengerentúlról is kb. 5.000 résztvevőre számítunk. Erre a nagy idegenforgalomra a posta alaposan felkészül s főleg azokat a munkahelyeket erősíti meg és készíti elő a várható nagyobb forgalomra, amelyeknél tömegmunkára számít.

Hazánkban, illetőleg Székesfővárosunkban az Eucharisztikus Kongresszushoz hasonló tömegmozgás a milléniumi világkiállítás óta

nem volt. Így nincsenek adataink a százezres tömegek postai és távközlési igényeiről. Erre vonatkozólag az előző Eucharisztikus Világkongresszusok postai forgalma sem lehet irányadó, mert azt minden esetben befolyásolta a kongresszus helyének földrajzi fekvése, az azon résztvevő belföldi zárandokok kultúrszínvonala, a külföldi zárandokok száma s nem utolsósorban a kongresszust rendező országok postai és távközlési felkészültsége.

Igy tehát csak viszonyaink ismerésének felhasználására és a körülményekből következtethető valószínűségekre vagyunk utalva.

Az 1930. évi Szent Imre ünnepek alatt — amelyet arányaiban nem lehet összehasonlítani az Eucharisztikus Világkongresszussal — a közönséges levélpostai forgalom igen jelentékeny emelkedésén kívül, a táviratforgalom mintegy 40%-al, vagyis napi 4000—5000 darabbal emelkedett. Ebből következtetve a távíró és távbeszélő forgalomban most is jelentékeny forgalomemelkedéssel számolhatunk. Ennek zavartalan lebonyolítását részben a munkahelyek megerősítésével, részben a Creed-gépek üzembehelyezésével igyekszünk biztosítani.

A tulajdonképpeni tömegforgalmat természetesen a feladott levelezőlapoknál lehet várni. Ezért gondoskodás történik a levélszekrények gyakori kiürítéséről, a levéltovábbító és a mozgóposta szolgálat megerősítéséről, hogy torlódás még a csúcsforgalom napján se állhasson elő.

A nagyobb forgalom zavartalan lebonyolításának egyik igen fontos eszköze a postai szolgáltatások igénybevételének megkönnyítése és a széleskörű *tájékoztató szolgálat*. Ezeknek főleg a magyar nyelvet nem beszélő külföldieknél van nagy jelentősége. Erre való tekintettel a posta ellátja a budapesti levélszekrényeket a levélpostai díjszabás kivonatával és a levélszekrények gyűjtési rendjét feltüntető táblákon közli, hogy hol van a legközelebbi postahivatal. Ezenkívül a külföldi vendégek részére magyar, angol, francia, német, olasz és eszperantó nyelven „Postai tájékoztató” füzetet ad ki, amelyben a legszükségesebb postai és távközlési tudnivalókat ismerteti. Ebben a füzetben Budapest magyarázatos térképével igyekszik tájékoztatást adni, hogy melyik postahivatal vagy vendéggondozó kirendeltség hol, mikor és milyen nyelven ad postai vagy távközlési ügyekben felvilágosítást.

Ennek alapján a budapesti postaigazgatóság a Budapest 1., 2., 3., 4., 10., 53., 62., 72., 112. és 114. sz. postahivataloknál a felvételi osztályok mellett „Tájékoztató” munkahelyeket létesít. Ezenkívül tájékoztató postatisztviselő fog működni a Központi Vendéggondozó Hivatal által a város különböző részein felállítandó 9 vendéggondozó kirendeltségnél is, aki e munkakörén kívül Eucongress emlékbélyegblokkot is árusít. Itt vehetik át a külföldiek az általuk írásban már előjegyzett bélyegblokkokat.

Az Eucongress lakásosztálya a külföldieket nemzetiségek szerint úgy szállásolja el, hogy az egy országból érkező zárandokok lehetőleg egy városrészben lakjanak. Ennek figyelembevételével jelölik ki templomukat, étkező- és gyűléshelyeiket. Ehhez a területi beosztáshoz igyekszik igazodni a postai tájékoztató szolgálat is azáltal, hogy e munkakörökre a lehetőségek határain belül olyan tisztviselőt jelöl-

nek ki és osztanak be, akik az érdekelt postahivatal vagy vendéggondozó kirendeltség környékén elhelyezett nemzetek nyelvén beszélnek.

De nemcsak a postai és távközlési ügyekben való tájékozódást igyekszik megkönnyíteni a posta, hanem a *távbeszélő különtudakozó szolgálat* kibővítésével lehetővé teszi azt is, hogy a kongresszus résztvevői távbeszélőn angol, francia, német, olasz és eszperantó nyelven is felvilágosításokat kaphassanak az ünnepek helyéről, idejéről, a közlekedés rendjéről, az utak, utcák és terek legközelebbi elérhetési módjáról stb. S mindezt azáltal teszi egyszerűvé és könnyűvé, hogy a különböző nyelvű tudakozó munkahelyeket külön-külön távbeszélő számra kapcsolja s így azokat külön-külön fel lehet tárcsázni.

A nagy város távolságait igyekszik áthidalni s az alkalmi szállások jelentékény részéből hiányzó távbeszélőt lesz hivatva pótolni a „Telefon-restante” elnevezéssel rendszeresített *üzenetközvetítő szolgálat*. Ennek célja, hogy bárki (tehát nem előfizető is), bármelyik távbeszélő állomásról (tehát nyilvános állomásról is), névvel vagy jelszóval bárki részére 10 szóig terjedő üzenetet mondhat be s az üzenetközvetítő-munkahely ezt annak olvassa fel, aki ezért névvel vagy jelszóval távbeszélőn jelentkezik. Reméljük, hogy a közönség ezt az ötletes újítást szívesen veszi s annak előnyeit hamar megismeri.

Az Eucongress sajtóügyi bizottságának sok gondot okoz a nagyszámú bel- és külföldi hírlaptudósítók zavartalan munkájának biztosítása. De alapos felkészültséget kíván ez a postától is, mert a hírlaptudósítás gyors munkájának a tökéletes és könnyen hozzáférhető távközlési lehetőség az alapja. E célból a külföldi hírlapírók munkahelyéül és a Magyar Távirati Iroda, valamint a Magyar Kurir szerkesztői irodájául kijelölt Patria Klubban táviróval és távbeszélővel egyesített, éjjeli-nappali szolgálatot tartó alkalmi postahivatalt rendez be a posta. Ebbe 6 helyi és 5 távolsági távbeszélgetésekre alkalmas fülkét, külön távbeszélő kapcsoló szekrényt és Creed-távírógépet állít fel. A Klub helyiségeiben pedig több távbeszélő állomást létesít. Ezenkívül ugyancsak a hírlaptudósítók részére 16 távbeszélő állomást szerel fel a Hősök-terén emelendő oltárépítmény aljában kiképezett távbeszélő fülkékben.

A csoportokban érkező zarándokok legnagyobb része csak néhány napot tölt a fővárosban. Címükre aligha érkezik postai küldemény s ha ennek szükségessége felmerül, a belföldi résztvevő megtalálja ennek módját. A külföldről s főleg a tengerentúlról érkező vendégeink azonban hosszú időt töltenek úton s ezért meg kellett adni nekik azt a lehetőséget, hogy címükre, Budapestre, lakásuk közelebbi megjelölése nélkül is érkezhessék postai küldemény és a m. kir. posta ezt — lehetőleg — késedelem nélkül kézbesítse. Bár az Eucongress Központi Vendéggondozó Hivatalának lakásosztálya arra törekszik, hogy a külföldiek budapesti lakásuk címét még elutazásuk előtt megismerjék, ez sok esetben aligha sikerülhet, mert a lakások kiutalása csak most kezdődik s a tengerentúlról érkezők egyrésze már úton van Hazánk felé. Ezért a posta vállalkozott arra, hogy a kongresszus tartama alatt „Eucongress Budapest” megjelöléssel ellátott, közelebbi cím nélkül érkező postaküldeményekre a lakásosztály által vezetett

és rendelkezésére bocsátott kartotékok alapján a helyes budapesti címet feljegyzí és a küldemény kézbesítéséről gondoskodik.

E célból a Központi Vendéggondozó Hivatal mellett éjjel-nappali szolgálatot tartó postai kirendeltséget létesít. Az „Eucongress Budapest” megjelöléssel ellátott levélpóstai küldeményeket már a mozgópósták külön levélkötegekbe helyezik s közvetlen levélzárlatban továbbítják a postai kirendeltséghez, amely ezeket a megfelelő cím feljegyzése után az illetékes kézbesítő hivatalhoz juttatja. Az ilyen megjelöléssel érkező táviratok címét pedig távbeszélőn mondja be a központi távíró hivatalnak.

Igy látszatra — megfelelő előkészítés és sűrű járatberendezések mellett — igen egyszerűnek tűnik fel a kirendeltség feladata. Ha azonban figyelembe vesszük e küldemények különféle idegennyelvű, sokszor alig olvasható címeit, illetőleg neveit, a kongresszus alatt elkerülhetetlen lakásváltoztatásokat, a sok időt igénylő nyomozások nehézségeit, ennek az alkalmi postai szervnek munkája igen fáradtságos és rendkívül fontos lesz. Ennek a postai kirendeltségnek kifogástalan működésén, ügyességén és találékonyságán keresztül fog sok külföldi véleményt alkotni a m. kir. posta munkájáról.

A kongresszuson rendkívül fontos szerepe lesz a rádióknak is. A kongresszus ideje alatt, 7 napon át, 12 helyről 26 belföldi rádióközvetítés van tervbe véve és 8 ország 24 esetben közvetíti ünnepségeinket. E közvetítések műszaki előkészítésére s a szükséges áramkörök biztosítására már most gondosan felkészül a távíró és távbeszélőigazgatóság.

E cikkemben a különlegesebb előkészületeket és intézkedéseket nagy vonalakban ismertettem s nem bocsátkoztam részletekbe. Céлом ugyanis csak általános tájékoztatás volt arról, hogy a m. kir. posta is lelkes munkát vállal a nagy nemzeti ügyben, a XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus sikerének előkészítésében.

Hiszem, hogy legközelebbi cikkemben a jól végzett munka eredményéről számolhatok be.

Átlagok, mint statisztikai középértékek.

A m. kir. posta Jogász- és Mérnök Tisztviselői Országos Egyesület jogász szakosztályának ülésén tartott előadás alapján írta:

Dr. RUTTNER BÉLA, okl. közigazda, m. kir. postatitkár.

Les moyennes comme valeurs moyennes statistiques.

Par M. le Dr. Béla Ruttner, Secrétaire de poste.

Dans cet article, l'auteur fait connaître, parmi les moyennes arithmétiques et géométriques ainsé que le median et modus représentant la valeur moyenne statistique, la moyenne géométrique simple et appréciée. Il fait ressortir les avantages et les inconvénients, les champs d'application convenables et les possibilités de chaque procédé. Il explique enfin, éclaircis par des exemples tirés de la statistique postale, les divers modes de calcul.

Az előző előadásban röviden ismertettem azt a hosszadalmas, nagy lelkiismeretességet igénylő, aprólékos és fárasztó munkát, amellyel a statisztikai anyag gyűjtése és feldolgozása jár. A mai elő-

adásban azoknak az egyszerűbb, különösebb mennyiségtani képzettséget nem feltételező módszertani alapelemeknek ismertetését kezdem meg, amelyeket azok a kartársaim, akik mint előadók működnek, statisztikai munkáknál eredményesen használhatnak.

A statisztikai anyagot feldolgozás után értékelni kell. Ez annyit jelent, hogy az anyag jellemző tulajdonságait ki kell dolgozni, más tényállással össze kell hasonlítani és az okozati összefüggéseket kutatva, a törvényszerűségeket meg kell állapítani. Ehhez a munkához szükséges, hogy az eredményeket lehetőleg egy, de legalább is kevés számú számkifejezéssel foglaljuk össze. A szerint, amint a főcél az anyag jellemzésére, vagy következtetésekre irányul, beszélünk leíró (descriptiv) vagy következtető (induktív) értékelésről. A statisztikai módszertan mindkét eljárásra alkalmas.

A mennyiségtani eljárások és képletek alkalmazásánál igen óvatosan kell eljárni. Minden statisztikai anyagra egyformán jól és mechanikusan alkalmazható eljárások nincsenek. Mindig figyelembe kell venni az anyag természetét, valamint az alkalmazott módszer különleges sajátosságait. Az összefüggések és a törvényszerűségek megállapításában, a logikailag kifogástalanul levezetett következtetésekben nyilvánulnak meg a statisztikus egyéni képességei. Ezek a képességek azonban csak akkor bontakozhatnak ki, ha a statisztikus a módszertan mesterségbeli részével is tisztában van.

Középértékek.

A számok, számoszlopok legegyszerűbb jellemzése az ú. n. középértékek útján történik. Ezek a középértékek.

1. az egyszerű és a mérlegelt számtani átlag,
2. az egyszerű és a mérlegelt mértani átlag,
3. a helyzeti középérték, a median és
4. a legsűrűbb érték, a modus.

Ebben a cikkben, az előadástól eltérőleg, nem az összes középértékeket, hanem csak a számtani és a mértani átlagokat fogom ismertetni.

1. Számtani átlagok.

A számtani átlag (és általában az átlag) általában a következő követelményeknek feleljen meg:

határozott érték legyen, vagyis értékét ne az egyén, hanem a statisztikai sor szabja meg;

kiszámításánál a sor minden értéke szerepeljen;

jelentése egyszerű legyen és tulajdonságai legyenek nyilvánvalóak;

könnyű kiszámíthatóság;

algebrai használhatóság és

a helyes mintavétel (sampling). Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a mintavétel helyességére, vagyis arra, hogy az egyes mintákon belül az értékek túlságosan ne változzanak, igen nagy gondot kell fordítani.

Nem mindig lehet ugyanis az összes jelenségeket mérni, hanem igen sok esetben a jelenségek tömegéből csak egyes, vagy csak kevés

számú jelenséget lehet megvizsgálni. Pl. több waggon búzát minőségi szempontból megvizsgálni csak úgy lehet, hogy mindegyik waggonból miniatúrát vesznek ki. Ezek a minták az egész tömegnek csak egészen jelentéktelen részét képezik és így igen fontos, hogy ezek az egész tömeget helyesen képviseljék.

a) Az egyszerű számtani átlag.

Az egyszerű számtani átlagot könnyű érthetőségénél és egyszerű kiszámításánál fogva általánosan ismerik és használják, bár használata főleg csak az ú. n. egyszerű statisztikai soroknál és csak bizonyos korlátok között helyes. Egyszerű statisztikai soroknak nevezzük azokat a jelenségeket, amelyek magyarázatához más körülmények nem szükségesek. Pl. Ha a csomagok forgalmi adatait évenként feljegyezzük, ezek az adatok minden egyéb magyarázó adat nélkül teljesen érthetők. Az egyszerű sorok mellett vannak az ú. n. összetett statisztikai sorok, amelyeknél egy körülmény kevés a jelenségek megítélésére. Pl. ha azt mondjuk, hogy a csomagokat a posta az egyes díjök szerint 25, 50, 100 stb. kilométer távolságra szállította, ezek a távolsági adatok a szállítási távolság megállapítására elégtelenek, mert tudnunk kell még azt is, hogy a posta az egyes díjökben hány darab csomagot szállított.

Mint minden középértéknek, az egyszerű számtani átlagnak is vannak előnyei és hátrányai. Ezeket, valamint a kiszámítás módját — bár ez közismert — néhány példa segítségével világítom meg.

Vegyünk három egyszerű statisztikai sort a következő értékekkel:

I.	II.	III.
100	98	10
100	99	30
100	100	80
100	101	130
100	102	250
<hr/>	<hr/>	<hr/>
500	500	500

Az átlagot (A) — nemzetközi jelzése szerint $\bar{x}$ — úgy számítjuk ki, hogy a jelenségeket összeadjuk és a sor tagjainak számával elosztjuk. Ha tehát az egyes értékeket $x_1, x_2, \dots$ stb. betűkkel, a tagok számát pedig n betűvel jelöljük, akkor a képlet:

$$A(\bar{x}) = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n} = \frac{\sum x}{n}$$

(Jegyzet. A „ Σ ” szummációt, vagyis összegezést jelent, amelyhez abban az esetben, ha a sorok haladványok, meghatározott képletek fűződnek. Így számtani haladványoknál az első n tag összege

$$\Sigma n = (x_1 + x_n) \frac{n}{2},$$

vagyis pl. a természetes számsor 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 és 10 értékekből álló első 10 tagjának összege, $\Sigma_{10} = (1 + 10) \frac{10}{2} = 11 \times 5 = 55$)

Az előbbi példákban az átlag tehát mindegyik sornál $500/5 = 100$, bár láthatjuk, hogy az egyes sorok szerkezete más és más. Ha a kiszámított átlagokat abból a szempontból nézzük, hogy a közölt soroknál tényleg a jelenségek rendes értékét fejezik-e ki, az első két sornál (I., II.) igennel, a III. sornál azonban nemmel kell felelni. Az I. sor átlagánál sajátos átlagról, a II. sornál generikus átlagról, vagy típusról is szokás beszélni.

Az átlag előnyeit és hátrányait a következőkben foglalhatom össze. Előnyök:

Könnyű kiszámíthatóság;

a sor egyes tagjait az átlaggal helyettesíteni lehet anélkül, hogy a sor összege változna. (Kalkulációban stb. van jelentősége);

a sor átlag alatti értékei ugyanakkora összeget képviselnek, mint az átlag feletti értékek együttes összege;

a sor egyes tagjainak egyszerű (lineáris) eltérései az átlagtól, illetőleg az eltérések összege egyenlő 0-val, a négyzetes eltérések összege pedig a többi középértékhez viszonyítva a legkisebb.

Hátrányok:

Az átlag különböző, egymástól jelentékenyen eltérő értékek eredménye is lehet, mert a szóródásra való tekintet nélkül, szinte erőszakosan foglalja össze a sor egyes tagjait. (L. a III. sort.)

Az átlagot a sor egyes kiugró értékei (maximumok, minimumok) szélsőségesen befolyásolják, ezért csak kellő óvatossággal lehet használni. (L. a III. sort.);

igen sok esetben az átlag csak elméleti érték, mert értékének a sor egyik tagja sem felel meg. (L. a III. sort.);

az átlag a sor valamelyik tagjának elhagyása, vagy újabb tag hozzácsatolása következtében mindjárt változik.

A felsorolt hátrányok következtében az átlagot igen sok esetben nem lehet jellegzetes értéknek tekinteni. Igazán jellegzetes átlagról csak akkor lehet szó, ha a sor értékei az átlag felé tömörülnek. Legideálisabb a tömörülés akkor, amidőn a sor tagjainak pozitív és negatív eltérései az átlagtól teljesen szabályszerűen alakulnak. Ebben az esetben beszélünk típusról. (L. a II. sort.)

b) A mérlegelt számtani átlag.

Amint már említettem, az egyszerű számtani átlagot — az elmondottak figyelembe vételével — helyesen csak az egyszerű statisztikai soroknál és ezeknél is csak bizonyos korlátok között lehet használni. Az összetett soroknál, valamint különböző súlyú (jelentőségű, értékű) számok összefoglalásánál a mérlegelt számtani átlag használatára kell áttérni, mert a jelenségeket az előforduló esetek száma vagy súlya szerint kell figyelembe venni. Ezt az alábbi példa kellőképpen megvilágítja.

Az 1936. évben feladott postacsomagok szállítási távolsága.
(A magyar posta 1936. évi jelentéséből.)

1	2	3	4	5
Díjöv	Távolság km.*	Fokozat- közép (x)	Feladott csoma- gok darabszáma 1000 (f)	Szállítási össz- távolság (x. f)
I.	— 25	12.5	819	10.238
II.	25— 50	37.5	1.339	50.212
III.	50—100	75.—	1.952	146.400
IV.	100—150	125.—	2.150	268.750
V.	150—200	175.—	2.091	365.925
VI.	200—250	225.—	591	132.975
VII.	250—350	300.—	256	76.800
Külföldre	350—450	400.—	145	58.000

Σ — (1.350) 9,343 1,109,300

*) A VII. díjöv és a külföld (feladási helytől — országhatárig) távolságának megválasztása önkényes.

A szállítási távolság az egyszerű számtani átlag alapján a már közölt képlet $\left(\bar{x} = \frac{1}{n}\right)(\Sigma x)$, vagyis $1.350/8$ szerint 168.8 km lenne. Nyilvánvaló, hogy ez a kiszámítási mód nem lenne helyes, mert nem venné figyelembe az egyes távolságok (x) súlyát, vagyis az egyes távolságokra szállított csomagok darabszámát (f). Nem mindegy ugyanis, hogy valamely távolságra 2.150.000, vagy csak 145.000 csomagot szállítottak-e. Annak a távolságnak, amelyre több csomagot szállítottak, feltétlenül nagyobb jelentősége, vagyis súlya van. Az egyes távolságok súlyát úgy adjuk meg, hogy minden egyes távolságot a hozzája tartozó csomagok darabszámával megszorozzuk. A szállítási középtávolság (mérlegelt számtani átlag) tehát egyenlő a szállítási távolságból és a szállított csomagok darabszámából alakult szorzatok összegével, elosztva a szállított csomagok összes darabszámával. Vagyis:

$$\bar{x} = \frac{f_1 x_1 + f_2 x_2 + \dots + f_n x_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n} = \frac{\Sigma fx}{\Sigma f} = \frac{1.109.300}{9.343} = 118.7 \text{ km.}$$

Az egyszerű számtani átlag és a mérlegelt számtani átlag között — mint a jelen esetben is — igen nagy különbség lehet.

Megjegyzem, hogy a közölt példában a „súly“ megállapítása nem okozott semmiféle nehézséget, mert súlynak csak az egyes távolságokra szállított csomagok darabszámát vettük figyelembe, ez pedig adva volt. Igen sok esetben azonban igen körülményes és hosszadalmas számítások szükségesek a helyes súly megállapítására. Sőt nem is annyira a számításokban, hanem inkább a súly helyes megválasztásában rejlenek a nehézségek. Így pl. az indexszámításoknál is, amelyeknél a súlyoknak igen nagy jelentősége van. (A közölt példát gya-

korlat céljából ki lehet dolgozni a Magyar Posta 1936. évi jelentésében közölt díjovenkénti súlymegoszlás figyelembe vételével is.)

A mérlegelt számtani átlag kiszámítása többnyire igen hosszadalmas számtani művelet, mert a gyakorlatban a statisztikai sorok a legtöbb esetben nem oly rövidek és nem oly kis számokból állanak, mint amelyet példaképpen közöltem. A számítások megrövidítése végett gondoskodni kellett tehát bizonyos egyszerűsítésekről. Mint-hogy ezek jelentékeny munkát és időt takarítanak meg, szükségesnek tartom ezeket ismertetni.

Az egyik eljárás lényege, hogy egyszerű becslés alapján megállapítjuk a valószínű átlagot, vagyis azt az értéket, amely az átlaghoz közel esik, jelöljük ezt X_0 -val, megállapítjuk a sor egyes értékeinek eltérését a becsült átlaghoz, jelöljük az eltéréseket x'_1, x'_2, x'_3 stb. betűvel és az eredményt az eltérések átlaga alapján számítjuk ki. Ebben az esetben tehát már nem az életkorcsoportok középértékeit szorozzuk meg az esetek (gyakoriságok = f) számával, hanem csak az eltéréseket a becsült átlagtól és a szorzatok összegét osztjuk el ez esetek számával. A megállapított hányadost a becsült átlaghoz hozzáadva, megkapjuk a mérlegelt átlagot. Az elmondottakat egy példával fogom megvilágítani.

Átlagos életkor megállapítása az életkorcsoportok középértékei alapján.

1	2	3	4
Eletkorcsoportok középértéke (x)	Alkalmazottak száma (f)	Eltérés a becsült átlagtól (X_0) (x')	$x' \cdot f$
19	4	(19—37·5=) —18·5	(+4)×(—18·5)=— 74
22·5	17	(2·5—37·5=) —15	— 255
27·5	30	(27·5—37·5=) —10	— 300
32·5	259	(32·5—37·5=) — 5	—1285
			—1914
37·5 = x_0	240	(37·5—37·5=) 0	0
42·5	260	(42·5—37·5=) + 5	+ 1300
47·5	137	(47·5—37·5=) +10	+ 1370
52·5	70	(52·5—37·5=) +15	+ 1050
57·5	21	(57·5—37·5=) +20	+ 420
62·5	2	(62·5—37·5=) +25	+ 50
			+4190
$X_0 = 37·5$	$\Sigma = 1·040$	—	—1914
			+4190
			+2276

$$\text{Képlet: } \bar{X} = X_0 + \frac{x'_1 f_1 + x'_2 f_2 + \dots + x'_n f_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n} = X_0 + \frac{\Sigma fx'}{\Sigma f}$$

Helyettesítsük be az értékeket, akkor:

$$\bar{X} = 37.5 + \frac{2.276}{1.040} = 39.7 \text{ év.}$$

Az átlagként megállapított 39.7 év azt jelenti, hogy az ennél fiatalabb korú alkalmazottak végösszegben ugyanannyi évvel bírtak, mint az annál idősebb alkalmazottak.

E példával kapcsolatban még megjegyzem, hogy a becsült átlag, az X_0 , megállapításán nem kell hosszasan töprengeni, mert végeredményben a számítások alapjául a sor bármelyik értékét átlagnak lehet minősíteni. Minél közelebb esik azonban a becsült átlag (X_0) a valóságos átlaghoz ($\bar{X}$), annál könnyebbé válnak a számítások. E módszer előnye, hogy az eredeti számokat le lehet egyszerűsíteni és így csak egyszerűbb számokkal kell számolni. A közölt példában pl. csak egész egyszerű számokkal (5, 10, 15, stb.) kellett szorozni.

A számításokat még jobban meg lehet könnyíteni, különösen akkor, ha a változási közök (lépcsők, fokozatok, lásd a következő táblázat 1. rovatát) egyformák. Ebben az esetben magát a változási közt vesszük alapnak és csak ezzel az egységgel számolunk. Természetesen ez igen nagymérvű egyszerűsítést jelent. Az eljárást ismét egy példával világítom meg.

Az átlagos heti munkaidő megállapítása a változási köznek, mint egységnek figyelembevétele alapján.

1	2	3	4
Heti munkaórák száma	Alkalmazottak száma	Eltérés a becsült átlagtól (x_0)	
(x)	(f)	(x')	f · x'
33—39	877	— 2	— 1.754
39—45	1.035	— 1	— 1.035
			— 2.789
45—51= X_0	2.969	0	0
51—57	2.286	+ 1	+ 2.286
57—63	1.669	+ 2	+ 3.338
63—69	1.216	+ 3	+ 3.648
			+ 9.272

$$X_0 \text{ közép} = 47.5; d = 6$$

$$\begin{array}{r} - \\ 10.052 \\ - \\ - 2.789 \\ + 9.272 \\ \hline + 6.483 \end{array}$$

E példában a heti 45—51 munkaóra változási közt vettük alapul. Az egyes változási közök eltérését tehát ehhez a csoporthoz viszonyítva állapítjuk meg. A 39—45 munkaóráig terjedő változási köz tehát 1-gyel kisebb, a 33—39 munkaóráig terjedő pedig 2-vel kisebb, mint a becsült átlagként megállapított 45—51 munkaóráig terjedő változási köz, stb. Az eltérések így módon egész kis számokká zsugorodnak össze. A példában a legnagyobb szám, amellyel szorozni kell

3. Most az előző példához hasonlóan a becült átlagtól megállapított eltérések (x') és az esetek (gyakoriságok = f) szorzatának összegét ($\sum fx$) az alkalmazottak összes számával ($\sum f$) elosztjuk. A hányados megállapítása után vissza kell emlékeznünk arra, hogy becült átlagnak egy egész változási közt választottunk, e változási közben pedig több változási egység, ebben az esetben pl. 6 egység van. (45, 46, 47, 48, 49 és 50). A hányadost tehát meg kell szoroznunk a változási köz egységeinek számával, a mi esetünkben, $d = 6$ -tal. A példa további kidolgozása ugyanúgy folytatódik, mint az előbbi esetben.

$$\begin{aligned} \text{A képlet tehát: } \bar{X} &= X_0 + \frac{f_1 x_1' + f_2 x_2' + \dots + f_n x_n}{f_1 + f_2 + \dots + f_n} \times d = \\ &= X_0 \frac{\sum fx'}{\sum f} \cdot d; \text{ vagyis } = 47.5 + \frac{6.483}{10.052} \cdot 6 = \text{heti } 52.36 \text{ munkaóra.} \end{aligned}$$

Amint látjuk, a számtani műveletek egészen leegyszerűsödtek. A gyakorlatban az átlag kiszámítása mindig ilyen leegyszerűsített eljárással történik.

2. Mértani átlagok.

A mértani átlag alkalmazási területe a mindennapi életben kisebb és ezért nem is használják olyan általánosan, mint a számtani átlagot. Használata első sorban akkor célszerű, ha nem helyzeti középértéket, hanem pl. indexszámoknál az ingadozás középértékét akarjuk megállapítani. Abszolút értékeknél a mértani átlagot első sorban olyan esetekben alkalmazzák, amidőn az abszolút értékek százalékos változásait — bár különböző mennyiségekről van szó — egyformának tekintik. Ugyanolyan jellemzőnek tekinthetjük bizonyos esetekben pl. az 50 egységről 75 egységre történő változást, mint a 100 egységről a 150 egységre történőt, mert mind a két csoport 50%-kal emelkedett.

Jellemző tulajdonsága a mértani átlagnak, hogy a számtani átlaggal ellentétben bizonyos mértékig lefelé túloz, mert a kisebb számoknak van nagyobb súlya. Ezzel a szélsőséges értékeket tompítja. Jellemző továbbá, hogy a mértani átlag mindig kisebb, mint az ugyanazokból az értékekből kiszámított számtani átlag.

Az egyszerű mértani átlag egyenlő a statisztikai sor tagjainak sorozatából vont n -edik gyökkel, ahol n a sortagok (tényezők) számát jelenti. Vagyis, ha a statisztikai sor egyes tagjait $x_1, x_2, x_3, \dots, x_n$ betűkkel, a tagok számát pedig n betűvel jelöljük, akkor a mértani átlag

$$G = \sqrt[n]{x_1 \cdot x_2 \cdot x_3 \cdot \dots \cdot x_n}$$

Ha például eredeti értékeknek 3, 4 és 5 egységet veszünk, akkor

a mértani átlag, $G = \sqrt[3]{3 \cdot 4 \cdot 5} = 3.9$. Elképzelhetjük, hogy abban az esetben, ha a sor hosszú, vagyis sok tagból és nagyobb számokból áll — és ez a rendszeres eset, — a kiszámítás igen hosszadalmas és nehézkes. Célszerűbb tehát a mértani átlagot logaritmikus úton kiszámítani.

minthogy ily módon a számtani műveletek eggyel alacsonyabbrendű műveletekké változnak és pedig a mi esetünkben a gyökvonás osztásá, a szorzás összeadásá. A képlet:

$$\log G = \frac{1}{n} (\log x_1 + \log x_2 + \dots + \log x_n) = \frac{1}{n} \Sigma (\log x),$$

Vagyis: a mértani átlag logaritmusá egyenlő a sortagok logaritmusának számtani átlagával. Példa:

Értékek (X)	Az értékek logaritmusá (log X)
3	0.47712
4	0.60206
5	0.69397
X = 12 n = 3	$\Sigma (\log X) = 1.77815$

$$\log G = \frac{1}{3} (\log 3 + \log 4 + \log 5) = \frac{1.77815}{3} = 0.5927;$$

$$G = 3.9.$$

(Ugyanakkor a számtani átlag 4 lenne, vagyis a mértani átlag kisebb.)

A mérlegelt mértani átlag kiszámításához a sor minden egyes tagját a hozzá tartozó súllyal, mint hatvány-kitevővel hatványozni kell és a hatványok szorzatából a megfelelő gyököt kell vonni. Vagyis

$$G_m = \sqrt[N]{X_1^{f_1} \cdot X_2^{f_2} \cdot \dots \cdot X_n^{f_n}}$$

amely képletben N a hatványkitevők összegét ($f_1 + f_2 + \dots + f_n$), X_1, X_2 stb. a sor egyes tagjait, f pedig az egyes tagok súlyát jelenti. Példa:

Értékek (X)	Súlyok (f)	X^f
3	3	27
4	2	16
5	1	5

$$G_m = \sqrt[6]{27 \cdot 16 \cdot 5} = \sqrt[3]{2 \cdot 160} = \sqrt[3]{46.4} = 3.58$$

Ezzel az átlagok rövid ismertetését be is fejeztem. Az előadás további anyagát, a többi statisztikai középértékeket, egy következő cikkben fogom ismertetni.

IRODALOM:

- Schweng Lóránd: Statisztikai szemináriumi előadásai.
 Dr. Otto Donner: Statistik.
 Dr. Paul Lorenz: Betriebsstatistik und Mathematik.
 Dr. Aloys Timpe: Betriebswirtschaftliche Grosszahlforschung. Az „Amalen der Betriebswirtschaft“ c. sorozatban. 1936. 3—4. füzet.
 Dr. Paul Lazarsfeld: Statistisches Praktikum.

A postaalkalmazottak vagyoni felelőssége.

Irta: Dr. FÜLÖP KÁLMÁN, m. kir. postasegédtitkár.

La responsabilité matérielle des employés de poste.

Par M. le Dr. Kálmán Fülöp, Aide-Secrétaire de poste.

La responsabilité matérielle des employés de poste n'est pas réglée par la législation. La notion de la responsabilité individuelle, solidaire, graduelle et collective. L'explication des dispositions du droit privé général et des prescriptions relatives à la responsabilité matérielle des employés de service public régnant des fonds.

Après ces notions préliminaires, l'auteur traite des dispositions du Règlement d'exploitation du service postal et il propose la modification de ces dispositions. De son avis, les règles de la responsabilité matérielle des employés de poste devraient être mises en harmonie avec les règles respectives du droit privé général.

Törvényhozásunk — sajnos — egységes közszolgálati jogot, közhivatalnoki pragmatikát ez ideig még nem alkotott. Ezért a közhivatalnoki jog hazánkban egységesen és szervesen rendezve nincsen. Az egyes közszolgálati alkalmazottakra vonatkozó hatályban lévő jogtételeket szétszórta, különféle jogszabályokban találjuk, de nagy számban vannak e jogterületen olyan kérdések is, amelyek az egyes közszolgálati alkalmazottakra vonatkozóan törvényhozási úton szabályozva egyáltalán nincsenek.

Ez utóbbiak közé tartozik a postaalkalmazottak vagyoni felelőssége is. Minthogy e jogterület — mint említettem — törvényhozási úton szabályozva nincs, a postaalkalmazottak vagyoni felelősségével kapcsolatos kérdéseket az általános jogelvek alapján kell megoldani.

A vagyoni felelősség — a magánjogban a kártérítés — alapja az az általános jogszabály, hogy mindenki felelős azért a kárért, amelyet másnak tiltott magatartásával, tehát vétkezen és jogellenesen okozott.

Ennek a jogtételnek a gyakorlati alkalmazása olyan esetekben, mikor egy személy tiltott magatartása okozza a kárt, mikor csak egy személy tartozik a kárért felelősséggel, nehézséggel nem jár. Nehézséggel jár azonban akkor, ha a kár bekövetkezése nem egy személy magatartásának a következménye, hanem több személy cselekményének vagy mulasztásának az eredője.

Mielőtt az utóbbi esetre irányuló jogszabályokkal foglalkoznánk, ismertetni kívánom a jogrendszerünkben használatos s — lévén a postaalkalmazottak vagyoni felelőssége esetén szabályként osztható kártérítésről, pénztartozásról szó — a kérdés megoldásánál figyelembe vehető felelősségi fogalmakat: az egyéni, az egyetemleges és a fokozatos felelősséget. E fogalmak tisztázása végett tételezzünk fel azonos tényállást, nevezetesen azt, hogy a felmerült kárt több személynek a kárral okozati összefüggésben álló magatartása okozta. Az egyéni felelősség esetében a károkozók abban a mértékben felelnek, amilyen mértékben a kár előidézéséhez hozzájárultak. Az egyetemleges felelősség azt jelenti, hogy tekintet nélkül a vétkeesség súlyára, minden egyes károkozó felel az egész kárért. Ha azonban a kárt va-

lamelyik károkozó kiegyenlítette, valamennyi szabadul. Végül a fokozatos felelősséget úgy kell érteni, hogy a károkozók egymás mögött helyezkednek el s a sorban hátrább álló csak akkor felel, ha a korábbinak a felelőssége nem vezetett a kár teljes kiegyenlítésére.

E három felelősségi fogalmon felül szokás még együttes felelősségről is beszélni. Az együttes felelősség — mint önálló felelősségi fogalom — azt jelentené, hogy az összes károkozók együttesen felelősséggel tartoznak a felmerült kárért úgy, hogy az egyes részfelelősségek összege a felmerült kár összegét adja ki. Ha azonban az egyéni, az egyetemleges és a fokozatos felelősség fogalmát megvizsgáljuk, mind a három felelősségi fogalomnál ezt a kritériumot megtaláljuk. Ugyanis mind a három felelősségi fogalomnál többen tartoznak felelősséggel s a felelősségük legnagyobb mértéke a kár értéke. Mind a három felelősségi fogalomnál sor kerülhet az összes károkozók kötelezésére. A különbség felelősségük között az, hogy egyéni felelősség esetében a kártérítés mértéke a vétkességgel arányos, egyetemleges felelősség esetén a kártérítés mértéke független a vétkeségtől. Fokozatos felelősség esetében pedig annyiban függ össze a vétkességgel, hogy annak alapján megállapított bizonyos sorban tartoznak felelősséggel a károkozók, a felelősségük mértéke azonban — legalább is elvileg — egyenlő.

A kifejtettekből következik, hogy az együttes felelősség nem olyan felelősségi fogalom, mint az egyéni, az egyetemleges és a fokozatos felelősség fogalma, mert a kötelezetteknek a vétkességükkel kapcsolatos felelősségi mértéke e fogalomnál nem jelentkezik. Nézetem szerint minden olyan felelősség, ahol több kötelezett van, az együttes felelősség. Ellentéte az együttes felelősségnek az egyes felelősség, mikor csak egy személy áll kötelmi viszonyban a kárt szenvedettel. Az együttes felelősség tehát gyűjtőfogalom, amely magában foglalja az egyéni, az egyetemleges és a fokozatos felelősség fogalmát.

Rátérve ezek után a két vagy több személy által okozott kár esetén irányadó jogszabályok tárgyalására, magánjogunk általában a vétkesség arányában álló egyéni felelősség elve alapján áll. Tehát két vagy több személy által külön-külön okozott kár esetében minden személy csak azért a kárért felelős, amely vétkessége arányában keletkezett. Ha azonban többen közösen elkövetett tiltott cselekménnyel okoznak kárt vagy ha nem lehet megállapítani, hogy a kárt több személynek külön-külön elkövetett tiltott cselekménye közül melyikből vagy az egyes cselekményekből mily arányban származik, a sértett irányában a tettesek egyetemlegesen felelnek. Ha a kártokozó cselekmény rendkívüli tömegmozgalmak idején a tömegmozgalmak hatása alatt követték el és az eset körülményei miatt az egyetemlegesség alkalmazása az egyes részesek cselekményeihez mérten aránytalanul súlyos eredménnyel járna, az egyes részesek felelőssége vétkességük figyelembe vételével, egyetemlegesség alkalmazása nélkül, a méltányosság szerint mérsékelhető (Magánjogi törvényjavaslat 1722. §.). Egymás között a tettesek a kárt vétkességük arányában, ha pedig ezt az arányt nem lehet megállapítani, egyenlő részben kötelesek viselni.

Általános magánjogunk tehát a kártérítésnél a fokozatos felelősséget nem ismeri, hanem külön-külön elkövetett cselekmény esetében az egyéni felelősséget alkalmazza, ha a vétkességi arányt nem lehet megállapítani vagy közösen elkövetett tiltott cselekményről van szó, egyetemleges felelősséget rendel.

A pénzkezelő és az azokat ellenőrző alkalmazottaknak az állammal, törvényhatósággal stb.-vel fennálló kárfelelőssége az általános magánjogi kárfelelősséggel nem azonos természetű. A dolog természetéből folyóan ilyen esetekben ugyanis más a pénzkezelő és más az azt ellenőrző kötelessége. A pénzkezelőnek a közpénzzel állandó kapcsolata van, annak a megőrzése közvetlenül az ő feladata. Az ellenőrzőknek a kötelessége a pénzkezelő ellenőrzése, de a közpénzzel közvetlen kapcsolatuk nincs, annak tényleges őrzése feladatuk körükön kívül esik. Különösen jelentkezik ennek a ténybeli állapotnak a jogi jelentősége abban az esetben, ha a kár felmerülése egyrészt egy vagy több pénzkezelő alkalmazott a büntetőtörvénybe ütköző cselekményének (hivatali sikkasztás), másrészt a kellő felügyeletet elmulasztó egy vagy több alkalmazott magatartásának a következménye. Nevezzük az előbbi alkalmazottat közvetlen, az utóbbit pedig közvetett károkozónak.

Kétségtelen, hogy mind a közvetlen, mind a közvetett károkozó vétkesen és jogellenesen járt el, tehát magatartásuk kártérítési kötelezettséget szül. Ha külön-külön tanúsítottak ilyen magatartást és vétkességük arányát meg lehet állapítani, vétkességük arányában felelnek. Ha azonban a vétkesség arányát nem lehet megállapítani — és a dolog természetéből folyóan rendszerint így van — vagy közösen követték el a kártokozó cselekmény, az általános magánjog szerint a felelősségük egyetemleges.

Az egyetemleges felelősség alkalmazása azonban méltánytalan volna a közvetett károkozóra. Ugyanis ilyen felelősség mellett azonos jogi elbírálásban részesülnének a sokkal súlyosabb delictumot elkövető s e mellett még vagyoni előnyt szerző közvetlen károkozók. Nem lehet alkalmazni az egyéni felelősség elvét sem, mert — miután a közvetett károkozó vétkessége elenyészően csekély a közvetlen károkozó vétkességéhez viszonyítva — a vétkesség arányát nem lehet megállapítani, illetőleg csak a közvetlen károkozó kárfelelősséget lehetne megállapítani. Ezt pedig az állam, a törvényhatóság stb. érdekeivel nem lehet összeegyeztetni, hiszen ha a kárt a közvetlen károkozón nem lehet behajtani, — miután a közvetett károkozót felelősségre vonni nem lehet — az állam, törvényhatóság stb. kárkövetelése kiegyenlítetlen maradna.

Nyilván ezeknek a nehézségeknek a felismerése vezette a törvényhozót akkor, mikor az egyes közszolgálati alkalmazottak kárfelelősségét szabályozva, az általános magánjogban nem ismert fokozatos kárfelelősséget állapít meg. Így a fővárosi tisztviselők felelőségéről rendelkező 1930 : XVIII. tc. 65. §-a szerint a közpénzt kezelő tisztviselők által okozott kárt elsősorban a pénzt kezelő, azután azok viselik, akik a pénzkezelésre felügyelni kötelesek, ha kötelességüket nem szabályszerűen vagy egyáltalán nem teljesítették. Lényegében azonos rendelkezést tartalmaz a törvényhatóságokról szóló 1886 :

XXII. tc. 88. §-a. Az 1924:IV. tc.-ben kapott felhatalmazás alapján kiadott a közadók kezeléséről szóló Hivatalos Összeállítás (600/1937. P. M. rendelet) 7. §. 2. bekezdése elsősorban ugyancsak a közpénzt vagy egyéb értéket be nem szolgáltató végrehajtót teszi felelőssé s a felügyeletet elmulasztó tisztviselőre csak másodlagos felelősséget ró.

A fokozatos felelősség egyrészt összhangban áll a kártszenvedett érdekeivel, másrészt azt teszi elsősorban felelőssé, aki jogtalan cselekményével vagyoni előnyt szerzett s a mellett a közvetett kár-
okozó vétkességét messze meghaladó jogellenes magatartást is tanúsított.

Rátérve ezek után a postaalkalmazottak vagyoni felelősségére vonatkozó jogforrásra, ide vonatkozóan a Postakezelési Utasítás 6. §. 2. bekezdése tartalmaz rendelkezést. E szerint, ha a kár bekövetkezése két vagy több alkalmazott okozati összefüggésben álló cselekményére vagy mulasztására vezethető vissza, az érdekelt alkalmazottak a bekövetkezett kárért, akár a kezelési szabályok, szolgálati utasítások, kiadott rendeletek megtartására elmulasztása, figyelmenkívül hagyása, akár a felügyelet és ellenőrzés elmulasztása vagy hanyag teljesítése következtében állott az be, együttesen és abban a mértékben felelősek, amilyen mértékben cselekményükkel, vagy mulasztásukkal a kár előidézéséhez hozzájárultak.

1. A Postakezelési Utasítás ismertetett rendelkezése együttes felelősségről beszél. Az együttes felelősség — mint értekezésemben már kifejtettem — gyűjtő fogalom, amely magában foglalja az egyéni, az egyetemleges és a fokozatos felelősséget. Ezek közül a felelősségek közül — figyelemmel a Postakezelési Utasítás 6. §. 2. bekezdésének utolsó részére — az egyéni felelősség alkalmazása látszik meg-
egyezőnek a rendeletalkotó akaratával.

Ilyen értelmezés mellett nincs intézkedés olyan esetekre, mikor az egyesek vétkességének az arányát nem lehet megállapítani, tehát az egyéni felelősség elvét nem lehet alkalmazni.

Mínthogy pedig a Postakezelési Utasítás 6. §. 2. bekezdésének a mai szövegezése mellett, annak olyan értelmet nem lehet adni, hogy az alapján akár az egyetemleges, akár a fokozatos felelősség alkalmazása szóba jöhetne és mínthogy — az imént kifejtettek szerint — a szóban lévő jogszabály olyan esetekre, mikor az egyéni felelősség nem alkalmazható, intézkedést nem tartalmaz, azt meg kellene változtatni.

E változtatásnál két szempontot kell szem előtt tartani. Az első szempont a jogszerűség szempontja, amely azt kívánja, hogy a postaalkalmazottak vagyoni felelősségének a szabályozása jogunk alapvető elemeivel ne ellenkezzen, a másik szempont a törvényszerűség szempontja, amely azt kívánja, hogy a rendeleti jogszabályalkotás ne menjen túl azon a kereten, amely a rendeleti jogalkotás határát jelenti.

A postakezelés tárgya pénz és egyéb értékek. E kezelésnél is meg lehet különböztetni pénzkezelő és azt ellenőrző alkalmazottakat. Erre való tekintettel a postaalkalmazottak vagyoni felelősségének a szabályozásánál — mint az egyéb közpénzt kezelő alkalmazot-

taknál — a fokozatos felelősséget kellene alkalmazni. Tehát a Postakezelési Utasítás 6. §. 2. bekezdését meg kellene változtatni, hogy a fokozatos felelősség elve érvényesüljön.

Vizsgálva azonban a Postakezelési Utasítás jogforrási minőségét, a fokozatos felelősség alkalmazásával kapcsolatban, a törvényszerűség szempontjából aggályok merülnek fel. Nevezetesen, ha a Postakezelési Utasításban a postaalkalmazottakra vonatkozóan rendelkezés nem volna, e tekintetben a magánjog idevonatkozó rendelkezései nyernének alkalmazást. A kérdés az, hogy a Postakezelési Utasításnak van-e olyan kútfői ereje, hogy a magánjog szabályaival szemben jogforrást képezzen. Tekintettel kútfői rendszerünkre — nézetem szerint — a Postakezelési Utasításnak ilyen kútfői ereje csak abban az esetben lenne, ha ilyen tartalmú rendelkezés alkotására valamely törvény felhatalmazná, vagy olyan életviszonyokról volna szó, amelynek a szabályozását törvény, vagy állandóan követett gyakorlat intézményesen a rendeleti jogalkotás körébe utal.

A Postatörvény az 1936:XXXV. tc. 3. §-a csak a postaüzleti szabályzatnak, továbbá a posta belső ügykezelési rendjének és a postai díjszabásnak rendeleti úton való szabályozására és nem a postaalkalmazottak vagyoni felelősségének a rendelkezésére ad felhatalmazást. Nincs olyan törvényünk, amely a közszolgálati alkalmazottak vagyoni felelősségére vonatkozó anyagi jogszabályokat a rendeleti jogalkotás körébe utalná. Az értekezésemben ismertetett, az egyes közalkalmazottak vagyoni felelősségére vonatkozó jogszabályokból pedig az következik, hogy az egyes közszolgálati alkalmazottak vagyoni felelősségére vonatkozó jogszabályok, életrehívását a gyakorlat intézményesen nem utalta a rendeleti jogalkotás körébe.

Mindezekből pedig okszerűen folyik, hogy a Postakezelési Utasításnak nincsen olyan kútfői ereje, melynek alapján az a postaalkalmazottak anyagi felelősségére vonatkozóan az általános magánjog idevonatkozó rendelkezéseivel ellentétes jogszabályt kötelező erővel alkosson. Minthogy pedig az általános magánjogunk a fokozatos felelősséget nem ismeri, a postaalkalmazottak vagyoni felelősségét a fokozatos felelősség elvének az alkalmazásával rendezni csak törvényhozási úton lehetne.

Következik a kifejtettekből az is, hogy a Postakezelési Utasításnak a postaalkalmazottak vagyoni felelősségére vonatkozó anyagi jogszabályok kötelező erőt a Postakezelési Utasításból nem merítenek, ezeknek a rendelkezéseknek a jogszabályi jellegük más jogforrásban, az általános magánjogban gyökerezik.

Ilyen körülmények között — nézetem szerint — a Postakezelési Utasítás 6. §. 2. bekezdését úgy kellene megváltoztatni, hogy az abban foglalt rendelkezések az általános magánjogunk idevonatkozó rendelkezéseivel teljes összhangban legyenek. Tehát a Postakezelési Utasításban az alábbi jogszabályt kellene megfelelően, de lényegben nem vágó módosítással alkalmazni: Két vagy több postaalkalmazott által külön-külön okozott kár esetén minden postaalkalmazott csak azért a kárért felelős, amely vétkessége arányában keletkezett. Ha azonban többen közösen elkövetett tiltott cselekménnyel okoznak kárt, vagy ha nem lehet megállapítani, hogy a kár több személynek

külön-külön elkövetett tiltott cselekménye közül melyikből vagy az egyes cselekményekből milyen arányban származik, az érdekelt alkalmazottak egyetemlegesen felelnek.

Ez ellen a megoldás ellen aggályt lehetne támasztani a jogszerűség alapján azért, mert — ellentétben az egyéb közpénzt kezelő alkalmazottakkal — nem a fokozatos felelősség elve érvényesül.

Nézetem szerint ennek az aggálynak — tekintettel arra, hogy a Postakezelési Utasításba felvenni javasolt jogszabály élő magánjogi tétel, amellyel, mint *ius generalival* szemben, *ius speciale* nincs — jogi jelentősége a kötelező erő szempontjából nincsen.

Figyelemmel azonban azokra a méltánylást érdemlő körülményekre, amelyek a közpénzt kezelő alkalmazottaknál a dolog természeténél fogva fennforognak, nem látom akadályát annak, hogy a fokozatos felelősség elve a felvenni javasolt jogszabály gyakorlati végrehajtása során az alábbiak szerint alkalmaztassék.

Egyetemleges felelősség esetében mint már kifejtettem, a károsult jogosult sorrendre való tekintet nélkül, a kárt bármely károkozóval szemben érvényesíteni. Jogosult tehát előbb a közvetlen károkozó, majd — ha az előbbi elleni eljárás nem vezetett a kár teljes kiegyenlítésére — a közvetett károkozó ellen fellépni. Ilyen értelemben tehát az egyetemleges felelősség a fokozatos felelősséget magába foglalja.

Olyan esetekben tehát, mikor az egyetemleges felelősség alkalmazása méltánytalan lenne, a fokozatos felelősséget kellene alkalmazni. Tehát mikor a kár felmerülése egyrészt egy vagy több alkalmazottnak a büntetőtörvénybe ütköző cselekményének (hivatali sikasztás), másrészt a kellő felügyeletet elmulasztó egy vagy több alkalmazott magatartásának a következménye, egyetemlegesen kellene marasztalni az összes érdekelt alkalmazottat. A behajtási eljárás során azonban első sorban a közvetlen károkozóval szemben kellene fellépni és a közvetett károkozó felelőssége csak akkor lépne előtérbe, ha a közvetlen károkozó elleni behajtási eljárás nem vezetne a kár teljes kiegyenlítésére.

Ez ellen a megoldás ellen is fel lehetne hozni, hogy a közvetett károkozón a kötelezettségük szempontjából bizonytalanságba maradnának mindaddig, míg a kár teljes kiegyenlítést nem nyer. Nézetem szerint ez nem komoly ellenvetés. Ugyanis az egyetemleges felelősség, sőt a fokozatos felelősség alkalmazásánál is, ez a bizonytalanság a kár teljes kiegyenlítéséig fennforog.

Végül itt említem meg — bár ez nem tartozik szorosan véve e tanulmány tárgykörébe — a következőket:

A postaalkalmazottak „Fegyelmi Rendtartása”-ról szóló 70.000/1930. K. M. számú rendelet 15. §-ának 34. bekezdése szerint a fegyelmi határozatban foglalkozni kell a vagyoni felelősség kérdésével is és ki kell mondani, hogy a fegyelmi úton megbüntetett alkalmazott az okozott vagy felmerült kár viselésére köteleztetik-e vagy sem.

Ha több alkalmazott közösen okozott kárt, a rendelkezés alkalmazása nehézségbe ütközik. Az alkalmazottak egyike ellen ugyanis esetleg nem, vagy az egyes alkalmazottak ellen külön-külön indul fegyelmi eljárás és így — az ismertetett rendelkezés következtében —

a vagyoni felelősség kérdése is az egyes alkalmazottakra nézve külön-külön nyer elbírálást. Tekintettel arra, hogy az együttes felelősség alkalmazása természeténél fogva az érdekelt alkalmazottak vagyoni felelősségének az együttes elbírálását igényli, mert ellenkező esetben — mint a múltban is többször előfordult — az eljárás jogi bonyodalmakat okoz, célszerűnek látszik a Fegyelmi Rendtartás ismertetett rendelkezését úgy megváltoztatni, hogy az anyagi felelősség kérdésében nem a fegyelmi határozatban, hanem az összes érdekelt alkalmazottak bevonásával hozott közigazgatási határozatban kell dönteni.

A postai jogszabályok kihirdetéséről.

Irta: Dr. TORDY GÉZA ügyvéd, m. kir. postasegédtitkár-ügyész.

La publication des règles juridiques postales.

Par M. le Dr. Géza Tordy, Aide-Secrétaire de poste.

Au sens grammatical et logique du § 3 de la loi XXXV de 1936 (Loi sur la Poste), les règles de police doivent être réunies aux règles de l'utilisation des services de la poste et comprises dans le „Règlement postal“ sur la base des dispositions claires de la loi et non pas au point de vue utilitaire.

En ce qui concerne la question de savoir quelles sont les règles devant être publiées dans le Bulletin Officiel — où sont promulgués les arrêtés ministériels —, il ne faut pas partir du point de vue qu'aux termes du § 3 de ladite loi, le Règlement postal, les règles de police, les règles d'ordre intérieur de la poste ainsi que les tarifs postaux sont établis par un arrêté du ministre.

En Hongrie, la notion, le contenu et le mode de publication des arrêtés ne sont pas fixés d'une façon générale, par la loi. Vu cette circonstance, — d'après la manière de voir des jurisconsultes — il faut considérer comme point de départ le contenu intrinsèque de la règle. La règle étant généralement obligatoire est donc une règle ayant de caractère d'obligation publique, c'est-à-dire, une règle juridique, et si elle revêt la forme d'un arrêté ministériel, elle devient un arrêté ministériel constitutif de droit. Pour que celui-ci soit valable, il doit être publié au Bulletin Officiel.

Vu ce qui précède, les conditions d'utilisation du service telles qu'elles sont comprises dans le Règlement postal, doivent être également publiées. Par contre, les dispositions d'ordre intérieur qui peuvent être considérées comme notes de service et qui sont insérées dans le Règlement d'exécution, ne doivent pas être publiées, car elles n'ont pas le caractère d'obligation publique, mais exercent leur effet dans le cadre de l'ordre administratif public.

A Magyar Posta 1938. évi 3. számában „A m. kir. posta üzletszabályzati rendelkezéseinek jogi természete és azok kihirdetésének szükségessége“ címmel közölt cikkemben az üzletszabályzati rendelkezések kütfői minőségéből kiindulva, azt a kérdést vizsgáltam, hogy az érvényben lévő üzletszabályzatok milyen természetű jogszabályokat foglalnak magukban. Ennek kapcsán foglalkoztam a miniszteri rendelet alakjában tett szabályzati rendelkezések kihirdetésének kérdésével is. Cikkemben arra a megállapításra jutottam, hogy a Budapesti Közlönyben annak idején kihirdetett üzletszabályzatok esetleges kiegészítése vagy módosítása esetében, a kiegészítő és módosító rendeletek közül csak azokat kell a fenti módon kihirdetni, amelyek jogalkotó tartalmúak.

A Postaiüzleti Szabályzatba foglalt szabályi rendelkezésekkel kapcsolatban azt az álláspontot foglaltam el, hogy az 1936:XXXV. tc. (Postatörvény) 3. §-ának „világos rendelkezése szerint a Postaiüzleti Szabályzat magában foglal: 1. ügyleti feltételeket, 2. rendészeti szabályokat és 3. ügyviteli szabályokat“.

Ezt a megállapításomat a jogszabály-kritika görcsöve alá helyezem és a törvényalkotó valóságos akaratának kifürkészésére a jogszabály-kritika két eszközét, a grammatikai- és logikai magyarázatot veszem igénybe.

A postatörvény 3. §-a a következőket mondja: „A m. kir. posta üzletszabályzatát, vagyis a posta igénybevételének szabályait és a postai rendészet körébe vágó szabályokat, valamint a posta belső ügykezelési rendjét és a postai díjszabásokat a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter rendelettel állapítja meg“.

Az itt közölt törvényhelyen a törvényalkotó a „vagyis“ szó használatával magyarázni kívánta az üzletszabályzat fogalmát, melyet akként határozott meg, hogy a posta üzletszabályzata a posta igénybevételére vonatkozó szabályok foglalata. Ezenfelül azonban a grammatikai értelmezés arra enged következtetést, hogy a törvényalkotó — az igénybevételi szabályokon kívül — a rendészet körébe vágó szabályokat is a postai üzletszabályzat keretébe kívánta vonni. Ezt a megállapításomat arra alapítom, hogy abban az esetben, ha a törvényalkotónak nem ez lett volna a szándéka, a „vagyis“ szó használata mellett az igénybevételi szabályokat nem „és“ kötőszóval együvé tartozó mondatrészként kapcsolta volna a rendészeti szabályokhoz, hanem az „igénybevételének szabályait“ szavak után, „írásejelet alkalmazott volna. Egyben a „valamint“ szót nem a további szövegrészben, hanem az előbb említett írásejel után „és“ szó helyébe vette volna fel.

A jogszabálykritika nem volna teljes, ha a törvényalkotó valódi akaratát csupán grammatikai értelmezés útján állapítanám meg. Éppen ezért az értelmezés eme módja mellett, a logikai értelmezést, mint eszközt is igénybe veszem.

A postatörvény 5. §-a szerint: „A posta a tevékenységi körébe tartozó szolgálatokat a törvényben, üzletszabályzatban és díjszabásban megállapított feltételek mellett teljesíteni köteles...“

E törvényi rendelkezés, a m. kir. posta üzletszabályzata mellett nem tesz említést a rendészeti szabályokról, holott a rendészeti szabályok a posta és a szolgálatait igénybevevő felek jogviszonyában éppen olyan kötelező jogi normák, mint az igénybevételi szabályok. Ennek logikai magyarázatát abban látom, hogy a törvényalkotó az 5. §. szövegezésénél nem kívánt ismétlésbe bocsájtkozni, hanem mivel a 3. §-ban már kifejezésre juttatta azt az akaratát, hogy a postai rendészet körébe vágó szabályok a posta üzletszabályzatába veendőek fel, így a rendészeti szabályoknak újbóli külön felemlítését feleslegesnek tartotta.

Dr. Sándorfy Kamill: „A postai jogszabályok kihirdetéséről“ írott cikkében (megjelent a Magyar Posta 1938. évi április havi 4. számában) álláspontomtól eltérő ama nézetét közli, hogy a postatörvény 3. §-ának világos meghatározása szerint az üzletszabályzat csak

a posta igénybevételének szabályait jelenti, míg a postai rendszet és ügykezelés az üzletszabályzaton kívül álló joganyag. E joganyag-nak az üzletszabályzatba történő felvételét — álláspontja szerint — nem a törvény rendelkezésére, hanem célszerűségi szempontokra kell visszavezetni.

Igyekeztem odairányult, hogy a jogalkotó valóságos akaratát keresve, a postatörvény 3. §-ban foglalt rendelkezés helyes értelmét megállapítsam. A most eszközölt jogszabálykritika után meggyőzőbbnek látszik az a jogi álláspont, mely szerint a belső ügykezelés rendjét magukban foglaló ügyviteli szabályoknál a Postaüzleti Szabályzatba történő felvétel kérdése célszerűségi szempontokon alapul. E mellett azonban nem tudom magamévá tenni azt a felfogást, hogy a rendszeti szabályoknak a Postaüzleti Szabályzatba történő fel- vagy fel nem vétele is az üzletszabályzat-alkotási joggal felruházott kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter akaratelhatározásától lehetne függővé tenni. Szerintem a rendszeti szabályokat a *törvény rendelkezése folytán* kell az igénybevételi szabályokkal egybefoglalni és a Postaüzleti Szabályzatba felvenni.

A most tárgyalt kérdésen kívül, korábbi cikkemben annak a kérdésnek vizsgálatára is kitértem, hogy a postai jogszabályok közül melyeket kell a Budapesti Közlönyben kihirdetni és melyeket nem.

Mielőtt az idevonatkozó álláspontomat részletesen kifejteném, célirányosnak vélem, ha a rendelet kihirdetésével először általános-ságban foglalkozom.

Abból a célból, hogy a rendelet kihirdetéséről beszélni lehessen, előbb magát a rendelet fogalmát kell tisztázni.

Mai közjogi berendezésünk mellett az állami főhatalom magában foglalja a törvényhozói-, a legfőbb állami végrehajtói- és a bírói hatalmat. A főhatalom eme hármas tagozatának megfelelően, annak gyakorlását is más és más szervek végzik. Ezen a helyen csak a legfőbb állami végrehajtói hatalmat gyakorló szervekkel s ezek közül is csak a miniszternek hatalom-gyakorlási jogával kell foglalkoznom.

Messzire vezetne az olyan fejtegetés, melynek célja a miniszteri hatalom-gyakorlás mindenirányú ismertetése lenne. Ez okból, valamint azért, mivel az általam alább közlendők sem teszik szükségessé a tágkörű ismertetést, azt mellőzöm. Ezután csupán arra kívánok rámutatni, hogy a minisztert, mint a legfőbb állami végrehajtó hatalom részesét, bizonyos jogi korlátokon belül rendeletalkotási jog illeti meg.

Hogy mit kell miniszteri rendelet alatt érteni, tételes jogunk nem határozza meg. Jogi irodalmunk a szabályalkotó szerv minőségére, az általa alkotott szabálynak tartalmára és a szabály kinyilvánítás módjára figyelemmel, a miniszteri rendelet fogalmát általában a következőképpen határozza meg: A miniszteri rendelet a miniszter-től — mint az állami végrehajtó hatalmat gyakorló egyik kormány-hatalmi főszervtől — származó, általánosan kötelező és kinyilvánított államakarat.

A miniszter által kinyilvánított minden olyan államakaratot, melynél az előbb ismertetett kritériumok megvannak, — nézetem szerint is — rendeletnek kell tekinteni és annak nevezni. Azonban tör-

vényhozásunk a „rendelet“ elnevezést nem használja mindenkor következetesen.

Dr. Molnár Kálmán: Kormányrendeletek című művében reámutat arra, hogy a törvényalkotó egyes esetekben a miniszteri rendelet szabályrendeletnek nevezi el (1870 : XLII. tc. 5. §., 1871 : XVIII. tc. 29. §., 1872 : XXXVI. tc. 6. §., 1873 : XXVII. tc. 25. §., 1886 : XXI. tc. 11. §., 1886 : XXII. tc. 27. §.), más esetben pedig kifejezetten megkülönböztetést tesz miniszteri rendelet és szabályrendelet között (1896 : XXVI. tc. 16. §.). (5. és köv. old.-ak.)

Nemcsak az elnevezés, hanem a szabálytartalom szempontjából is kétséget hagynak egyes törvényeink aziránt, hogy hol kezdődik a rendelet fogalma.

Mint előbb már említettem, jogi irodalmunk szerint a rendelet általánosan kötelező tartalmú rendelkezést (közkötelező szabályt) jelent. Ezzel szemben dr. Molnár Kálmán idézett művében rámutat arra, hogy az 1891 : XVII. tc. 12. §-a „akár általános, akár egyes ügyeket tárgyzó rendelet“-ről tesz említést, az 1901 : XX. tc. 31. §-a pedig „az általános és állandó jellegű rendeletek“ szinonimájaként használja a „szabályzat“ szót.

Áttérve a miniszteri rendelet kihirdetésének kérdésére, azt az általánosan elfogadott alapelvet kell mindenekelőtt felemlítenem, hogy a miniszteri rendeletet abból a célból, hogy az általánosan kötelező (közkötelező) jogszabály legyen, az állam hivatalos lapjában — a Budapesti Közlönyben — ki kell hirdetni.

Dr. Szandtner Pál: Az alattvalói engedelmisség problémája című művében azt az álláspontját közli, hogy a jogismerési köteletség fikcio. Szerinte az államnak nincs szüksége arra, hogy az alattvalókat általános parancsal kötelezze a mindenkori állami akarat megismerésére. Azt sem kell az államnak kifejezetten előírnia, hogy: „... kiki legalább azokat az állami normákat ismerje, melyek az általuk szabályozott viszonyoknál fogva neki, illetőleg neki is szóland, de azért az állami akaratok megismerésére, a jog tudására vonatkozó kötelezettség mégis fennáll, mert minden parancsoló vagy tiltó állami akarat a megismerés végett természeténél fogva címzettjéhez fordul, mint-hogy a nélkül a maga kötelezőleg valósíttatására igényt nem tarthatna“. (196. old.)

Dr. Szontágh Vilmos a „Közjogi problémáink szuverénításunk szempontjából“ című művében a törvény kihirdetéséhez fűződő alaki, kellékeket vizsgálva, arra a megállapításra jut, hogy: „Az állami akaratkijelentés alakiságai csak úgy értendők, hogy a szuverén törvényhozó maga jelenti ki mindig azokat az alakiságokat, amelyeket az állami akaratkijelentés létrejötté folyamán be akar tartani...“ „Az alakiságok betartása nélkül létrejött akaratkijelentés, a szuverén törvényhozó még érvényben álló, mert meg nem változtatott rendelkezése értelmében nem az állam akarata s mint ilyenek kötelező ereje nincsen...“ (24—25. old.)

Terjedelmessé tenné e cikket, ha a jogi írók idevonatkozó álláspontját külön-külön ismertetném. Az előbb közölt két szemelvényt is csupán azért idéztem, hogy bizonyosságát szolgáltatassam annak, miszerint mind a törvények, mind a rendeletek kihirdetési kötelezett-

ség alá esnek és a szabályszerűen kihirdetett törvényekkel vagy rendeletekkel szemben az ignorancia iuris kifogását felhozni nem lehet.

A jogszabályok kihirdetésére nézve, tételes jogunkban *általános* rendelkezést csak a törvények (1888 : LXVI. törvénycikk 1. §.) és a kihágásokat megállapító miniszteri rendeletek, (1879 : XL. törvénycikk 9. §.) tekintetében találunk. Az egyéb tartalmú miniszteri rendeletek kihirdetésének mikénti módjára nézve nincs általános törvényi rendelkezés. Egyes törvényhelyek ugyan kötelességévé teszik a minisztériumnak, illetőleg a miniszternek, hogy a törvényhelyekben foglalt felhatalmazás alapján kiadott rendeleteiket a hivatalos lapban hirdessék ki. (1912 : LXIII. tc. 2. §., 1925 : XXXVI. tc. 51. §., 1929 : XXX. tc. 36. §., 1930 : XVIII. tc. 99. §.). Ebből azonban azt az általános következtetést, hogy minden miniszteri rendeletet a hivatalos lapban ki kell hirdetni, levonni nem lehet. Ha ezeket a törvényhelyeket önmagukban szemléljük, az az aggály is felmerülhet, hogy csak azt a miniszteri rendeletet kell a hivatalos lapban kihirdetni, melyre nézve a kihirdetést valamely törvény kifejezetten elrendeli.

Az előadottak során röviden rámutattam arra, hogy a törvényi rendelkezéseinkből a rendelet fogalmát, annak tartalmát és kihirdetésének szükséges voltát általános szabályként és minden miniszteri rendeletre kiterjedő érvénnyel, kétséget kizáróan meghatározni nehéz.

Ezekre a nehézségekre tekintettel mondja dr. Dárday Sándor az „Ötven év“ című értekezésében, valamint dr. Mártonffy Károly „A szabatos törvény. A jogszabályok szerkesztése és közzététele“ című művében, hogy szükség van nálunk a rendelet, körrendelet, szabályrendelet, szabályzat, határozat és intézkedés terminológiájának pontos körülírására és következetes használatára (121. és 158. old.). Dr. Molnár Kálmán pedig „A kormányrendeleti jogalkotás technikája“ című cikkében úgy nyilatkozik, hogy: „... a kormányrendeletek kihirdetésének mi az alkotmányjogilag megállapított formája, amelyhez a kihirdetés jogi hatásai fűződnek, az nemcsak a gyakorlati jogéletben homályosult el, de még az elméleti jogászok előtt sem mindig világos“. (112. old.)

Tekintettel arra, hogy a rendelettel kapcsolatos és fentebb tárgyalt kérdések általánosan nincsenek törvénnyel szabályozva, a korábbi cikkemben dr. Molnár Kálmánnak a „Magyar Közjog“ című művében foglaltak alapján különbséget tettem jogalkotó és szolgálati rendeletek között. Ez utóbbiak alfajaként a szolgálati parancsot jelöltem meg. Rámutattam arra is, hogy a jogalkotó rendeletek általánosan kötelező (közkötelező) jogszabályok, míg a szolgálati rendeletek csak a közszolgálat keretén belül hatnak, ennél fogva nem általános érvényűek (nem közkötelezőek). Ugyancsak felemlítettem, hogy a Budapesti Közlöny című hivatalos lapban kihirdetni csak az előbb említett rendeleteket kell, míg az utóbbiakra nézve a szabályalkotót csupán közlési kötelezettség terheli.

Dr. Molnár Kálmánnak minden, e cikk témájával kapcsolatos művében fellelhető a jogalkotó- és a szolgálati rendelet közötti fogalmi különbségtétel.

Dr. Faluhelyi Ferenc: „Magyarország Közjoga“ című művében a miniszteri rendeleteket két csoportra, a jogalkotó- és a meglévő jog végrehajtását célzó ú. n. végrehajtási rendeletek csoportjára osztja. (23. old.)

Dr. Márffy Ede: „A Magyar Közigazgatási és Pénzügyi Jog“ című könyvében azt az álláspontját fejt ki, hogy rendeletnek csak az általánosan kötelező jogszabályt lehet tekinteni. *Minden más nem rendelet, hanem szolgálati vagy végrehajtási utasítás.* (16—17. old.)

Az itt felsorakoztatott több rendbeli álláspont szerint sem vitás, hogy a jogalkotó rendeletek valóságos rendeletek. Ezeket abból a célból, hogy közkötelező jogszabályokká váljanak, a hivatalos lapban ki kell hirdetni.

Előző cikkemben azt fejtegettem, hogy a m. kir. posta igénybevételére vonatkozó szabályok nagyrészt ügyleti-, közelebről üzleti feltételek. E feltételekre nézve azt mondtam, hogy bár azokat a postatörvény rendelkezése értelmében rendelettel kell megállapítani, kihirdetni még sem kell, mert a kötelező erőt nem a Budapesti Közlönyben történő kihirdetés alapján, hanem a posta és az azt igénybevevő fél diszpozitív és hallgatólagos akaratmegegyezése folytán nyerik el.

Ha az üzleti feltételeket úgy tekintem, mint az esetenként létrejövő kötelem tartalmi feltételeit, helytállónak látszik az az érvelésem, hogy azoknak kötelező voltát végső sorban a szerződéses akaratmegegyezésben kell keresni. Nem lehet azonban figyelmen kívül hagyni azt a körülményt, hogy a posta és a felek jogviszonyában az üzleti feltételek nem esetenként és az igénybevevő fél akaratára tekintettel, hanem általánosan és a posta által egyoldalúan állapotáttnak meg. Ebből azonban önmagában nem következik a rendeletbe foglalás szükséges volta. Ennek okát a most említett körülményen felül, a postatörvény 3. §-ában foglalt rendelkezésben kell keresni. Az üzleti feltételek lényegükben igénybevételi feltételek, melyek a szabályba foglalás ténye által, jogszabályokká válnak. E jogszabályok megjelenési alakja a miniszteri rendelet. Az üzletszabályzatba foglalt üzleti feltételek általánosan köteleznek, azoktól eltérni nem lehet, ennélfogva az üzleti feltételeket magukban foglaló jogszabályok a jogalkotó miniszteri rendelet fogalma alá esnek. A jogalkotó miniszteri rendeletnél a kihirdetés, érvényi feltétel lévén, helytállóbbnak látszik az az álláspont, hogy a Postaüzleti Szabályzatnak az üzleti feltételeket kiegészítő vagy módosító rendelkezéseit a Budapesti Közlönyben ki kell hirdetni.

Változatlanul fenntartom azonban azt az álláspontomat, hogy egyedül a postatörvény 3. §-ának abból a rendelkezéséből, — mely szerint a miniszter a posta belső ügykezelési rendjét rendelettel állapítja meg. — aligha vonható le az a következtetés, hogy az ilyen rendeletet is a hivatalos lapban ki kell hirdetni, mivel mint az előbbiek során már említettem, a rendelet kihirdetésének kérdésénél a szabálytartalomra is tekintettel kell lenni.

Mielőtt a postatörvény idevonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatos felfogásomat ismertetném, előljáróban a jogi irodalom vonatkozó álláspontjára mutatok reá.

Dr. Molnár Kálmán: „A Kormányrendeleti Jogalkotás Technikája“ című cikkében a szolgálati rendeletek fogalmát a következőképpen határozza meg: „A szolgálati rendeletek azok, amelyeknek céljuk a közszolgálat körén belüli intern rend biztosítása, amelyek tehát csak a közszolgálati szervek magatartását vannak hivatva irányítani, s amelyek a polgárokat általában csak annyiban érdeklik, amennyiben a közszolgálat rendjének biztosítása és fenntartása — a jó közigazgatás — minden polgárnak érdeke, s amennyiben a polgárok ügyeinek intézése a hatóságok és hivatalok által a közszolgálat keretében bonyolódik le“. (112. old.)

Ugyanez az író a „Kormányrendeletek“ című munkájában a szolgálati rendeletekhez fűződő közérdekre tekintettel a következőket mondja: „De az már nem áll, hogy az állampolgárok érdekeit csupán a jogszabályok — tehát a jogi tartalommal bíró rendeletek — érintenék — a szolgálati rendeletek ellenben őket nem érdekelnék. Az érdek a szolgálati rendeletek betartását, illetőleg is kimutatható. A szolgálati rendeletek betartása nélkül nincs jó közigazgatás, ez pedig mindenkinek érdeke. De ez az érdek nem egyéni és közvetlen, hanem általános és közvetett s így annak megvédése is az egyes polgároktól függetlenül történik“. (37. old.) Most idézett könyvében azt is mondja, hogy az ügyviteli szabályok a kihirdetés által nem válnak érvényes jogszabályokká: „És pedig azért nem, mert a belső ügykezelés rendje nem alkalmas arra, hogy általános kötelező erővel szabályoztassék. Ez a szabályozás a közszolgálati organizmuson túlterjedő hatállyal nem bírhat“. (39. old.)

Ugyanilyen értelemben tárgyalja az ügyviteli szabályok fogalmát és az érvényességükhöz fűződő jogkövetkezményeket dr. Mártonffy Károly a fentebb idézett művében (66. old.) és dr. Némethy Károly: „A közigazgatási Eljárás Egyszerűsítése“ című tanulmányában.

A jogi irodalomnak itt közölt állásfoglalását ismertetve, a továbbiakban a postatörvény 3. és 5. §-aiban foglalt rendelkezésekre utalok.

A jogalkotó miniszteri rendeletekkel kapcsolatos kérdéseknél már említettem, hogy azok a hivatalos lapban történő kihirdetésüknek szükségességét a jogszabály-tartalom közkötelező voltából méritik. Ez az eset, a szolgálati rendeleteknél és az annak fogalmi körébe tartozó, — belső ügykezelési rendet megállapító — szabályoknál nem forog fenn. Itt nem általánosan kötelező jogszabályról és előre meg nem határozható jogszabálycímettekről, — hanem ezeknek éppen az ellenkezőjéről van szó.

Az az indok, hogy a posta belső ügykezelési rendje a postát igénybevevő felek jogi helyzetére is kihatással lehet, — nézetem szerint — az ügyrendi szabályok kihirdetését önmagában szükségessé nem teszi. Az olyan szabály ugyanis, amely a belső ügykezelés rendjét átlépve a posta és az azt igénybevevő fél jogviszonyára közvetlenül kihat, többé már nem belső ügyrendi, hanem külső igénybevételi szabály s helye nem a belső ügyvitelt megállapító s egyben a szolgálati rendelet fogalma alá vonható Postakezelési Utasításban, hanem a jogalkotó rendelet fogalma alá eső Postaüzleti Szabályzatban van.

Alláspontom alátámasztására felemlítem még, hogy bár a postatörvény 3. §-a a belső ügykezelés rendjét miniszteri rendelettel kívánja megállapítani, az ilyen rendelet a postát igénybevevő fél és a posta jogviszonyára a törvény szerint sem hat ki közvetlenül, mert a postatörvény 5. §-a a posta és a felek közötti jogviszonyra csak a postatörvénynek-, az üzletszabályzatnak- és díjszabásnak rendelkezéseit rendeli kötelezőleg alkalmazni.

A korábbi értekezésemben közölt állásfoglalásomat bíráló illusztrációs jogászunk személye, továbbá az általa felhozott jogi érvek, valamint a vonatkozó irodalmi felfogás sokfélesége is, e cikk megírásánál súlyos feladatra köteleztek. Örömmre szolgálna, ha ezzel a cikkemmel valamennyire is sikerült a felvetett és a m. kir. postára nagy horderevvel bíró kérdést a megoldás útján előbbre vinni.

Forrásművek: Angyal Pál: A jogbölcsezet alaptételei Budapest, 1926. — Dárday Sándor: Ötven év. Jogi dolgozatok, Budapest, 1916. — Faluhelyi Ferenc: Magyarország közjoga, Pécs, 1926. — Grosschmid (Zsögöd): Magánjogi előadások. Jogszabálytan, Budapest. — Joó Gyula: A magyar törvény fogalma és jogi természete, Kecskemét, 1908—1910.; A törvényismerési kötelesség a magánjogban, Budapest 1907. — Kmety Károly: A magyar közjog tankönyve, Budapest, 1911; Magyar közigazgatási és pénzügyi jog, Budapest, 1926. — Ladik Gusztáv: A Magyarországi Rendeletek Tára. Magyar Jogi Lexikon, Budapest, 1904. V. kötet. — Márffy Ede: Magyar közigazgatási és pénzügyi jog, Budapest, 1926. — Mártonffy Károly: A szabatos törvény. A jogszabályok szerkesztése és közzététele, Budapest, 1932. — Molnár Kálmán: A kormányrendeleti jogalkotás jogi technikája; Magyar Jogi Szemle VIII. évf. 3. szám: Kormányrendelet. Tanulmány a magyar közjogból, Eger 1912; Magyar közjog. Tudományos Gyűjtemény, Budapest, 1926. — Moór Gyula: Bevezetés a jogfilozófiába, Budapest, 1923. — Némethy Károly: A közigazgatási eljárás egyszerűsítése, Budapest. — Pikler Gyula: A jog keletkezéséről és fejlődéséről, Budapest, 1910. — Polner Ödön: A végrehajtó hatalom a magyar alkotmányban, Budapest, 1893. — Sándorffy Kamil: A postai jogszabályok kihirdetésének kérdése. Magyar Posta XII. évf. 4. szám. — Szandtner Pál: Az alattvalói engedelmisség problémája, Nagyvárad, 1914. — Szontagh Vilmos: Közjogi problémáink szuverenitásunk szempontjából, Miskolc, 1930.

A m. kir. posta forgalmi pénzéről.

Irta: Dr. DÉNES FERENC, m. kir. postasegédtitkár.

Les fonds de roulement de la poste roy. hongroise.

Par M. le Dr. Ferenc Dénes, Aide-Secrétaire de poste.

L'auteur traite des détails concernant la manipulation des fonds postaux. Il explique, entre autres, le rôle des sommes versées à titre intermédiaire c'est-à-dire destinées ultérieurement à d'autres buts; la nature de ces versements et le droit de demander le remboursement des sommes versées. Il fait connaître le roulement des fonds au cours d'une année et en outre, le rapport entre ce roulement et le trafic de la poste exprimé par unités de travail.

Alig van a magyar postának olyan tagja, aki e kérdésről valamit már ne hallott volna. Vannak azonban e kérdésnek olyan különleges sajtáságai, amelyek kevésbé ismertek, ezért fejtegetéseimben ezeket a szempontokat igyekszem megvilágítani. Célkitűzésem alapján ismertetni kívánom, hogy miből alakul tulajdonképpen a posta forgalmi pénze, hol találhatunk erre nézve irányadó számadatokat, mi-

képpen történik a gazdálkodás e pénzzel s végül, hogy van-e a forgalmi pénznek kapcsolata az év forgalmi adataival (munkaegységekkel) és pénzügyi eredményével.

Mielőtt azonban a kérdést az előbb említett irányelvek szerint tárgyalnám, bevezetésül az állami költségvetés néhány alapvető és a kérdéssel szervesen összefüggő rendelkezését ismertetem. Köztudomású, hogy a közháztartások évenként pénzügyi tervet dolgoznak ki. (Az állami számviteltől szóló 1897. évi XX. tc. 12. §-a — későbbiekben Szt. —) ami törvényhozási elfogadás után, egy költségvetési évre irányt szab a gazdálkodásunknak s egyben alapot nyújt a gazdálkodás utólagos ellenőrzésére is.

A pénzügyi-terv, költségvetés, magában foglalja az érdekelt közháztartás összes várható és a vagyonban változást előidéző bevételeit és kiadásait. Mind a bevételek, mind a kiadások két osztályra, nevezetesen 1. rendes és 2. rendkívüli kezelésre oszlanak. A rendes kezelés keretébe tartoznak az évenként állandóan előforduló valódi kiadások (személyi, dologi és üzemi kiadások, kölcsönök törke-kamat szolgálata, stb.) és a valódi bevételek. A rendkívüli kezelést viszont a nem állandó jellegű, csak egyszerismindenkorra felmerülő, vagy ha több éven át ismétlődnek is, az államháztartás rendes folyamánját nem képező kiadások (Szt. 8. §. Számviteli Utasítás — későbbiekben Szu. — 25 §.) és az ingatlan javak, valamint azokhoz kötött hasznos javak eladásából, kölcsönök felvételéből, értékpapírok értékesítéséből stb. származó rendkívüli bevételek képezik.

A rendkívüli kezelés bevételei külön alosztályokra már nem oszlanak fel, míg a rendkívüli kiadások keretében az ingatlan vagyon gyarapítására fordított beruházásokat s a beruházásoknak nem tekinthető „átmeneti“ kiadásokat (inségkölcsön, értékpapírok vásárlására fordítandó kiadások stb.) különböztethetjük meg. Mind a rendes, mind a rendkívüli kezelés fejezetekre, címekre, rovatokra és alrovatokra, esetleg tételekre oszlik. (Pl. A posta, táviró és távbeszélő a költségvetésnek a XIX. fejezete, míg a nyugdíjakat a XXVII. fejezet tünteti fel.)

Az előadottak figyelembe vételével, a m. kir. postának, mint az államháztartás egyik tényezőjének költségvetésében a bevételi tételek csoportjában az egyes üzletágaknak és szolgáltatásoknak megfelelően 1. postai, 2. táviró, 3. távbeszélő, 4. rádióhírmondó, 5. postatakarékpénztártól kapott jutalék, 6. különféle és kivételes esetekben, 7. rendkívüli bevételeket találunk. Az 1—6. alattiak együttvéve a tárca vagy jövedéki bevételek. A költségvetési évre előírányzott kiadások közül a rendes kiadások ez idő szerint 10. rovatra, míg a rendkívüliek 3. rovatra tagozódnak.

A főelv az, hogy a kiadásokat a jövedéki bevételekből kell fedezni. (Utasítás a m. kir. posta pénzkezelése tárgyában — rövidítve PPU—PRT 1924/48., 14405. sz. r. 2. §.) s az ezután jelentkező felesleg első sorban beruházásokra és a beruházási kölcsön apasztására szolgál, míg a fennmaradó összeg az államkincstár javára beszolgáltatásra kerül (PPU 6. §.). Végeredményben a posta költségvetésének keretében, az üzleti tevékenységből keletkező s az előzőkben ismer-

tetett vagyonváltozások (kiadások és bevételek) a tárcakezelést képezik.

Az államháztartásban előfordulnak azonban olyan bevételek és kiadások is, amelyek különleges természetüknél fogva a költségvetés keretébe nem tartoznak. E tételek sajátossága az, hogy az államháztartás gazdálkodási eredményét nem változtatják meg, mert a kiadásokat viszonylagos bevételek és a bevételeket viszonylagos kiadások ellensúlyozzák. Az említett tételek természetüknek megfelelően négy csoportba oszlanak s együttesen az átfutó kezelést képezik. Az egyes csoportok a következők:

- a) az *előlegek*, melyekkel szemben visszakövetelési jog,
- b) az *idegen pénzek*, melyekkel szemben visszatérítési kötelezettség áll szemben;
- c) a *szállítmányok*, *ellátmányok*, *javadalmozások*, vagyis oly öszszegek, melyek a pénztárak részéről mint feleslegiek a gyűjtőpénztárakba szállítatnak, vagy amelyekkel a pénztárak szükségleteik fedezése céljából elláttatnak, illetőleg amelyek a postatakarékpénztári forgalomban a kiadások elszámolására szolgáló számlákon rendelkezésre bocsátatnak,
- d) *átszámítások*, amelyek a költségvetésen alapuló kezelés és az attól elkülönítve elszámolandó egyéb (alapszerű) kezeléseik közötti átutalások összegeiből állanak.

Az átfutó kezelés további ismertetése előtt, közbevetőleg meg kell jegyezni, hogy a számvitelre vonatkozó törvényes rendelkezések az államháztartásban előforduló összes bevételek és kiadások naplókba való feljegyzését írják elő. Ezért a vagyon állagában változást elő nem idéző átfutó kezelés tételei is naplózást nyernek, míg egy-egy költségvetési évi álladéukról és változásukról a zárszámadás nyújt felvilágosítást.

Az átfutó kezelés azon naplók szerint, melyekben tételei elszámolást nyernek, lehet *tárcabeli* és *forgalmi*. (Szu. 128. §.) Az átfutó kezelés fő vonásaként már említettem, hogy e kezelés tételei a költségvetésen kívül vannak, ezért a tárcakezelésben előfordulható átfutó tételek száma igen kevés.

A valódi kiadásoknak és bevételeknek átfutóként — tehát a költségvetésen kívül — való elszámolását ugyanis a számviteli törvény tiltja (Szt. 31. §.) s csak az elkerülhetetlenül szükséges esetekre korlátozza. Ilyenek pl. téves elszámolásokkal kapcsolatos számadási keresztülvezetések, fizetési előlegek stb. (Szu. 129. §.).

Nagyobb és lényegesebb csoportot képeztek azonban az államháztartásban régebben a forgalmi átfutó kezelés tételei, amelyek a számviteli utasítás szerint a következők:

I. a téves elszámolásból keletkező, vagy ezekhez hasonló számadási keresztülvezetés jellegével bíró *előlegek* és *idegen pénzek*;

II. *pénzváltások*;

III. *pénzszállítmányok és ellátmányok*;

IV. *bizományos fizetések*, valamint a napló és értesítvényszerű átszámítások. (Szu. 130. §.)

Az általános állami pénztárak és adóhivatalok pénzkezelési teendőinek 1924-ben a postatakarékpénztárra történt átruházásával, fő-

képpen a pénzforgalom elszámolását szolgáló forgalmi kezelés s a vele kapcsolatos forgalmi könyvelés az államháztartás nagyrésztében megszűnt. A pénzkezelés 1924. óta a postatakarékpénztárnál nyitott számlák útján történik. A forgalmi könyvelés helyébe azért az államháztartás nagyrésztében, lényegesen csökkent körrel, a sokkal egyszerűbb központi könyvelés lépett. A forgalmi könyvelés azonban egyes különleges pénztárak kezelésére továbbra is megmaradt. Ezek közé tartozik a m. kir. posta is.

Hogy miért maradt meg a postánál továbbra is a forgalmi könyvelés, annak egyszerű magyarázata az, hogy a pénzkezelési teendőket a multhoz hasonlóan a posta továbbra is *saját pénztárai* útján végzi. Emiatt a posta pénzkezelése részben eltér az állami készpénzbevételek és kiadások kezelésére kiadott 5.200/1924. P. M. sz. Utasítás rendelkezéseitől.

Az említett Utasítás 80. §-a alapján a posta pénzkezelését a Kereskedelemügyi Miniszter, a Pénzügy Miniszterrel és a Legfőbb Állami Számvevőszék Elnökével egyetértésben külön Utasításban szabályozta (az előzőekben már említett PPU). Az Utasítás alapvető rendelkezése az, hogy a jövedéki bevételeket és kiadásokat, amelyek a posta vagyonában változást idéznek elő, kizárólag tárca rovatokon, míg *a postára bízott pénzeket* kizárólag forgalmi rovatokon kell elszámolni (PPU 1. §. 2. bek.). A „postára bízott pénzek“-et képező tényezők e meghatározásból nem tűnnek ki. Bővebb magyarázathoz csak úgy juthatunk, ha a forgalmi átfutó kezelés jellemző tulajdonságai alapján azt vizsgáljuk, hogy melyek azok a bevételek és kiadások, melyeknél a posta csak a megbízott szerepét tölti be.

Ha az egyes üzletágakat és szolgáltatásokat nézzük, azonnal szemünkbe ötlük, hogy

- a) a pénzküldemények postautalvánnyal való átutalásánál,
- b) pénzköveteléseknek utánvételek és postai megbízások alapján való beszedésénél,
- c) pénzügyi értékcikkek árusításánál,
- d) külföldi forgalomban hírlapok és folyóiratok előfizetésének közvetítésénél,
- e) postatakarékpénztári közvetítő szolgálat (takaré- és csekk) ellátásánál,
- f) vám eljárás közvetítésénél,
- g) vasúti pénztárak és a postai pénzforgalomba bevont pénztintezetek, kereskedelmi és iparvállalatok pénzforgalmának közvetítésénél a postára bízott pénz csak átmenetileg, szabatosabban átfutóként kerül postai, azaz állami kezelésbe.

Ezen kívül bár nem képeznek külön üzletágot, az üzemvitellel kapcsolatos előlegek és idegen pénzek (távíró és távbeszélő vonalak építésére befizetett előlegek, bánatpénzek stb.), s a postai készpénzforgalomnak az egyes pénztárak közötti lebonyolítására szolgáló szállítmányok és ellátmányok egészítik ki a *postai forgalmi kezelést*.

A felsorolt címekből keletkező bevételeket és kiadásokat a posta pénzkezelési utasítása alapján, a valódi bevételek és kiadások között nem lehet elszámolni. A szolgáltatások teljesítéseért járó díjakat, va-

lamint a keresztülvitelnél a posta javára, illetőleg terhére eső összegeket (pl. külföldi utalványforgalomból származó nyereségeket és veszteségeket) azonban a valódi kezelésbe kell átvinni, mert azok már a posta tárca bevételei, illetőleg kiadásai.

Az állami számvitel bruttó rendszerével való összhang biztosítására s hogy minden forgalmi bevétel és kiadás a zárszámadásban kifejezésre juthasson, az 1896. évi február hó 25-én kelt 12.047/1896. sz. K. M. r. az elszámolások foganatosítására megfelelő rovatrendszert állapított meg. E kevésbbé ismert rovat rendszerből a forgalmi kezelés összes előfordulható tételeinek szemléltetésére csak a bevételi tételeket ismertetem, mert a kiadási tételek a forgalmi átfutó kezelés természetének megfelelően amúgy is azonos címeken szerepelnek.

A rovatrendszer egyenként a következő:

B e v é t e l.

I.	1. Ellátmányok postapénztárak között.
Ellátmányok és beszolgáltatások.	2. Beszolgáltatások postapénztárak között.
	3. Beszolgáltatások a Magyar Nemzeti Bankhoz a posta girószám- lájára.
	4. Pénzügyi és postapénztárak között.
II.	5. P é n z v á l t á s.
	6. Készpénzbiztosítékokból, bánatpénzekből, táviró és távbeszélő óvadékokból.
	7. Táviró és távbeszélő vonalak építési költségeire befizetett elő- legekből.
	8. Postautalvány forgalomból:
	a) bel- és külföldi utalvány befizetés,
	b) a külföldi utalványforgalomból eredő követelések kiegyenlí- tési számlái,
	c) hiánylatok az utalványkezelésnél.
	9. Postatakarékpénztári forgalomból:
	a) takarékpénztári befizetések,
	b) ellátmányok a takarékpénztári forgalom lebonyolítására.
	1. A Magyar Nemzeti Bank által a postatakarékpénztári girószámla terhére a postahivataloknak adott ellátmán- nyok összege,
	2. a Budapest 70-es számú postahivatal által telepített pos- tatalványok összege,
	c) hiánylatok a takarékpénztári forgalomnál.
	10. Forgalmi adóbélyegjegyek eladásából.
	11. a) pénzügyi bélyegjegyek és egyéb pénzügyi értékcsikkek eladá- sából,
	11. b) törvénykezési bélyegjegyek eladásából,
	11. c) váltóúrlapok és váltóilleték bélyegek eladásából.
	12. Magyarországon megrendelt külföldi hírlapok árából.

III.
Idegen pénzek,
(bevételezése)

13. A Pénzintézeti Központtal való forgaiomból (napi fedezeti összeg).
14. Egyebek:
  - a) magántartozások (közadók, levont, de bírói kiutalóvégzés hiányában még ki nem fizetett magántartozások, nőtartás),
  - b) a pénzügyi tárca javára befolyt forgalmiadók,
  - c) visszavont járandósági szolgálati postautalványok,
  - d) jogcím megjelölése nélkül befolyt összegek (a postatakarék-pénztár és a Magyar Nemzeti Banknál jogcím megjelölése nélkül jóváírt összegek ideiglenes elszámolása),
  - e) különfélék:
    - órabéres alkalmazottak járandóságaiból levont betegségi biztosítási járulékok;
    - fegyelmi eljárás miatt visszatartott üzemi jutalékok, sikkasztásból, számadási hiányból túllevonásból eredő összegek;
    - eladott anyagok ára után befolyt pénzügyi bélyegilletékek;
    - idegenek terhére felmerült, kiküldetésekre megtérített, de a vasúttársaságnak még át nem utalt menetdíjösszegek;
    - idegenek és postaalkalmazottak által okozott károk és egyéb térítések fejében befolyt és a végleges elszámolásig letétben kezelt összeg;
    - postaalkalmazottak illetményeiből levont, de át nem utalt nyugdíjjárulékok.
    - Tárcakezelés terhére kiutalt, de elhalálozás és egyéb ok miatt visszatérített összegek.
    - Elmegyógyintézetben ápolt nyugdíjasok és özvegyek visszatartott nyugdíjai.
    - Kereseti összegekből levont O. T. I. stb. térítések.
    - Téves elszámolások folytán előállott különbözetek.
15. A posta központi anyagraktára készletéből kiadott anyagokra:
  - a) posta üzemi anyagok,
  - b) távíró és távbeszélő üzemi anyagok,
  - c) távíró és távbeszélő gépek és készülékek,
  - d) távíró és távbeszélő építési anyagok,
  - e) telített oszlopok.
16. Távíró és távbeszélő építési osztályok részére kiadott anyagokra:
  - a) távíró és távbeszélő üzemi anyagok,
  - b) távíró és távbeszélő gépek és készülékek,
  - c) távíró és távbeszélő építési anyagok.
17. Idegenek terhére végzett távíró és távbeszélő vonalak építési költségeire.
18. Postamestereknek takarmány, tüzelőanyag és egyebek beszerzésére. (A legfőbb állami számvevőszék kívánságára a tárca-beli átfutó kezelésbe átvive.)
19. Vámdijakra.
20. Külföldi utalvány leszámolásokra.
21. Külföldön megrendelt magyar hírlapok előfizetésére.
22. Pénztári hiányokra.
23. Postatakarék-pénztári üzemi és csekkszámokra.

IV.
Előlegek,
(visszatérítése)

24. A Magyar Nemzeti Banknál vezetett gíró és valutarendelkezési számlákra:
a) a gíroszámlán kiutalt összegek,
b) a valuta rendelkezési számlákon kiutalt összegek.
25. A Pénzintézeti Központnál vezetett folyószámlára:
a) a posta javára a postatakarékpénztárhoz átutalt összegek,
b) máv. állomások és menetjegyirodák pénztárainak befizetései a postahivatalokhoz,
c) a pénzintézetek által a Pénzintézeti Központ címére feladott s jóváírás útján elszámolt postautalványok összegei.
26. Egyebekre:
a) magánosok terhére végzett műszaki bejárési és anyagátvételi útiköltségek,
b) jogcím megjelölése nélkül gíró- és csekkszámhákon terhünkre írt összegek;
c) különfélék:
A kiadásban feltüntetett jogcímeken előlegezett összegek térítésére befolyt összegek. Ezek a következők:
Postakincstári tényleges és postamesteri személyzeti illetmények, ha a tárgyható 1-e vásár- vagy ünnepnapra esik.
Postai nyugilletmények.
Központi illetményhivatal által számfejtett fizetési, nyugdíj- és rokkantellátási illetményei.
Vasúttársaságoknak kifizetett fuvardíjából a máv. igazgatóság terhére eső összegek.
A tárgyhatóban eladott pénzügyi értékcikkekre.
A Magyar Telefon Hírmondó és Rádió Rt. rádiódíj részesedésének terhére eső összegek.
Túllevont nyugdíjjárulék összegek visszatérítése.
Posta forgalmi pénzekből a beruházásokra igénybe vett összegek.
Más hatóságok és magánosok terhére elrendelt rendkívüli szolgálatok díjai.
Más hatóságok terhére végzett utazások költségei.
Téves számfejtésből kifolyólag felmerült eltérések rendezésére elszámolt összegek.

Az előzőkben ismertetett rovatrendszer könnyebb áttekintésére megemlítem, hogy az I. 1—3. rovatokon tulajdonképpen a posta készpénzforgalma kerül elszámolásra. A I. 4. rovat pedig a jövedéki felesleg elszámolására szolgál. A költségvetési év jövedéki feleslege, ha a költségvetési év végéig beszolgáltatásra nem kerül, akkor az év végi pénztári maradványban szerepel mindaddig, míg a következő költségvetési évben a I. 4. rovaton való elszámolás mellett a pénzügyi tárca terhére átutalást nem nyer.

A II. 5. rovatnak jelenleg nincs megfelelő tétele, mert a „Pénzváltás” — aranypénzforgalom hiányában — szünetel.

A III. rovatra tartozó tételek, vagyis az idegen pénzek sajátossága, hogy először bevételként és azután — kifizetéskor — kiadásként nyernek elszámolást. Könnyen érthetővé válik e rovat, ha a legeggy-

szerűbb esetre, a befizetett postautalványra gondolunk, ahol az üzletág természete szerint a befizetésnek mindig meg kell előznie a kifizetést.

Más a helyzet a IV. rovat tételeinél, vagyis az előlegeknél, ahol a III. rovatól eltérőleg először a kiadás és azután megtérítéskor (előlegek visszatérítésekor) mutatkozik a bevétel. A IV. rovatra mondotak állanak az I. rovat tételeire is.

Az eddig előadottak alapján rá kell mutatnom arra az önmagától értetődő meghatározásra, hogy a posta kezelésében levő s forgalmi rovatokon elszámolt tételekből keletkező pénzkészlet adja a *posta forgalmi pénzt*.

Az általánosan forgalmi pénznek nevezett pénzkészlet azonban három egymástól különböző természetű gazdálkodási tevékenységből alakul és pedig

1. a postára bízott és az előzőekben részletezett üzletágak pénzforgalmából, ahol a posta teendője kizárólag a közvetítés;

2. egyes szolgáltatások (távíró-távbeszélő vonal építés) teljesítéséért előre befizetett, továbbá az üzemvitellel kapcsolatos s más állami ágazatokat vagy egyéb szerveket (magánosokat) illető tételek átmeneti kezeléséből;

3. a posta saját készpénzkészletéből, jövedéki feleslegéből, ami a felhasználásig, illetőleg a beszolgáltatásig ugyancsak forgalmi átfutó kezelésben szerepel.

A forgalmi pénz lényegének ismertetése után, vissza kell térnem a fejtegetéseim során már érintett arra a megjegyzésre, hogy minden olyan tételről, ami az államháztartásban megfordul, arról a zárszámadás felvilágosítást nyújt.

Ha az állami zárszámadásnak rendelkezésre álló két legutóbbi, vagyis az 1934/35. és 1935/36. költségvetési évi kötetét forgatjuk, akkor azonnal kitűnik, hogy a posta forgalmi bevételeinek s ezzel kapcsolatban a forgalmi pénzkezelésnek évi összegét, abból egyszerű betekintéssel nem lehet megállapítani. A forgalmi bevételek ugyanis — mint már azt részletesen kifejtettem — természetüknek megfelelően négy különféle címen fordulhatnak elő, s ezért a zárszámadásban is négy helyen szerepelnek. Az 1934/35. költségvetési év adatai alapján ezer pengőre kikerekítve, az egyes jogcímeknek megfelelően

előlegek címén	971,363.000 P-t
idegen pénzek címén	2.895,642.000 „
átszámítások címén	3,948.000 „
szállítmányok és ellátmányok címén	2.024,853.000 „
vagyis összesen	5.895,806.000 P átfutó bevé-

telt találunk. Ebben az összegben azonban a tárcakezelésre eső átfutó 553.000 P is bent van, míg a postának a Nemzeti Banknál levő girószámlája javára teljesített befizetések évi összege, ami 11,020.000 P-t tett ki (Bpest 70. sz. postahivatal által befizetett összeg), az átfutó bevételek végösszegében, — miután kiadásban is ugyanazon összeg szerepel — nincs kimutatva. E két tétel figyelembe vétele után

a posta 1934/35. költségvetési évi forgalmi bevételét közel hat milliárd (pontosabban 5.906,273.000 P) körüli összegben határozhatjuk meg.

Ez az összeg nem jelenti azonban azt, hogy a posta a valóságban ilyen összegű készpénzforgalmat bonyolított le, mert ez az összeg a forgalmi könyvelés mellett bevételt fejezi ki. A tényleges készpénzforgalom természetesen jóval kisebb, az említett összegnek körülbelül egyharmad részét teheti ki. Ennek megvilágítására szolgáljon az a körülmény, hogy a postára bízott pénzmennyiség a forgalmi könyvelés mellett, két, három, sőt még ennél is többféle jogcímen mutatkozhat bevételben. (Pl. utalvány befizetésnél, mint készpénz beszolgáltatás a postapénztárak között és beszolgáltatás a Nemzeti Bankhoz.) A zárszámadás adataiból tehát a posta készpénzforgalmára csak következtetni lehet.

Az előzőekben mondottakat látszik igazolni az a tény, hogy az 1935/36. költségvetési év zárszámadásában a posta forgalmi kezelésére már nem található meg a fentebbiekhez hasonló számadatok. A posta forgalmi kezelésében nagy szerepet játszó szállítmányok és ellátmányok számlája, mint ami az üzemek belső pénzforgalmát mutatja ki, már nem szerepel a zárszámadásban.

A többi átfutó pénzkezelési számlákon évente kimutatott bevételek és kiadások bruttó összege helyett, a nettózás révén lényegesen kisebb összegek, vagyis az év végi álladékok szerepelnek. A forgalmi eredményeket jelző milliárdos számadatok közlése — a számvevőszék jelentésének XII. pontja szerint — azért maradt el, mert az állam pénzügyi helyzetének megítélésénél csak félreértésekre adhat alkalmat. A zárszámadásban levő s az év végi álladékokra felvilágosítást adó számadatok alapján azonban alkalom nyílik arra, hogy a forgalmi kezelés lényeges tulajdonságának, vagyis a bevételek és kiadások egymással való ellensúlyozására, néhány számadat ismertetésével könnyen áttekinthető mérleget állítsak fel. Az 1935/36. évi zárszámadásnak az átfutó kezelésre vonatkozó adatai szerint

Vagyon	Mérleg			Teher	
	P	f		P	f
Készpénz	39,432,514	40	Átfutó tartozás . . .	77,778.930	30
Anyagok és termelvények átfutó készlete	5,374.014	10	Be nem szolgáltatott jövedéki felesleg . .	1,925.670	48
Átfutó követelés . .	32,998.072	28			
Összesen:	77,804.600	78	Összesen	77,804.600	78

E mérleg számadataival kapcsolatban az anyagok és termelvények átfutó készletének, továbbá az átfutó követelés és tartozás részletes ismertetésére a forgalmi pénzekkel való gazdálkodásnál visszatérünk.

A forgalmi átfutó kezelés egy-egy költségvetési évi adataira felvilágosítást nyújtó források közül eddig az állami zárszámadást ismertettem. A zárszámadás azonban, amint láttuk, a posta forgalmi

pénzét alkotó egyes tényezőkről külön-külön üzletágankint nem nyújt felvilágosítást. Ezzel szemben a magyar posta 1927. évtől kezdve évről-évre kiadott jelentéseiben a postautalvány, postatakarék-pénztári takaré- és csekk, továbbá a postapénzforgalomba bevont MÁV pénztárak, pénzüintézetek, kereskedelmi és iparvállalatok pénzforgalmának ismertetésével tulajdonképpen a forgalmi pénzt alkotó egyes tényezők számadatait tárja elénk. E tételek nagy száma és az évi jelentésekből való könnyen hozzáférhetősége miatt, felsorolásukat mellőzöm és cikkem befejező részében csak egy-egy költségvetési év átfutó kezelésének évi összegét fogom összehasonlítani.

Fejtegetéseim során a közismert rendelkezések ismertetését lehetőleg mellőzni óhajtottam, a bevezetésben adott célkitűzésem azonban szükségessé teszi, hogy a forgalmi pénzzel történő gazdálkodással kapcsolatban, először általában a postai pénzfeleslegek kezeléséről is rövid tájékoztatót adjak. Köztudomású, hogy azok a pénzek, amelyek a postahivatalokhoz a posta különféle szolgálatának igénybevétele ellenében befolyznak, avagy postai és postatakarék-pénztári közvetítés végett a postára bizatnak, átmenetileg a közforgalomból kikerülnek.

A postahivatalokhoz került pénzek egy része a helyi kifizetések útján rövid idő múlva ismét forgalomba kerül, a befizetések tekintélyes része azonban a legtöbb esetben a helyi kifizetésekre nem szükséges és ezért továbbküldésre, beszolgáltatásra vár. A postahivatalok így kialakuló pénzfeleslegénél, de már a kifizetések teljesítésénél is, a végrehajtó szervek nem tesznek különbséget, hogy a pénz tárca, avagy forgalmi kezeléshez tartozik, hanem a kifizetések után, fennmaradó összeget a gyűjtő postahivatalokhoz, azok pedig saját pénzfeleslegeikkel együtt a székhelyükön levő Magyar Nemzeti Bank fiókintézetéhez, a postatakarék-pénztárnak a Magyar Nemzeti Bank főintézeténél levő girószámlája javára szolgáltatják be. Budapesten az eltérés mindössze az, hogy a beszolgáltatás közvetlenül a Nemzeti Bank főintézetéhez történik.

A postai kifizetések céljaira szükséges ellátmányokat a gyűjtő postahivatalok természetesen a Nemzeti Bank fő-, illetőleg fiókintézetétől veszik igénybe. Minthogy a postatakarék-pénztári és postapénzek együtt kezelhetnek, s a kifizetésekre a postatakarék-pénztári és postai pénzek együttesen használatnak fel, így természetes, hogy a postai pénzfeleslegeket is, épp úgy, mint a többi állami pénzeket a postatakarék-pénztár kezeli.

A postai pénzfeleslegek kezelésének ismertetése után, az átfutó kezelésről felállított mérleg egyes adatai szorulnak bővebb magyarázatra. Az átfutó tartozások összegére nézve a vizsgálat tárgyává tett zárszámadásból megtudhatjuk, hogy abból a legnagyobb rész 67,095.698 P 40 f a postatakarék-pénztári forgalomból eredő postai tartozás volt, 6,644.393 P 78 f a belföldi postautalvány forgalomból (kifizetetlen postautalványok) 299.617 P 81 f külföldi leszámolásokból, míg a még hiányzó rész több apróbb tételből, túlnyomórészt azonban a tárcabeli átfutó kezelésből alakult.

E tartozásokkal szemben a mérleg vagyon oldalán nem tisztán készpénz, hanem az anyagok 5,374.014 P 40 f készlete mellett,

még 32,998.072 P 28 f átfutó követelés is mutatkozik. Az átfutó követelést alkotó egyes címekre a zárszámadás részben felvilágosítást nyújt, amennyiben megtudjuk, hogy ez összegből 22,023.698 P 64 f a valódi kiadások fedezésére igénybe vett összeg, 8,894.558 P 49 f az 1936. évi július havi ellátási díjak összege, míg 384.476 P a külföldi leszámolásokról eredő követelés.

A forgalmi pénzek tehát, mint az előadott számadatokból kitűnik, nemcsak forgalmi kifizetések céljaira, hanem egyéb célokra is igénybe vétetnek. Minthogy a legnagyobb tétel a valódi kiadások fedezésére igénybe vett összeg, ezért a részletes ismertetést e tétellel kezdem.

A magyarázatot egyébként az 1929/30. évi költségvetési törvény indokolásából veszem, ahol a törvényhozás a posta, távíró és távbeszélő 5 éves beruházási programjának további végrehajtására szükséges 22·5 millió pengőt — a háború előtti időben több ízben követelt eljárásnak megfelelően — a posta rendelkezésére álló forgalmi pénzből, kamat nélkül beruházási előlegként engedélyezte. Hasonló felhatalmazást kapott a posta az 1934/35. évi költségvetési törvényben 850.000 P értékű anyag beszerzésére. E két tétel adja tehát a valódi kezelésre igénybe vett összeget, amelyből az évente esedékes törlesztések leszámítása után még a kimutatott hátralék áll fenn.

A július havi illetmények fedezésére igénybe vett és a külföldi leszámolásokról eredő összegekkel, mint követelésekkel szemben megfelelő fedezet a központi illetményhivatal, illetőleg az érdekelt külföldi postagazgatás által átutalandó összeg. Az illetményhivatal részéről a térítés a hó 1-én, a külföldi igazgatás részéről pedig a kölcsönös megállapodás szerint történik.

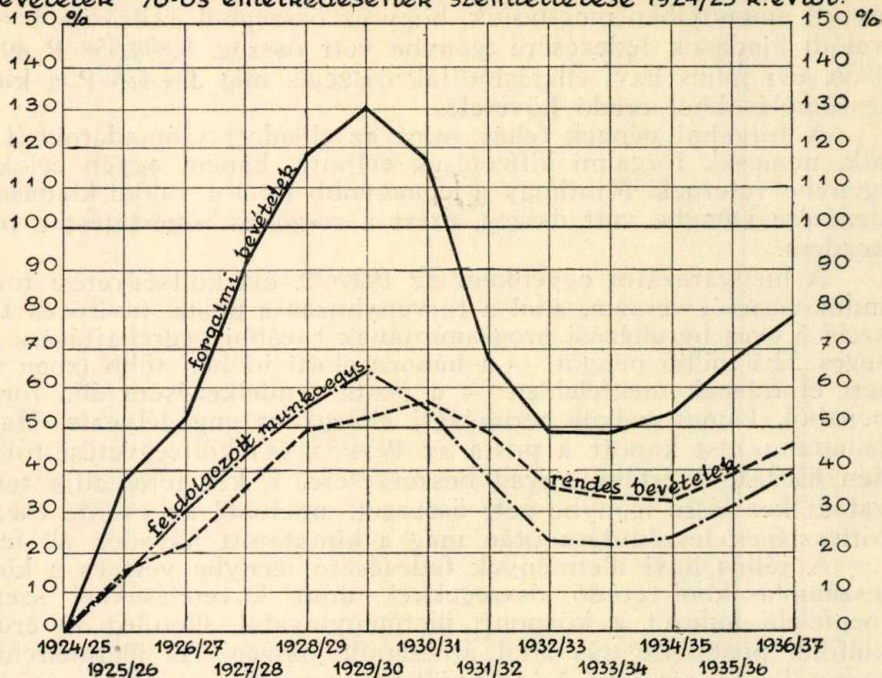
A forgalmi pénzeknek az előbb említetteken kívül való állandó felhasználását teszi lehetővé a Szu. 130. §. 2. bekezdése, mely szerint „a posta és távíró intézet a raktári készleteknek kiegészítésére szükséges anyagokat, szereket és készülékeket forgalmilag számolhatja el”. E tételekkel szemben fedezet maga a meglévő anyagkészlet, továbbá az a rendelkezés, hogy beépítés, illetőleg a raktárból való kivételezés után az anyagértéket feltétlenül tárcakezelésben kell elszámolni. A raktári készletek forgalmi beszerzése egyébként azért történik, mert a postán e célra nincs külön forgótőke. (A MÁV-nál van.)

A forgalmi pénzeknek az ismertetett célra való felhasználásánál az utalványozás joga a postavezérigazgatóságot illeti meg. Az igazgatóságok és a központi hivatalok a náluk vezetett ellátmányszámadásban, csak a forgalmi kezeléssel kapcsolatos eltérések kiegyenlítésére számolhatnak el kisebb tételeket.

A forgalmi bevételek 1934/35. költségvetési évi összegét már ismertettem s annak szemléltetésére, hogy ez az összeg mennyire változó, befejezésül az állam gazdasági életének helyreállítása, vagyis az 1924/25. költségvetési évtől a legutóbbi költségvetési év befejezéséig terjedő 12 év adatait is ismertetem. A szóbanforgó idő alatt a forgalmi bevételeknek, a forgalommal, valamint a rendes bevételekkel kapcsolatos változását, az alapul vett 1924/25. költségvetési évhez viszonyítva, %-okban kifejezve először az alábbi görbével szemléltetem:

A feldolgozott munkaegységek, rendes bevételek és forgalmi bevételek %-os emelkedésének szemléltetése 1924/25 k.évtől.

Amint a görbéből látni lehet, a forgalom, vagyis a munkaegységek emelkedésével, illetőleg csökkenésével együtt jár a forgalmi bevételek hasonló változása. A rendes bevételeknek a forgalommal és a forgalmi bevételekkel való összehasonlításánál ez a következetesség már nincs meg. Szemléltetőbb azonban az összefüggés, ha az 1924/25. költségvetési év adataival való összehasonlításban magukat az abszolút számokat ismertetem, melyek a következők:

Költségvetési év	Feldolgozott munkaegység		Rendes bevétel		Forgalmi bevétel	
	darabszám milliókban	%-os emelkedés	millió P-ben	%-os emelkedés	millió P-ben	%-os emelkedés
1924/25.	287.4	—	69.2	—	3.849.8	—
1925/26.	327.9	14.09	79.7	15.2	5.147.6	37.7
1926/27.	374.4	30.28	84.9	22.06	5.868.4	52.4
1927/28.	412.4	43.5	94.2	36.—	7.372.7	91.5
1928/29.	445.6	55.07	103.6	49.5	8.403.8	118.3
1929/30.	472.2	64.3	105.7	52.6	8.875.6	130.5
1930/31.	444.2	54.56	108.4	56.5	8.367.1	117.3
1931/32.	394.—	37.09	102.9	48.7	6.467.9	68.—
1932/33.	354.2	23.24	94.2	36.—	5.750.5	49.4
1933/34.	350.7	22.03	92.4	33.5	5.726.1	48.7
1934/35.	355.7	23.76	91.7	32.5	5.906.2	53.4
1935/36.	377.4	31.32	95.8	38.4	6.435.9	67.2
1936/37.	399.8	39.1	101.—	45.8	6.882.7	78.9

E számadatok önmagukat magyarázzák. Talán nem tévedek, ha 12 év adatai alapján azt állítom, hogy a munkaegységekben kifejezett forgalom és a forgalmi bevételek egymással azért vannak a legszerve-
sebb kapcsolatban, mert a forgalmi bevételt minden állapotában mun-
kaegységgel ki lehet fejezni. A rendes bevételeknek az említett két
tényezővel való összefüggése már nincs meg, mert e bevételek emel-
kedése a forgalom emelkedésén kívül még a tarifa politikától is függ.
A forgalmi bevételek és a munkaegységek közötti kapcsolatnál végül
megemlítem azt is, hogy a forgalmi bevétel a gazdasági élet hullám-
zását mindenben követi, ezért van az, hogy a forgalmi bevételeknél a
százalékos változás sokkal szembetűnőbb.

Bár nem tartozik szorosan fejtegetésem körébe, felmerülhet az
a kérdés, hogy a m. kir. postán mily összegű pénzkészlet áll rendelkez-
zésre, mint „forgalmi pénz”. E tekintetben irányadó lévén a forgalmi
pénzmennyiségre befolyással bíró bevételek és kiadások alakulása, —
amelyek napról-napra változnak, — a forgalmi pénzmennyiség is ál-
landóan hullámzik.

A forgalmi pénzmennyiség naponkénti megállapítása a pénztárral
rendelkező postai szervek számadása alapján rendkívüli munkatelje-
sítményt jelentene. Meghatározott napon viszont e pénzmennyiség
megállapításának gyakorlati jelentősége nincs, mert természetes, hogy
a hó első és utolsó napjaiban nagyobb, míg a többi napokon lényege-
sen kisebb összeg áll rendelkezésre.

Forrásmunka: Dr. Szász Lajos, A Magyar Állam Számvittele.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

9.

**Az egyenlegek használatát lehetne-e a küldemények biztonságá-
nak veszélyeztetése nélkül a jelenleginél szűkebb térre szorítani?**

10.

**A beépített faoszlopok korhadási fokának megállapítására mi
a legegyszerűbb, gyakorlati eljárás?**

A pályázaton a magyar posta személyzetének minden egyes tagja részt
véhet. A pályamű legfeljebb 3 gépírással ívoldalra terjedhet.

A pályázati határidő: 1938. június 20.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni s azt a szerző
nevét tartalmazó külön borítékba zárt, lepecsételt jelíges levél kíséretében
kell a Magyar Posta szerkesztőségére részére feladni. A jelíges leveleket csak
abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap, amely-
nek összege 50 P lesz, vagy legalább is dícséretben részesült. Ellenkező eset-

ben a szerző nevét tartalmazó levelet megsemmisítik s így a szerző neve ismeretlen marad.

A legjobbnak talált pályamű tárgyához képest, esetleg a Magyar Postában, illetőleg a Műszaki Közleményekben megjelenik.

A pályázaton a Magyar Posta, illetőleg a Műszaki Közlemények szerkesztő bizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői — akik a bírálatra lesznek hivatva — nem fognak résztvenni.

Pályázati eredmények.

Az 1938. évi 1. számban közölt 1. sz. pályatétel:

A faluzó levélhordó felvevő és kézbesítő szolgálatát az A. 2. Szab. 2. §. 8. p. értelmében hivatalból vagy megbízásból látja el.

A fejlettebb forgalmi és biztonsági viszonyok között gyakorlati szempontból helyes-e ennek a megkülönböztetésnek további fenntartása, mikor a közönség csak a posta érdekeit szem előtt tartó erről a megkülönböztetésről rendszerint ma sem tud?

A beérkezett pályamunkák közül a „Közalkalmazott“ jeligéjű volt a legjobb. E pályamű szerzője dr. Dénes Ferenc m. kir. postasegédtitkár (Postavezérigazgatóság 2. ü. o.) logikus jogi okfejtéssel helyesen oldotta meg a kérdést s ezért 50 P jutalomban részesült.

Mint hogy azonban a pályázati feltételeket nem mindenben tartotta be s munkája több mint 6 oldalra terjedt, közlésétől eltekintünk.

A „Tárgyilagosság“ jeligéjű pályamunka szerzője dr. Tarján Ferenc m. kir. postatiszt (Budapest 741) dícséretben részesült.

Az 1938. évi 2. számban közölt 3. számú pályatétel:

Milyen szempontok irányadók a vidéki kincstári postahivatalok székhelyén lófogatú postaszállítás helyett géperejű szállítási üzem be rendezésénél?

A pályamunkák közül az „Organizáció“ jeligéjű gondosan van felépítve. Szerzője dr. Dénes Ferenc m. kir. postasegédtitkár (Postavezérigazgatóság 2. ü. o.) a feltett kérdést igen jól oldotta meg. Gondolatai helyesek s azokat világosan és érthetően adja elő. Ezért a szerző 50 P jutalomban részesült.

A „Fejlődés“ pályamunka szerzője: dr. Róthler Emil m. kir. II. o. postatiszt (Budapest Keleti pályaudvari mozgóposta főnökség Budapest 78.) dícséretben részesült.

A pályadíjnyertes munka, amelyet a szerkesztő bizottság közlésre méltónak ítél, a következő:

Dr. Dénes Ferenc pályamunkája:

Összefügg talán a kérdéssel, ha bevezetésül az üzem fogalmát ismertetjük. Közgazdasági értelemben üzem a vállalkozásszerű gazdasági tevékenység. E meghatározás értelmében tehát a postának a közönséggel szemben, a küldemények szállítására vonatkozó vállalkozása, mint gazdasági tevékenység, végeredményben üzemi jellegű.

A „postaszállítás” gyűjtőfogalma azonban több mozzanatot foglal magában, amennyiben e szolgáltatás a feladott anyagnak a postahivatalnál történő átvételével kezdődik, a tényleges szállítással (ami alatt a helyközit értjük) és közvetítéssel folytatódik, s tulajdonképpen a rendeltetési postahivatalnak való átadással fejeződik be. (A. 2. Szab. 63. §. 1. pont).

Kincstári postahivataloknál a postaszállítás — minthogy általában az összes küldemények házhozkézbesítése is be van vezetve — még a rendeltetési postahivaltól a címzetthez való szállításra is kiterjed. Kérdésünk alapján azonban a szállító szolgálat most felsorolt különféle mozzanatai közül csak a vidéki kincstári postahivatalok székhelyén fenntartott s lófogattal ellátott postaszállítást kell vizsgálat alá vennünk.

Kiindulásul, hogy összehasonlítást tehesünk, ismerjük meg azt, hogy az említett helyeken, vagyis a kincstári postahivatalok székhelyén, a szállítás mindenhol egységesen lófogattal történik-e s tulajdonképpen mire terped ki? Erre nézve a posta évi jelentéseiből nyerhetünk felvilágosítást, s így megtudjuk (az 1936. évből), hogy a vidéki kincstári hivataloknál — Debrecen, Pécs, Sopron és Szeged kivételével, ahol a szállítás gépkocsi üzemmel történik — a „helyi postaszállítást” lófogattal postaszállítók végzik. Ehhez azonban kiegészítésül hozzá kell fűznünk, hogy Egerben és Székesfehérváron a lófogató szállítás is a posta saját üzemében látja el.

A „helyi postaszállítás” fogalma egyébként magában foglalja a postahivaltól a pályaudvarra közlekedő, ha több postahivatal van, a város vagy község területén levő postahivatalok közötti kör, valamint a kézbesítő és levélgyűjtő járatokat.

A meglévő szállítási berendezés ismertetése után, mielőtt még a kérdésre felelnénk, vizsgáljuk azt, hogy a magán gazdaságban melyek azok a szempontok, amelyek új üzem berendezésénél általánosságban érvényesülnek.

Közgazdasági szakíróink egyértelmű állásfoglalása és tanítása szerint a gyakorlati életben az organizációnak van nagy jelentősége. Organizálás alatt az üzemvezetéshez szükséges eszközök és berendezések célszerű kiválasztását, felépítését és elrendezését értjük.

Bármely organizáció létesítését azonban többé-kevésbé üzemanalitikai vizsgálat előzi meg, melynek célja az organizációs munka megkezdése előtt a vállalkozást üzemi, pénzügyi és kereskedelmi tekintetben megismerni. Végeredményben tehát az organizáció nem egyéb célszerűségnél, illetőleg kell, hogy az organizáció a kitűzött célnak a legkisebb áldozatokkal való elérését biztosító berendezés legyen. (Dr. Erdély Sándor: Organizáció).

Az ismertetett általános szempontok a magán gazdálkodásban, — ahol a szabad versenynek tág tere van, s a cél, kevés tőke befektetéssel a legnagyobb eredményt elérni, — gyakorlatilag már kiállották a próbát. Nézzük

tehát, hogy ezeket a szempontokat mennyiben lehet a posta kebelében is érvényesíteni. Kérdésünkre alkalmazva az elmondottakat, a postaszállítás ellátására, mint üzemi tevékenységre nem kell új organizációt keresnünk, mert a kor követelményeinek megfelelő üzem, az egyes kincstári postahivatalok székhelyén már meglévő és jól bevált géperejű szállítási üzemek alakjában adva van.

Igy kérdésünk lényegében az, hogy géperejű s saját üzemben ellátott postaszállítást — mint organizációt — miképpen lehet tovább fejleszteni, vagyis a meglévőkön kívül más postahivatalok székhelyére is kiterjeszteni. Ne gondoljuk azonban azt, hogy a meglévő vidéki postai gépkocsi üzemek teljesen önálló alakulatok. Az irányítást ugyanis a posta központi járműtelepe végzi, s gondoskodik egyben műszaki szolgálatuk ellátásáról is. (Évi jelentés 43. oldal). A központi járműtelepről mondták kiegészítésére azonban meg kell jegyeznünk, hogy a múltban, a posta személyszállító vidéki gépkocsi járatainak működése idején, ugyancsak a járműtelep látta el fennakadás nélkül, a személyszállító üzemek műszaki szolgálatával kapcsolatos teendőket is.

A személyszállító üzemek megszűnése óta tehát a járműtelep központi berendezésének kihasználása nem lehet teljes, s így leszögezhetjük, hogy vidéki gépkocsi üzemek létesítése esetén, a posta gépkocsi parkjának szaporításával a műszaki szolgálatot a járműtelep zavartalanul el tudná látni. Nem kell talán külön érvelés ahhoz sem, hogy a vidéki üzemek szaporításával a járműtelep központi berendezésének fenntartására eső költségek csökkenének.

Az előadottak alapján, a magángazdaságban alkalmazott elveknek megfelelően új vidéki gépkocsi üzemek létesítése előtt, feltétlen szükséges az előzetes üzemanalitikai vizsgálat. Minthogy a meglévő gépkocsi üzemekkel kapcsolatban magára az üzemre vonatkozó műszaki üzemi számítások, amelyek a kocsi típusra s az ezzel kapcsolatos tényezőkre vonatkoznak, mindenhol *egyezőek*, ezért az üzemanalitikai számításokat kereskedelmi — ami alatt a postánál főképp a forgalmi adatokat értjük — és pénzügyi szempontból kellene elvégezni.

A forgalomnak mint döntő tényezőnek szemelölt tartását elég azzal indokolnunk, hogy olyan helyen, ahol számottevő forgalom nincs, ott tömegforgalmat lebonyolítani képes géperejű berendezésre sincs szükség. A pénzügyi szempontok vizsgálatára természetesen hatással van az állambáztartásban a minden téren érvényesülő takarékosági elv. A pénzügyi kalkulációt azonban nem lehet a nyers üzérkedés szellemében végezni, mert a postának a küldemények gyors szállításával kapcsolatban kötelezettségei vannak, ami feltétlenül korszerű berendezést igényel. Nem volna célszerű a számításoknál a lófogatú szállításért egy évre kifizetett összeget, a géperejű szállítás egy évi költségeivel összehasonlítani, hanem a gépjárművek élettartamának figyelembevételével a számítást több év várható adataira kell kiterjeszteni.

Nem szabad azonban szemelől téveszteni azt sem, hogy a géperejű szállítás feltétlen gyorsabb, s ahol tömegforgalom van, amit a lófogatú szállítás csak lassan végez el, ott az esetleg drágább szállítási eszköz az igények jobb kielégítésére nem mellőzhető.

Az üzemanalitikai vizsgálatok elvégzése után, ismerve azt, hogy a közúti szállítás ellátása a szállítási eszközön kívül az úttól is függ, vidéki kincstári hivatalok székhelyén lófogatú szállítás helyett géperejű szállítási üzem berendezésénél a következő szempontokat véljük irányadónak:

1. a hely topographiai viszonyai, amelyek a géperejű jármű egész éven át való közlekedtetését befolyásolják,

2. az utak, utcák, terek burkolatának minősége és állapota, ami a járművek élettartamát s ezzel kapcsolatban az amortizációt, valamint az üzem-költséget is irányítja,

3. a székhelyül szolgáló város (község) települési viszonyai, ami a szállítás terjedelmét szabja meg,

4. több gépkocsira van-e szükség, mert egy jároművel üzemeltetés gazdaságosan nem lehet folytatni.

5. a számmottevő személyi kiadások csökkentésére a személyzet munkaideje jól kihasználható-e,

6. a géperejű járművek, a garage elhelyezése, különös tekintettel a holt kilométerek lehetőségig való csökkentésére,

7. mire terjedhet ki a géperejű szállítás, be lehet-e abba vonni a tulajdonképeni szállításon kívül, a csomagkézbesítést és levélgyűjtést is, sőt a közvetlen környék nagy forgalma esetén a helyközi szállítást is.

A felsorolt szempontok azonban nincsenek összefüggésben a nekik adott sorszámokkal, mert attól függetlenül mindegyik tényező egyenlő fontosságú. Le kell szögezni azt, hogy az elméleti szempontok mellett mindenhol a helység műszaki bejárása a döntő, ami az elméleti irányelvek gyakorlati alkalmazását bírálja el.

ELMÉLET – GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

17. A hivatalos órák alatt hétköznapon a postahivatalban kifizetett olyan utalványért, amelynek kifizetése a címzett távolléte miatt a háznál nem sikerült, szabad-e az expresszdíjat felszámítani?

Nem!

Az A. 1. Szab. 83. §. 3. pontjában foglaltak szerint azokon a napokon, amelyek a házhozkézbesítő szolgálat szünetel, a postahivatalok a postahivatalban kézbesített közönséges és ajánlott levélpostai küldeményeket, valamint csomagokat az expresszdíj felszámítása nélkül; a többi küldeményeket pedig küldeményenként az expresszdíj és a házhozkézbesítő postahivatalnál a házhoz kézbesítési (kifizetési) díj beszedése mellett kézbesítik. Az idézett rendelkezésből tehát nyilvánvaló, hogy **hétköznapokon** a postahivatalban kifizetett utalványért expresszdíjat nem szabad szedni.

Megjegyezzük azonban, hogyha az utalvány összegét a házhozkézbesítés sikertelen megkísérlése után a postahivatalban fizetik ki, nem a kézbesítési, hanem az utalvány-kifizetési díjat kell szedni. (A. 1.

Szab. 78. §. 2. c) pont, 3. bekezdés.) (Be-küldött kérdés.)

18. El lehet-e fogadni a könyvdíjszabással azt a küldeményt, amelyhez olyan számlát csatoltak, amelyben nemcsak a küldött könyvre, hanem más könyvre vonatkozó adatok is szerepelnek?

Nem!

A Postaüzleti Szabályzat 32. §. 3. c) pontjában foglaltak értelmében a feladó a postára adott könyvekhez az **elküldött tárgyra vonatkozó**, csak lényeges adatokat tartalmazó számlát csatolhat. Az idézett rendelkezésből nyilvánvaló, hogy a számlában csak a küldött könyvre vonatkozó adatok szerepelhetnek. Ha a csatolt számlába a küldött könyvön kívül más könyv adatait is beírják, akkor a számlát a küldött könyvhöz tartozónak, illetőleg a küldött tárgyra vonatkozóknak nem lehet elfogadni. Az ilyen küldeményt tehát olyan egybecsomagolt küldeménynek kell tekinteni, amely számlát és könyvet tartalmaz. Az A. 1. Szab. 37. §. 1. pontjában foglaltak szerint pedig az ilyen egybecso-

magolt küldeményt üzleti papír díjszabás szerint kell megdíjazni. (K. K. M. 92.301/1938.)

19. A postahivatalokhoz lebélyegzés és továbbküldés végett eljuttatott levélpostai küldeményekre ragasztott levélbélyegeket az utalvány vagy a csekkbefizetési osztály által használt keletbélyegzővel le lehet-e bélyegezni?

Nem!

Az A. 2. Szab. 16. §. 9/a. pontjában foglaltak értelmében a postahivatalokhoz lebélyegzés és továbbküldés végett eljuttatott levélpostai küldeményeket úgy kell kezelni, mint a levélszokrányból kikerült küldeményeket. Nyilvánvaló tehát, hogy ezeket a küldeményeket, illetőleg az ezekre ragasztott bélyegeket a postahivatalok csakis azokkal a bélyegzőkkel bélyegezhetik le, amelyekkel a levélszokrányból kikerült levélpostai küldeményeket lebélyegzik. Ennélfogva a lebélyegzésnél más munkahely pl. az utalványosztály keletbélyegzőjét használni nem szabad.

Egyébként az A. 2. Szab. 16. §. 7. pontjában foglaltak szerint a postahivatalok a náluk lévő hivatalos bélyegzőkről nyilvántartást vezetnek. E nyilvántartásban a bélyegzők nedves lenyomatát, a használó munkahelyek megnevezését, a használatbavétel kezdetére, végére, a forgalomból való ideiglenes vagy végleges kivonására vonatkozó adatokat tartják nyilván. E rendelkezésből következik, hogy az egyes bélyegzőket nem szabad tetszés szerint használni, hanem csak az előírásnak megfelelő munkahelyen és csak az ott kezelt küldemények lebélyegzésére. Ez természetes is, mert csak így lehet biztosítani az egyes munkahelyeknek kiadott bélyegzők rendelkezészerű használatát és annak megállapítását, hogy a bélyegző a kérdéses időpontban kinél volt hivatalosan használatban. (92.375/1938. IV—4. K. K. M. szám).

20. Fiatalkorú rádjó kihágási ügyében hozott rendőri büntetőbírói ítélet-kivonatot a rádióhírmondó útján közzé lehet-e tenni?

Nem!

Az 1908 : XXXVI. törvénycikknek a fiatalkorúakra vonatkozó második fejezete ugyanis azon az alapgondolaton épült fel, hogy az erkölcsi veszedelemben forgó, züllesnek indult vagy bűncselekményt elkövetett fiatalkorút, aki többnyire önhibáján kívül jut összeütközésbe a jog- és társadalmi renddel, — meg kell menteni. Ezt a célt leghatározottabban e törvény 18. §-a juttatja kifejezésre, amikor elrendeli, hogy a bíróságnak a megengedett in-

tekedések közül azt kell alkalmaznia, amelyik a fiatalkorú jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatosnak mutatkozik.

Az említett alapgondolatot a törvény második fejezetében foglalt anyagi jogszabályok minél sikeresebb alkalmazhatása végett, tovább fejleszti a fiatalkorúak bíróságáról szóló 1913 : VII. törvénycikk, amelynek 13. §-ában foglalt rendelkezés a fiatalkorút a bűnvádi eljárás során a nyilvánosság elvéből személyére háramló hátrányoktól kívánja megóvni.

Bár ennek a szakasznak utolsó bekezdése, szószerint módot nyujtana arra, hogy a fiatalkorúak kihágási ügyében hozott ítélet kivonata közzétételék, mégis ha a fiatalkorúakról és ügyeiknek kezeléséről szóló különleges jogszabályok fentebb ismertetett szellemét tartjuk szem előtt és a törvényhozó akaratát vizsgáljuk, nyilvánvaló, hogy fiatalkorú ügyében a bírói ítélet közzététele sem a sajtó, sem pedig a rádióhírmondó útján nem foglalhat helyt. Az ítélet közzététele ugyanis erkölcsi megrovást, kipellengérezést jelent, már pedig az 1913 : VII. tc. 13. §-ának utolsó bekezdésében jelzett közlés — a törvény szelleméből folyó helyes értelmezés szerint — csak a fiatalkorú ellen folyó eljárás érdekében szükséges hatósági közlésekre vonatkozik. (Ilyen, a fiatalkorú nevét is feltüntető hatósági közlés pl. a kézrekerítés iránt tett vagy a személyazonosság megállapítására irányuló intézkedés.)

E vélelmény helyességének alátámasztását igazolja az idézett törvény 13. §-ához fűzött miniszteri indokolás idevonatkozó része, amely a következőképpen hangzik: „Míg a bűnvádi eljárásban általában a nyilvánosságnak, mint fontos eljárási garanciának szükségképeni következménye, hogy az eljárásnak a nyilvánosság előtt lefolyt részei a sajtóban is közzétehetőek legyenek, addig a fiatalkorúak eljárásában e szabály a fiatalkorú jövője érdekében korlátozásra szorul. Eltekintve tehát azoktól a közleményektől, amelyek az eljárás érdekében szükségesek, a fiatalkorúak bűncselekményeiről a javaslat szerint még a nyilvánosságra szánt közlést is csak a terhelt megjelölése nélkül szabad közzétenni. Ez a tilalom, amely az 1897 : XXXIV. tc. 20. §-ában és amennyiben beadványok vagy iratok közzétételéről volna szó, az 1912 : LIV. tc. 96. §. 2. pontjában megállapított büntetőkövetkezmények hatálya alatt áll, kiterjed nemcsak a fiatalkorúak ügyeiben folyamatba tett eljárás minden szakára, hanem az eljárás befejezése utáni időre is.” (128.427/IV. 8.—1937. K. K. M.)

Forgalom és munkaegységek.

Rovatvezető: Dr. Ruttner Béla m. kir. postatitkár

1. Forgalom.

A februári mélypont után a márciusban megélenkülő tavaszi kereskedelmi forgalom hatása alatt, a postaforgalom is rendszeresen megélenkül. Az emelkedés akkor erőteljesebb, ha a husvéti ünnepek is márciusra esnek, amikor tehát az ünnepek az amúgyis élenkülő forgalomnak újabb lendületet adnak. Ez az eset fordult elő az 1937. év márciusában, úgy, hogy az akkori forgalom igen kedvező volt.

A f. évben a husvéti ünnepek áprilisra tolódtak ki, a márciusi forgalom a mult évihez képest tehát már eleve kedvezőtlenebb körülmények között indult és így nagyobb mérvű forgalomemelkedésre számítani nem lehetett. Az eredmények azonban kellemes csalódást okoztak, mert ha egyes küldemények forgalma a mult évi alatt is maradt, az összforgalom közel 4%-kal mégis emelkedett, amit az adott körülmények között igen kedvezőnek kell tekintenünk.

A legkisebb forgalomemelkedést a postaforgalom mutatja, mert a husvéti ünnepek elmaradása, illetőleg áttolódása április hónapra ezt az üzletágot érinti és érintette is a legjobban. A postaforgalom alakulása nem volt egyöntetű. Egyes küldemények darabszámának emelkedése mellett, más küldemények forgalma csökkent. Így esett — a husvéti forgalom hiánya következtében — a mult évvel szemben a feladott és kézbesített közönséges levélpostai küldemények, a kézbesített csomagok, valamint a kifizetett postautalványok darabszáma, míg a többi küldemény forgalma mérsékelten emelkedett. Egészen külön lapra tartozik a postatakarékpénztári forgalom. A betétvisszafizetések darabszáma 21,2, összege 57,9%-kal emelkedett, ugyanakkor azonban a betétek darabszáma csak 12,2, összege pedig 18%-os emelkedést mutat. A betétvisszacsések összege, 6.044.000 P. oly nagy összeg, amelyhez hasonló csak 1936. októberében fordult el. Amint annak is rendkívüli körülmény, az alaptalanul, de különösen a falusi lakosság körében futótűzként elterjedt pénzeleértékelési hír volt az oka, úgy a mostani rendkívüli nagymértékű betétvisszafizetéseket is rendkívüli körülmények, a szomszéd Ausztriában lejátszódott politikai események, illetőleg az ezek alapján a lakosság egyes ré-

tegeiben fellépett ideges aggodalmak okozták. A hasonlatosság még abban is megnyilvánult, hogy az idegesség mindkét alkalommal alaptalan volt, amint azt a későbbi események be is igazolták. Ugylát-szik, hogy a betétek emelkedése már annak a következménye, hogy a kivont betétek egy részét ismét elhelyezték.

A táviróforgalom a 10 éves átlag alapján indokolt várakozásnak megfelelően szintén emelkedett, az emelkedés azonban a mult évit meg sem közelítette, aminek a husvéti forgalom hiánya adja a magyarázatát.

A távbeszélőforgalom mutatja ebben a hónapban is a legkedvezőbb eredményeket. Így a távbeszélőállomások száma 9,3, a helyiforgalom 5,1, a távolsági forgalom pedig 15,8, illetőleg 15,2%-kal emelkedett. Az emelkedés nagyságát illetőleg, az egyes hálózatesoportok között igen nagy különbségek vannak. A budapesti egységes távbeszélőhálózatban pl. az állomások száma 10,8, a 200 előfizetőn aluli hálózatokban pedig csak 3,5%-kal emelkedett, a vidéki helyiforgalom 14,3%-os forgalomemelkedésével szemben a budapesti egységes hálózat helyiforgalma csak 4%-os emelkedést mutathat fel, míg a kezdeményezett távolsági beszélgetések a vidéken 19,2, a budapesti egységes távbeszélőhálózatban pedig csak 4,3%-kal emelkedtek.

A rádióelőfizetők száma az előző év március hónapjával szemben 18.623 engedéllyel, vagyis 5,0%-kal, az f. évi február hónaphoz viszonyítva pedig 2.460 engedéllyel, tehát 0,6%-kal emelkedett. Az előfizetői szaporulat üteme már csökkent. Az előző évekhez képest az emelkedés azonban így is igen kedvező, mert az 1937. évben februárról márciusra csak 1924, az 1936. évben 1.448, az 1935. évben 1.184, az 1934. évben 566 szaporulat mutatkozott, az 1933. év márciusában pedig februárhoz képest az előfizetői létszám már 501-gyel csökkent.

A nyilvántartott 394.711 előfizető esetleg már a tavaszi csúcspontot képviseli, mert tapasztalat szerint az engedélyesek száma áprilistól kezdve már fokozatosan csökken. Lehet, hogy a kedvezőtlen — a rádiózásra azonban kedvező — időjárás a csökkenés megindulásának időpontját kitolja.

(Szöveg folytatása a 244. oldalon.)

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak	F e l a d á s											
	Közön- séges)	Aján- lott	Érték- levelek	Kézi, belfi és summás csomagok	Postautalványok ¹		Postafaharók befizetések		Csekkbefizetések			
	levélpostai küldemények				daráb- száma	összege ezer P-ben	daráb- száma	összege ezer P-ben	daráb- száma	összege ezer P-ben	daráb- száma	összege ezer P-ben
	darabszáma		ezrekben		daráb- száma	összege ezer P-ben	daráb- száma	összege ezer P-ben	daráb- száma	összege ezer P-ben	daráb- száma	összege ezer P-ben
Az 1930. évben	422.671	15.862	661	11.362	10.653	725.039	717	47.902	18.092	2.271.763		
Az 1931. évben	370.509	11.817	575	10.145	10.156	670.278	494	40.336	16.322	1.934.881		
Az 1932. évben	351.739	9.288	484	8.744	9.251	565.574	416	32.782	15.094	1.659.372		
Az 1933. évben	346.512	7.974	465	8.584	8.870	553.521	576	41.654	16.200	1.573.012		
Az 1934. évben	413.180	7.487	424	8.791	9.304	594.449	781	55.874	17.984	1.611.906		
Az 1935. évben	410.595	7.771	415	8.793	9.731	644.332	912	65.344	18.928	1.706.911		
Az 1936. évben	435.933	7.565	438	9.343	9.984	676.889	1.038	75.126	20.545	1.889.945		
1936.	IV.	35.867	588	33	741	830	53.916	80	5.892	1.618	135.014	
	V.	34.200	609	34	730	823	65.774	83	6.018	1.682	155.543	
	VI.	31.239	562	32	683	742	42.071	78	6.972	1.565	140.199	
	VII.	33.624	655	37	757	860	57.171	91	6.673	1.605	147.669	
	VIII.	32.902	580	40	703	827	57.765	92	6.506	1.620	173.819	
	IX.	39.484	628	41	835	815	57.348	89	6.526	1.676	169.327	
	X.	40.526	686	42	906	940	74.015	76	5.278	2.041	191.110	
	XI.	36.616	605	40	806	785	45.683	78	5.472	1.901	191.731	
	XII.	44.399	606	39	1.101	962	73.800	77	6.350	2.030	183.433	
1937.	I.	36.142	652	36	704	804	47.212	101	7.627	1.819	147.081	
	II.	33.769	613	34	701	795	55.323	102	6.728	1.706	155.222	
	III.	45.197	612	37	845	847	56.360	98	6.140	1.703	147.904	
1936. IV.—1937 III.	összesen:	443.965	7.396	445	9.512	10.030	686.438	1.045	76.182	20.966	1.938.052	
1937.	IV.	36.497	639	36	719	844	56.669	97	6.636	1.813	150.860	
	V.	34.333	590	35	733	798	56.147	86	6.422	1.786	171.098	
	VI.	35.344	631	36	789	831	59.819	97	7.011	1.793	161.981	
	VII.	35.943	677	40	771	941	74.498	111	8.662	1.861	167.274	
	VIII.	35.382	583	40	760	824	47.202	106	7.636	1.715	192.341	
	IX.	40.394	665	40	850	833	60.212	101	7.631	1.771	173.845	
	X.	41.111	658	41	916	949	75.479	105	7.740	2.132	197.725	
	XI.	39.351	631	41	876	833	57.491	97	7.386	2.068	207.419	
	XII.	49.333	616	39	1.151	991	67.996	98	8.236	2.145	195.715	
1938.	I.	37.945	692	36	759	850	58.903	122	9.335	1.955	152.541	
	II.	36.275	609	34	737	819	57.243	120	7.837	1.818	163.324	
	III.	44.266	639	37	848	847	58.105	110	7.248	1.805	151.328	
1937. IV.—1938. III.	összesen:	466.174	7.630	455	9.909	10.390	729.764	1.250	91.780	22.662	2.085.454	
1937. I.—III.		115.108	1.877	107	2.250	2.446	158.895	301	20.495	5.228	450.207	
1938. I.—III.		118.486	1.940	107	2.344	2.516	174.251	352	24.420	5.578	467.193	
Összehasonlítások	1938. III. havában 1937. I. III. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	- 931	+ 27	-	+ 3	-	+ 1.745	+ 12	+ 1.108	+ 102	+ 3.424
		o/0-ban	- 2.1	+ 4.4	-	+ 0.4	-	+ 3.1	+ 12.2	+ 18.0	+ 6.0	+ 2.3
	1937. IV.—1938. III. időszakban 1936. IV.—1937. III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 22.209	+ 234	+ 10	+ 397	+ 360	+ 43.326	+ 205	+ 15.598	+ 1.696	+ 147.402
		o/0-ban	+ 5.0	+ 3.2	+ 2.2	+ 4.2	+ 3.6	+ 6.3	+ 19.6	+ 20.5	+ 8.1	+ 7.6
	1938. I.—III. időszakban, 1937. I.—III. időszak- hoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 3.378	+ 63	-	+ 94	+ 70	+ 15.356	+ 51	+ 3.925	+ 350	+ 16.986
		o/0-ban	+ 2.9	+ 3.4	-	+ 4.2	+ 2.9	+ 9.7	+ 16.9	+ 19.2	+ 6.7	+ 3.8

**) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

1) Hirlapokkal együtt.

2) A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

I. Forgalom.*)

1. Posta.

Időszak		Kézbesítés															
		Közön- séges ¹		Aján- lott		Érték- levelek		Kézi, helyi és csomagok eszmágh		Postautalványok ²		Postafakarékfizetések		Csekk-kifizetések			
		levélpostai küldemények		darabszáma ezrekben		érték-ezrekben		összege ezer P-ben		darab-száma ezrekben		összege ezer P-ben		darab-száma ezrekben		összege ezer P-ben	
Az 1930. évben		425.761	16.794	726	12.390	10.577	719.870	376	20.852	3373	1.036.937						
Az 1931. évben		373.517	12.442	637	10.687	10.015	663.752	295	25.646	3275	967.490						
Az 1932. évben		353.134	9.739	536	8.968	9.241	570.104	236	18.316	3259	785.987						
Az 1933. évben		345.768	8.172	506	8.776	8.938	555.883	280	21.472	3373	698.973						
Az 1934. évben		416.564	7.653	481	8.890	9.356	595.623	367	28.707	3223	658.994						
Az 1935. évben		412.321	7.790	471	8.814	9.775	645.247	462	37.928	3399	662.144						
Az 1936. évben		440.026	7.653	455	9.373	10.026	678.059	543	44.507	3.525	684.812						
1936.	IV.	35.994	592	34	747	844	54.185	46	3.356	298	55.970						
	V.	34.326	622	35	733	816	62.665	47	3.462	282	65.307						
	VI.	31.351	552	33	696	752	43.501	46	3.625	278	47.865						
	VII.	34.766	658	37	755	860	57.707	44	3.424	293	57.821						
	VIII.	33.023	586	41	702	824	58.059	44	3.567	259	55.286						
	IX.	39.610	627	41	832	819	58.652	47	4.022	286	55.880						
	X.	40.656	717	44	915	954	76.245	57	6.265	356	77.664						
	XI.	36.750	603	43	808	771	44.473	42	3.495	254	46.767						
	XII.	44.561	619	42	1.113	977	75.688	47	3.935	378	79.044						
	1937.	I.	36.268	660	38	711	798	45.948	42	3.600	290	42.817					
		II.	33.884	610	35	706	798	55.489	39	3.047	281	53.135					
		III.	45.316	631	38	845	858	57.294	52	3.827	323	55.685					
1936. IV.—1937. III. összesen:		446.505	7.477	460	9.564	10.071	689.906	553	45.625	3.578	693.241						
1937.	IV.	36.626	644	37	706	842	57.650	47	3.926	320	60.967						
	V.	34.459	577	36	736	799	56.339	52	3.974	283	54.115						
	VI.	35.471	632	38	780	835	59.198	49	4.068	332	67.684						
	VII.	37.164	692	42	783	965	77.477	49	4.751	379	77.975						
	VIII.	35.512	600	43	746	821	46.906	50	4.172	263	50.658						
	IX.	40.523	657	43	849	838	60.741	51	4.629	302	64.676						
	X.	41.243	683	45	922	970	77.770	51	4.582	381	83.461						
	XI.	39.495	630	44	868	818	47.765	51	4.039	280	51.508						
	XII.	49.513	621	45	1.157	1.025	79.051	58	4.489	407	86.493						
	1938.	I.	38.077	706	39	760	833	48.472	50	3.878	319	46.351					
		II.	36.398	610	37	738	828	58.148	48	3.847	308	56.918					
		III.	44.382	664	41	838	850	58.636	63	6.044	323	60.163					
1937. IV.—1938. III. összesen:		468.863	7.716	490	9.883	10.424	726.153	619	52.399	3.897	760.969						
1937. I.—III.		115.468	1.901	111	2.262	2.454	158.731	133	10.474	894	151.637						
1938. I.—III.		118.857	1.980	117	2.336	2.511	165.256	161	13.769	950	163.432						

Összehasonlítások	1938. III. havában 1937. III. havához képest több (+) kevesebb (-)											
	szám-szerüleg		%		%		%		%		%	
	o/0-ban		o/0-ban		o/0-ban		o/0-ban		o/0-ban		o/0-ban	
1937. IV.—1938. III. időszakban												
1936. IV.—1937. III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		+ 22.358	+ 239	+ 30	+ 319	+ 353	+ 38.247	+ 66	+ 6.774	+ 319	+ 67.728	
1938. I.—III. időszakban												
1937. I.—III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)		+ 3.389	+ 79	+ 6	+ 74	+ 57	+ 6.525	+ 28	+ 3.295	+ 56	+ 11.795	

** Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

¹ Hirlapokkal együtt.

² A postai pénzforgalomba bevont intézetek átutalásai nélkül.

I. Forgalom.*)

2. Táviró. 3 Távbeszélő.

Időszak		Táviró		Távbeszélő								
		Feladott	Kézbesített	Állomások száma ¹⁾				Számított helyi beszélgetések száma ezekben				
		táviratok darabszáma ezekben	a bpesti egységes hálózatban	a falur. és 200-nál több előfizetővel bíró hálózatban	a 200-nál kevesebb	Összesen	Közvetlen összeköttetések száma	bpesti egységes hálózatban	vidéken	Összesen		
Az 1930. évben		3.404	3.715	46 601	35.618	82.219	2.212	103.890	—	103.890		
Az 1931. évben		2.599	3.253	47.095	33.840	80.935	2.376	106.946	14.189	121.135		
Az 1932. évben		2.066	2.735	46.884	32.415	79.299	2.196	107.564	13.867	121.431		
Az 1933. évben		1.894	2.576	47.962	31.109	79.071	2.207	107.146	12.801	119.947		
Az 1934. évben		1.873	2.557	53.338	34.354	87.692	2.303	111.898	11.911	123.809		
Az 1935. évben		1.903	2.573	58.339	15.088	18.723	92.150	2.257	121.980	12.944	134.924	
Az 1936. évben		1.947	2.607	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	127.933	14.261	142.194	
1936.	IV.	134	191	60 095	15 608	18 879	94.582	1.752	10.834	1.117	11.951	
	V.	157	219	60.351	15.708	19.541	95.600	1.755	11.348	1.174	12 522	
	VI.	174	227	60.931	15.855	19.709	96.495	1.765	11.072	1.152	12.224	
	VII.	185	241	61.094	15.957	20.041	97.092	1.772	10.595	1.234	11.829	
	VIII.	198	254	61.138	15.990	20.254	97.382	1.743	9.292	1.218	10.510	
	IX.	182	238	61.663	16.168	20.351	98.182	1.755	9.810	1.209	11.019	
	X.	183	242	62.250	16.254	20.375	98.879	1.751	11.014	1.281	12.295	
	XI.	155	211	62.742	16.361	19.866	98.969	1.751	11.611	1.332	12.943	
	XII.	161	220	63.537	16.699	22.218	102.454	2.155	10.796	1.271	12.067	
	1937.	I.	140	201	63.951	16.763	22.242	102.956	2.155	10.742	1.266	12.008
		II.	135	188	64.393	16.917	22.375	103.685	2.155	11.378	3.111	12.689
		III.	159	218	64.846	17.004	22.510	104.360	2.155	10.440	1.210	11.650
1936. IV.—1937. III. összesen:		1.963	2.650	—	—	—	—	—	128.932	14.775	143.707	
1937.	IV.	154	212	65.100	17.076	22.599	104.775	2.155	11.371	1.337	12.708	
	V.	186	244	65.348	17.158	22.798	105.304	2.025	12.007	1.353	13.360	
	VI.	187	246	66.142	17.484	22.822	106.448	2.027	11.772	1.385	13.157	
	VII.	200	262	67.103	17.562	22.411	107.076	2.041	10.867	1.372	12.239	
	VIII.	220	278	67.445	17.678	22.614	107.737	2.053	9.988	1.392	11.380	
	IX.	191	251	68.280	17.775	22.780	108.835	2.055	10.606	1.422	12.028	
	X.	191	257	68.901	17.922	22.942	109.765	2.065	11.767	1.495	13.262	
	XI.	173	229	69.588	18.062	23.083	110.733	2.115	12.130	1.501	13.631	
	XII.	174	234	70.325	18.165	23.275	111.765	2.115	11.586	1.477	13.063	
	1938.	I.	152	212	70.853	18.469	23.223	112.545	2.133	11.929	1.543	13.472
		II.	144	199	71.383	18.566	23.380	113.329	2.139	11.593	1.494	13.087
		III.	166	226	71.832	18.882	23.306	114.020	2.141	10.862	1.383	12.245
1937. IV.—1938. III. összesen:		2.138	2.850	—	—	—	—	—	136.478	17.154	153.632	
1937. I.—III.		434	607	—	—	—	—	—	32.560	3.787	36.347	
1938. I.—III.		462	637	—	—	—	—	—	34.384	4.420	38.804	
Összehasonlítások	1938. III. havában 1937. III. havában képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 7	+ 8	+6.986	+1.878	+ 796	+9.660	- 14	+ 422	+ 173	+ 595
		0 o-ban	+ 44	+ 37	+ 108	+ 110	+ 35	+ 93	- 06	+ 40	+ 143	+ 51
	1937. IV.—1938. III. időszakban 1936. IV.—1937. III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 175	+ 200	—	—	—	—	—	+7.546	+2.379	+ 9.925
		0 o-ban	+ 89	+ 75	—	—	—	—	—	+ 59	+ 161	+ 69
	1938. I.—III. idő- szakban 1937. I.—III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 28	+ 30	—	—	—	—	—	+1.824	+ 633	+ 2.457
		0 o-ban	+ 65	+ 49	—	—	—	—	—	+ 56	+ 167	+ 68

*) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

1 Csak az üzemben levő előfizetői állomások

2) Vasuti táviróhivatalok forgalmával együtt.

3) 1936. decemberétől az összes nyilvántartott távbeszélő állomások.

I. Forgalom. *)

3. Távbeszélő. 4. Rádió,

Időszak	T á v b e s z é l ő							Rádió				
	Köz- pont- ok száma	Kezdeményezett			Érkezett			Engedélyesek száma				
		távolsági beszélgetések száma ezekben							Buda- pesten	vidé- ken	ösz- szesen	
bpesti egysé- ges háló- zatban	vidé- ken	ösz- szesen	a bpesti egysé- ges háló- zatban	vidé- ken	ösz- szesen							
Az 1930. évben	1.426	1.431	3.363	4.794	1.391	3.301	4.692	108.161	199.748	307.909		
Az 1931. évben	1.445	1.285	3.094	4.379	1.281	3.004	4.285	111.774	213.258	325.032		
Az 1932. évben	1.446	1.183	2.558	3.741	1.138	2.479	3.617	113.360	208.616	321.976		
Az 1933. évben	1.465	1.145	2.345	3.490	1.059	2.306	3.365	115.114	213.065	328.179		
Az 1934. évben	1.494	1.157	2.467	3.624	1.081	2.426	3.507	118.010	222.107	340.117		
Az 1935. évben	1.524	1.249	2.863	4.112	1.152	2.822	3.974	122.676	230.231	352.907		
Az 1936. évben	1.550	1.287	2.972	4.259	1.206	2.932	4.138	127.540	237.814	365.354		
1936. IV.	1.533	100	210	310	92	209	301	125.554	235.654	361.208		
V.	1.536	96	228	324	89	224	313	125.250	234.783	360.033		
VI.	1.544	106	241	347	103	236	339	124.725	232.740	357.465		
VII.	1.549	116	288	404	111	281	392	123.901	231.168	355.069		
VIII.	1.552	121	296	417	114	291	405	123.486	230.970	354.456		
IX.	1.555	120	290	410	116	285	401	123.548	231.048	354.596		
X.	1.557	120	295	415	113	293	406	124.590	232.464	357.054		
XI.	1.557	114	262	376	109	259	368	126.230	235.113	361.343		
XII.	1.550	108	249	357	101	250	351	127.540	237.814	365.354		
1937. I.	1.550	101	237	338	93	237	330	129.593	241.605	371.198		
II.	1.550	102	224	326	94	221	315	130.553	243.611	374.164		
III.	1.551	96	240	336	90	238	328	131.388	244.700	376.088		
1936. IV.—1937. III. összesen:	—	1.300	3.060	4.360	1.225	3.024	4.249	—	—	—		
1937. IV.	1.556	107	246	353	98	245	343	131.629	244.940	376.569		
V.	1.558	110	262	372	104	256	360	131.946	244.617	376.563		
VI.	1.561	114	276	390	113	273	386	130.785	242.966	373.751		
VII.	1.559	122	311	433	114	307	421	130.448	241.833	372.281		
VIII.	1.563	123	325	448	115	318	433	129.734	241.553	371.287		
IX.	1.566	125	317	442	119	313	432	130.117	242.123	372.240		
X.	1.569	121	328	449	117	323	440	131.190	243.529	374.719		
XI.	1.570	114	303	417	108	303	411	132.710	246.087	378.797		
XII.	1.613	110	294	404	101	295	396	134.465	248.809	383.274		
1938. I.	1.614	108	283	391	97	285	382	136.708	252.348	389.056		
II.	1.618	106	260	366	94	260	354	137.719	254.532	392.251		
III.	1.618	103	286	389	94	284	378	138.741	255.970	394.711		
1937. IV.—1938. III. összesen:	—	1.363	3.491	4.854	1.274	3.462	4.736	—	—	—		
1937. I.—III.	—	299	701	1.000	277	696	973	—	—	—		
1938. I.—III.	—	317	829	1.146	285	829	1.114	—	—	—		
Összehasonlítások	1938. III. havában	szám- szerűleg	+ 67	+ 7	+ 46	+ 53	+ 4	+ 46	+ 50	+ 7.353	+ 11.270	+ 18.623
	1937. III. havához képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	+ 43	+ 73	+ 192	+ 158	+ 44	+ 193	+ 152	+ 56	+ 46	+ 50
	1937. IV.—1938. III. időszakban	szám- szerűleg	—	+ 63	+ 431	+ 494	+ 49	+ 438	+ 487	—	—	—
	1936. IV.—1937. III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	—	+ 48	+ 141	+ 113	+ 40	+ 145	+ 115	—	—	—
1938. I.—III. időszakban	szám- szerűleg	—	+ 18	+ 128	+ 146	+ 8	+ 133	+ 141	—	—	—	
1937. I.—III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%-ban	—	+ 60	+ 183	+ 146	+ 29	+ 191	+ 145	—	—	—	

*) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben*)

Időszak		Kincstári postahivataloknál:					Postamesteri hivataloknál és ügy öökségeknél:							
		Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes	Posta	Távíró	Távbeszélő	Rádió	Összes			
		munkaegységek száma					munkaegységek száma							
		ezrekben			ezrekben	%-ban	ezrekben			ezrekben	%-ban			
Az 1930. évben		186.223	27.761	105.715	5.953	325.652	71,3	98.809	11.325	16.843	3.891	130.868	28,7	
Az 1931. évben		161.075	22.657	103.432	6.494	293.658	72,7	80.932	9.792	15.387	4.234	110.345	27,3	
Az 1932. évben		135.946	17.848	97.845	6.900	258.539	72,9	70.612	7.847	13.667	4.174	96.300	27,1	
Az 1933. évben		129.388	16.501	95.047	6.774	247.710	72,6	69.057	7.049	13.326	3.912	93.344	27,4	
Az 1934. évben		130.711	16.294	99.131	7.185	253.321	72,3	71.557	6.974	14.471	4.052	97.054	27,7	
Az 1935. évben		132.288	16.663	108.581	7.516	265.048	72,0	74.560	7.130	17.197	4.155	103.042	28,0	
Az 1936. évben		137.907	17.822	114.310	7.804	277.843	71,6	79.933	7.327	18.430	4.251	109.941	28,4	
1936.	IV.	10.959	1.251	9.420	653	22.283	72,3	6.283	530	1.372	358	8.543	27,7	
	V.	11.267	1.474	9.787	652	23.180	72,6	6.368	585	1.456	356	8.765	27,4	
	VI.	10.248	1.553	9.712	648	22.161	72,6	5.880	636	1.507	353	8.376	27,4	
	VII.	11.415	1.698	9.662	645	23.420	71,4	6.608	712	1.699	349	9.368	28,6	
	VIII.	10.808	1.803	8.958	643	22.212	70,2	6.600	760	1.726	350	9.436	29,8	
	IX.	11.643	1.688	9.278	644	23.253	70,6	6.958	679	1.713	349	9.699	29,4	
	X.	13.224	1.696	10.010	649	25.579	70,3	7.960	698	1.782	351	10.791	29,7	
	XI.	11.539	1.449	10.301	657	23.946	71,9	6.810	595	1.601	355	9.361	28,1	
	XII.	14.228	1.531	9.713	664	26.136	70,8	8.253	593	1.568	358	10.772	29,2	
	1937.	I.	11.031	1.360	9.580	674	22.645	72,0	6.366	551	1.530	365	8.812	28,0
		II.	10.880	1.274	9.975	679	22.808	72,6	6.260	517	1.456	369	8.602	27,4
		III.	11.941	1.493	9.339	682	23.455	71,5	6.784	607	1.565	371	9.327	28,5
1936. IV.—1937. III. összesen:		139.183	18.270	115.735	7.890	281.078	71,5	81.130	7.463	18.975	4.284	111.852	28,5	
1937.	IV.	11.308	1.456	10.066	685	23.515	72,2	6.544	570	1.575	369	9.064	27,8	
	V.	11.208	1.677	10.506	686	24.077	72,1	6.568	678	1.681	368	9.295	27,9	
	VI.	11.708	1.718	10.473	681	24.580	71,8	6.830	694	1.751	366	9.641	28,2	
	VII.	12.144	1.840	10.042	679	24.705	70,0	7.563	778	1.893	363	10.597	30,0	
	VIII.	11.029	1.981	9.619	677	23.306	69,8	6.898	837	1.967	363	10.065	30,2	
	IX.	12.062	1.778	10.003	679	24.522	70,3	7.245	747	1.993	363	10.348	29,7	
	X.	13.308	1.781	10.722	684	26.495	70,0	8.227	728	2.041	365	11.361	30,0	
	XI.	12.293	1.592	10.848	691	25.424	71,6	7.415	650	1.916	370	10.351	28,9	
	XII.	14.727	1.645	10.489	719	27.580	70,5	8.716	644	1.850	354	11.564	29,5	
	1938.	I.	11.783	1.423	10.670	730	24.606	72,1	6.742	599	1.819	359	9.519	27,9
		II.	11.272	1.346	10.404	735	23.757	72,1	6.572	552	1.707	363	9.194	27,9
		III.	12.057	1.539	9.891	740	24.227	71,2	6.916	633	1.866	365	9.780	28,8
1937. IV.—1938. III. összesen:		144.899	19.776	123.733	8.386	296.794	71,1	86.236	8.116	22.059	4.368	120.779	28,9	
1937. I.—III.		33.852	4.127	28.894	2.035	68.908	72,0	19.410	1.675	4.551	1.105	26.741	28,0	
1938. I.—III.		35.112	4.308	30.965	2.205	72.590	71,8	20.230	1.784	5.392	1.087	28.493	28,2	
Összehasonlítások	1938. III. havában	szám-												
	1937. III. havához képest több (+)	szerűleg	+ 116	+ 46	+ 552	+ 58	+ 772	—	+ 132	+ 26	+ 301	— 6	+ 453	—
	kevesebb (—)	%-ban	+ 1,0	+ 3,1	+ 5,9	+ 8,5	+ 3,3	—	+ 1,9	+ 4,3	+ 19,2	— 1,6	+ 4,9	—
	1937. IV.—1938. III. időszakban.	szám-												
	1936. IV.—1937. III. időszakhoz képest több (+)	szerűleg	+ 5.716	+ 1.506	+ 7.998	+ 496	+ 15.716	—	+ 5.106	+ 653	+ 3.084	+ 84	+ 8.927	—
	kevesebb (—)	%-ban	+ 4,1	+ 8,2	+ 6,9	+ 6,3	+ 5,6	—	+ 6,3	+ 8,7	+ 16,3	+ 2,0	+ 8,0	—
1938. I.—III. időszakban. 1937. I.—III. időszakhoz képest több (+)	szám-													
kevesebb (—)	szerűleg	+ 1.260	+ 181	+ 2.071	+ 170	+ 3.682	—	+ 820	+ 109	+ 841	— 18	+ 1.752	—	
	%-ban	+ 3,7	+ 4,4	+ 7,2	+ 8,4	+ 5,3	—	+ 4,2	+ 6,5	+ 18,5	— 1,6	+ 6,6	—	

*) Az 1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

II. A forgalom munkaegységekben.*)

Időszak		Összes postai szerveknél:									
		Posta		Távíró		Távbeszélő		Rádió		Összes	
		munkaegységek száma									
		ezrekben		%o-ban		ezrekben		%o-ban		ezrekben	
Az 1930. évben		285.0	62.4	39.086	8.6	122.558	26.8	9.844	2.2	456.520	
Az 1931. évben		242.007	59.9	32.449	8.0	118.819	29.4	10.728	2.7	404.003	
Az 1932. évben		206.558	58.3	25.695	7.2	111.512	31.4	11.074	3.1	354.839	
Az 1933. évben		198.445	58.2	23.550	6.9	108.373	31.8	10.686	3.1	341.054	
Az 1934. évben		202.268	57.8	23.268	6.6	113.602	32.4	11.237	3.2	350.375	
Az 1935. évben		206.848	56.2	23.793	6.5	125.778	34.2	11.671	3.1	368.090	
Az 1936. évben		217.840	56.2	25.149	6.5	132.740	34.2	12.055	3.1	387.784	
1936.	IV.	17.242	55.9	1.781	5.8	10.792	35.0	1.011	3.3	30.826	
	V.	17.635	55.2	2.059	6.4	11.243	35.2	1.008	3.2	31.945	
	VI.	16.128	52.8	2.189	7.2	11.219	36.7	1.001	3.3	30.537	
	VII.	18.023	55.0	2.410	7.4	11.361	34.6	994	3.0	32.788	
	VIII.	17.408	55.0	2.563	8.1	10.684	33.8	993	3.1	31.648	
	IX.	18.601	56.4	2.367	7.2	10.991	33.4	993	3.0	32.952	
	X.	21.184	58.3	2.394	6.6	11.792	32.4	1.000	2.7	36.370	
	XI.	18.349	55.1	2.044	6.1	11.902	35.7	1.012	3.1	33.307	
	XII.	22.481	60.9	2.124	5.7	11.281	30.6	1.022	2.8	36.908	
	1937.	I.	17.397	55.3	1.911	6.1	11.110	35.3	1.039	3.3	31.457
		II.	17.140	54.6	1.791	5.7	11.431	36.4	1.048	3.3	31.410
		III.	18.725	57.1	2.100	6.4	10.904	33.3	1.053	3.2	32.782
1936. IV.—1937. III. összesen:		220.313	56.1	25.733	6.5	134.710	34.3	12.174	3.1	392.930	
1937.	IV.	17.852	54.8	2.032	6.3	11.641	35.7	1.054	3.2	32.579	
	V.	17.776	53.2	2.355	7.1	12.187	36.6	1.054	3.1	33.372	
	VI.	18.538	54.2	2.412	7.0	12.224	35.7	1.047	3.1	34.221	
	VII.	19.707	55.8	2.618	7.4	11.935	33.8	1.042	3.0	35.302	
	VIII.	17.927	53.7	2.818	8.5	11.586	34.7	1.040	3.1	33.371	
	IX.	19.307	55.4	2.525	7.2	11.996	34.4	1.042	3.0	34.870	
	X.	21.535	56.9	2.509	6.6	12.763	33.7	1.049	2.8	37.856	
	XI.	19.708	55.1	2.242	6.2	12.764	35.7	1.061	3.0	35.775	
	XII.	23.443	60.0	2.289	5.8	12.339	31.5	1.073	2.7	39.144	
	1938.	I.	18.525	54.3	2.022	5.9	12.489	36.6	1.089	3.2	34.125
		II.	17.844	54.2	1.898	5.8	12.111	36.7	1.098	3.3	32.951
		III.	18.973	55.8	2.172	6.4	11.757	34.6	1.105	3.2	34.007
1937. IV.—1938. III. összesen:		231.135	55.4	27.892	6.7	145.792	34.9	12.754	3.0	417.573	
1937. I.—III.		53.262	55.7	5.802	6.0	33.445	35.0	3.140	3.3	95.649	
1938. I.—III.		55.342	54.7	6.092	6.0	36.357	36.0	3.292	3.3	101.083	
Összehasonlítások	1938. III. havában 1937. III. havához képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 248	- + 72	- + 853	- + 52	- + 1.225				
		%o-ban	+ 1.3	- + 3.4	- + 7.8	- + 4.9	- + 3.7				
	1937. IV.—1938. III. időszakban	szám- szerűleg	+ 10.822	- + 2.159	- + 11.082	- + 580	- + 24.643				
	1936. IV.—1937. III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	%o-ban	+ 4.9	- + 8.4	- + 8.2	- + 4.8	- + 6.3				
	1938. I.—III. időszakban 1937. I.—III. időszakhoz képest több (+) kevesebb (-)	szám- szerűleg	+ 2.080	- + 290	- + 2.912	- + 152	- + 5.434				
		%o-ban	+ 3.9	- + 5.0	- + 8.7	- + 4.8	- + 5.7				

1937. és 1938. évi adatok ideiglenesek.

2. A forgalom munkaegységekben.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám erre nem alkalmas. Ebben a darabszámban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összehadhatása végett ezeket először közös nevezőre kellett hozni. Ez oly módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást, a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre, a munkaegységre hozott szolgáltatások egyszerűbb összehadhatásának végső összege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta-, táviró-, távbeszélő- és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időben végzett munkák értékelése egyforma alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel és így a forgalom ala-

kulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A munkaegységekben kifejezett forgalom az előző év márciusához viszonyítva 3,7%-kal emelkedett. A távbeszélő üzletág forgalmának emelkedése a legjelentékenyebb ebben a hónapban is (7,8%), ezt követi a rádióforgalom 4,9%-os emelkedéssel, míg a táviró, különösen azonban a postaforgalom csak kismértékben emelkedett. E két utóbbi üzletág kisebbmértvű forgalomemelkedését a husvétii forgalom hiánya magyarázza.

A munkaegységek számát kincstári hivatalok és postamesteri hivatalok szerinti részletességgel feltüntető táblázat adatai szerint a postamesteri hivataloknál a rádiómunkaegységek száma 1,6%-kal csökkent, míg a kincstári postahivataloknál 8,5%-kal emelkedett. Ez a csökkenés, illetőleg nagyobb mértvű emelkedés tulajdonképpen csak annak a következménye, hogy a Kispeszt 1. sz. postahivatal 1937. december óta nem a postamesteri, hanem a kincstári postahivatalok között szerepel. A valóságban a rádiómunkaegységek száma a postamesteri hivataloknál is emelkedett, a kincstári postahivataloknál viszont nem volt olyan mértvű, amint azt a táblázat adatai mutatják.

III. Megjegyzések a grafikonokhoz.

1. A posta, táviró és távbeszélő forgalma munkaegységekben.

Mindegyik forgalom évenként rendszeresen visszatérő szabályszerűségeket mutat, bár természetesen a 10 évi forgalmi adatokból kiszámított havi átlagokhoz viszonyítva kisebb-nagyobb eltérések, szabálytalanságok mindig jelentkeznek.

A postaforgalmat a februári idényszerű mélypont, a márciusi nagyob, a májusi és júliusi kisebb forgalomélenkülés és az augusztus—január hónapok közötti „M” betű jellemzi. A jellegzetes „M” betűnek két felfelé lendülő szárát az októberi és a decemberi forgalom, két lefelé eső szárát pedig a novemberi és a januári forgalom adja meg.

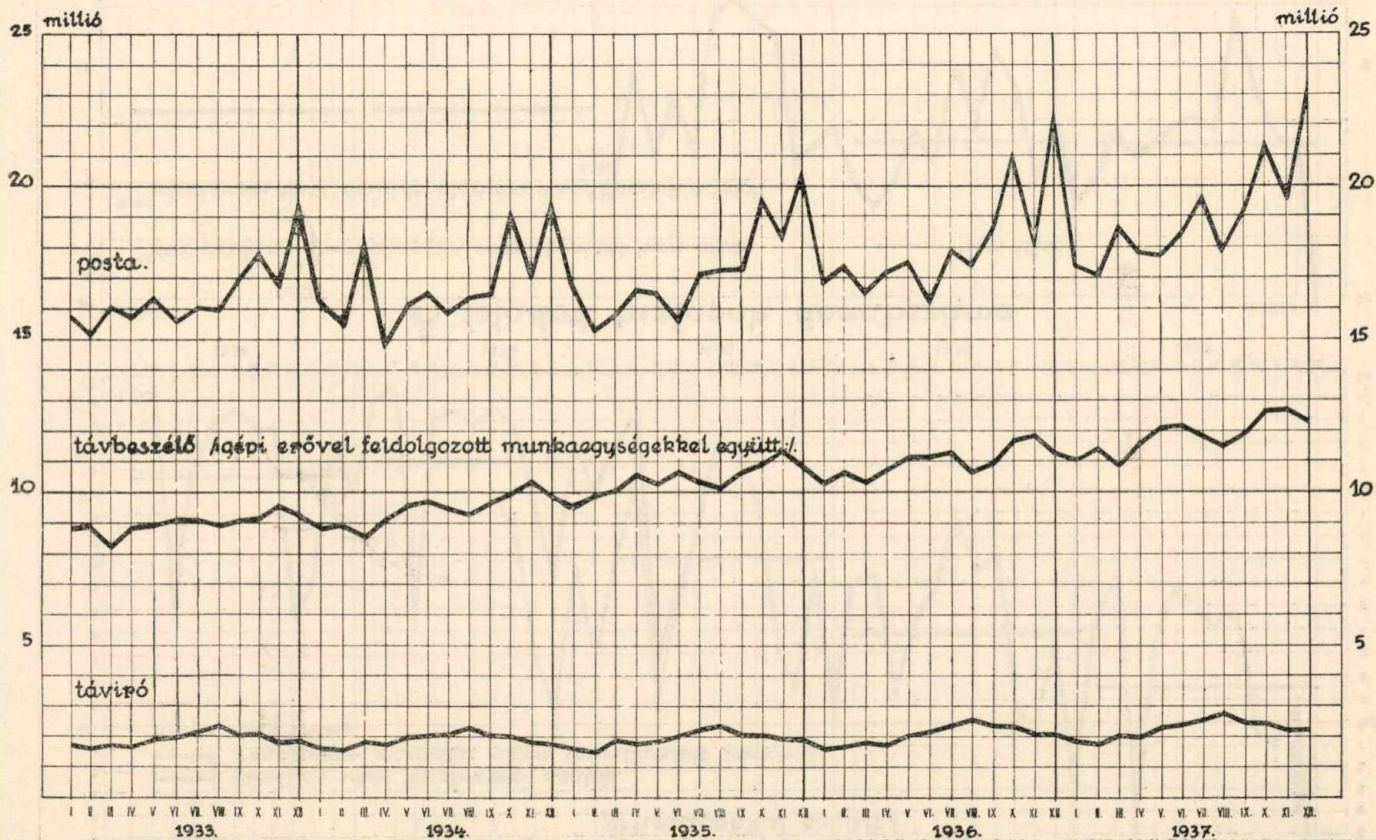
Az 1937. évi postaforgalomban a májusi idényszerű forgalomemelkedés elmaradt, ami annak volt a következménye, hogy ebben a hónapban kivételesen sok, 8 ünneppnap volt és így a hónap mindössze 23 teljes értékű munkanapból állott. A munkanapok száma tehát csak annyi volt, mint rendes körülmények között az év legrö-

videbb hónapjában, februárban. A júliusi, erősen megduzzadt forgalmat, a naptár szeszélye, az augusztus hó 1-re eső vasárnap idézte elő, mert ennek következtében július kettős illetmény-kifizetésekkel rendelkezett. Ez volt egyébként az oka az augusztusi forgalom lanyhaságának is.

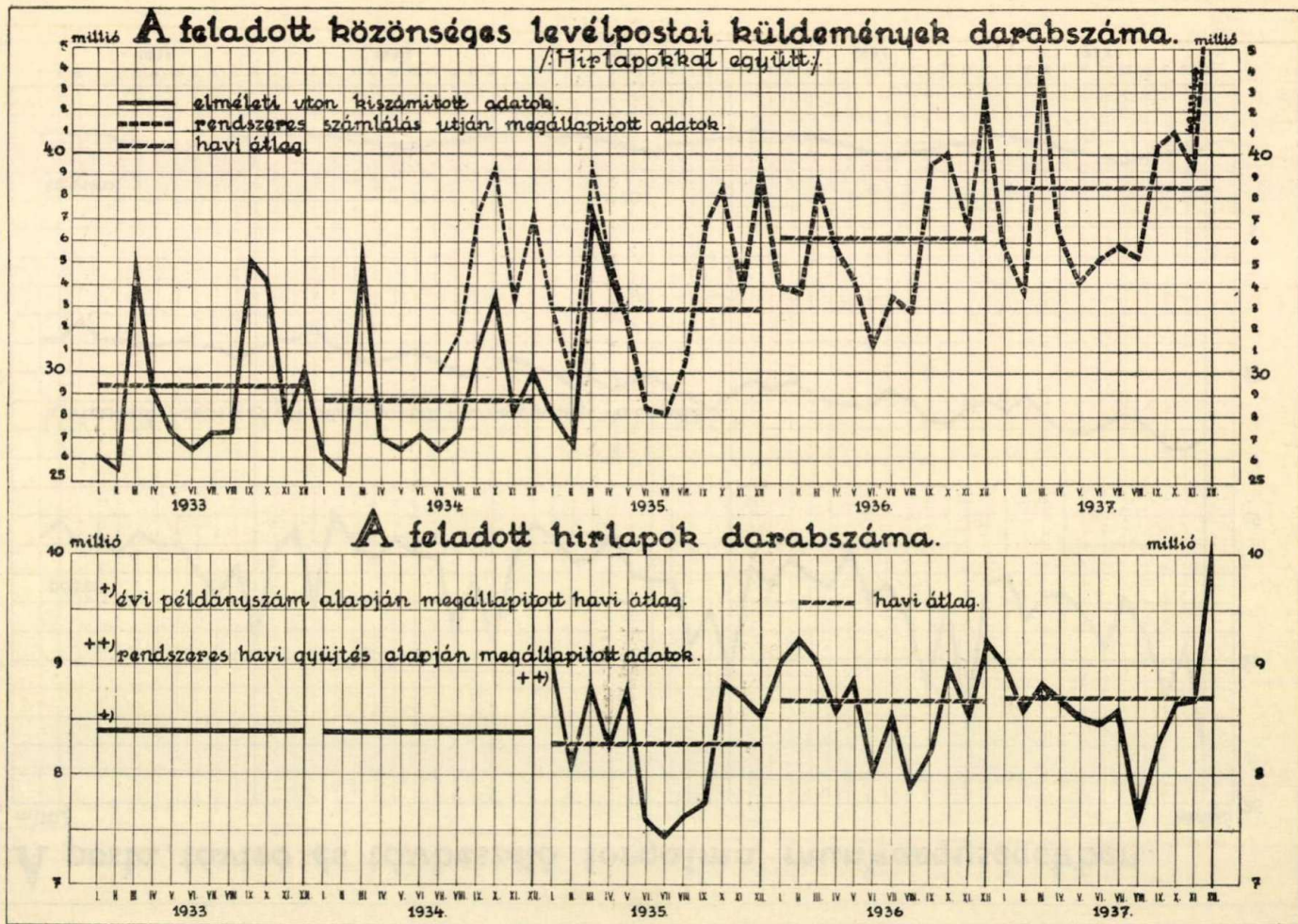
A távbeszélőforgalom hullámvonalat mutat márciusi és augusztusi mélyponttal és júniusi és novemberi csúcsponttal. A tényleges idényszerű minimumok és maximumok nem a felsorolt hónapokban, hanem mindig egy hónappal előbb, tehát februárban és júliusban, illetőleg májusban és októberben jelentkeznek. Az eltolódást a beszélgetésenkénti díjszabás alá tartozó hálózatoknak a naptári hónaptól eltérő számadási rendszere okozza. Az 1937. évi forgalom a 10 évi adatokból számított átlagos forgalomhoz viszonyítva szabályszerűen alakult. Figyelemre méltó, hogy október hónapban — úgylátszik, egy új csúcspont fejlődik ki, amely minden évben erőteljesebben jelentkezik és lassanként a régi csúcspontot is elhagyja.

A posta, táviró és távbeszélő forgalma munkaegységekben.

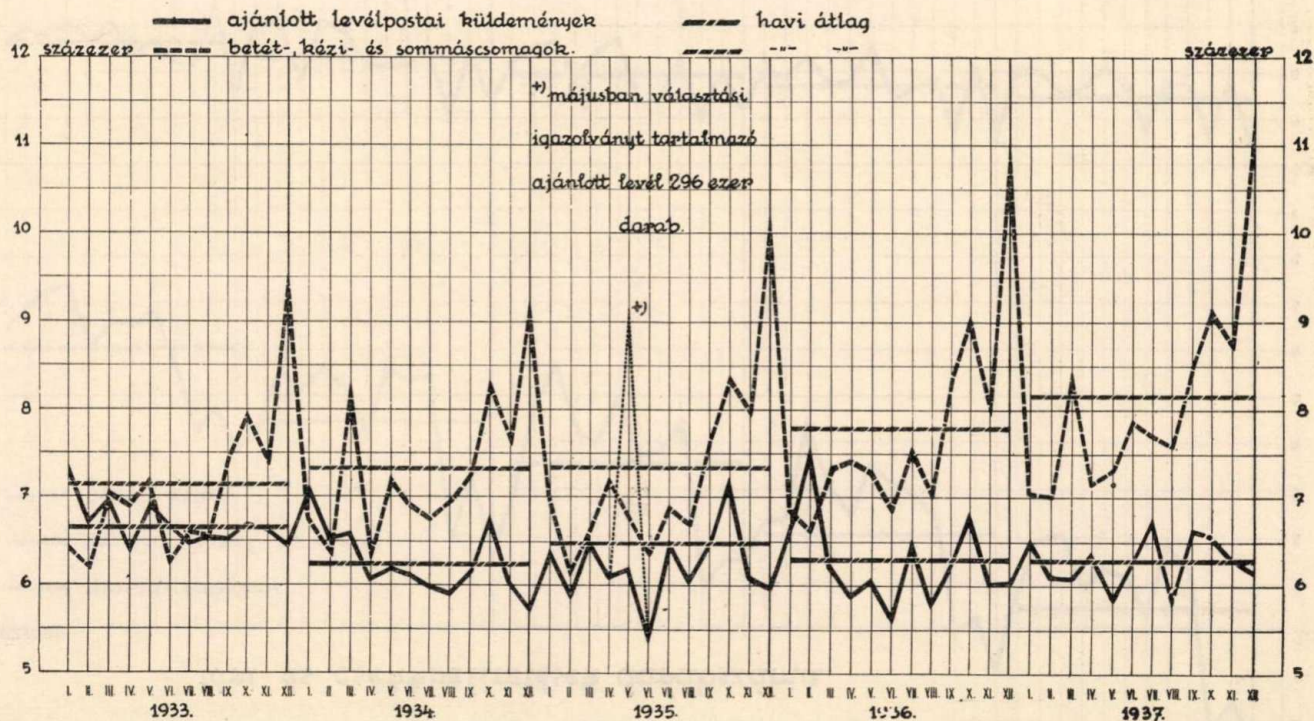

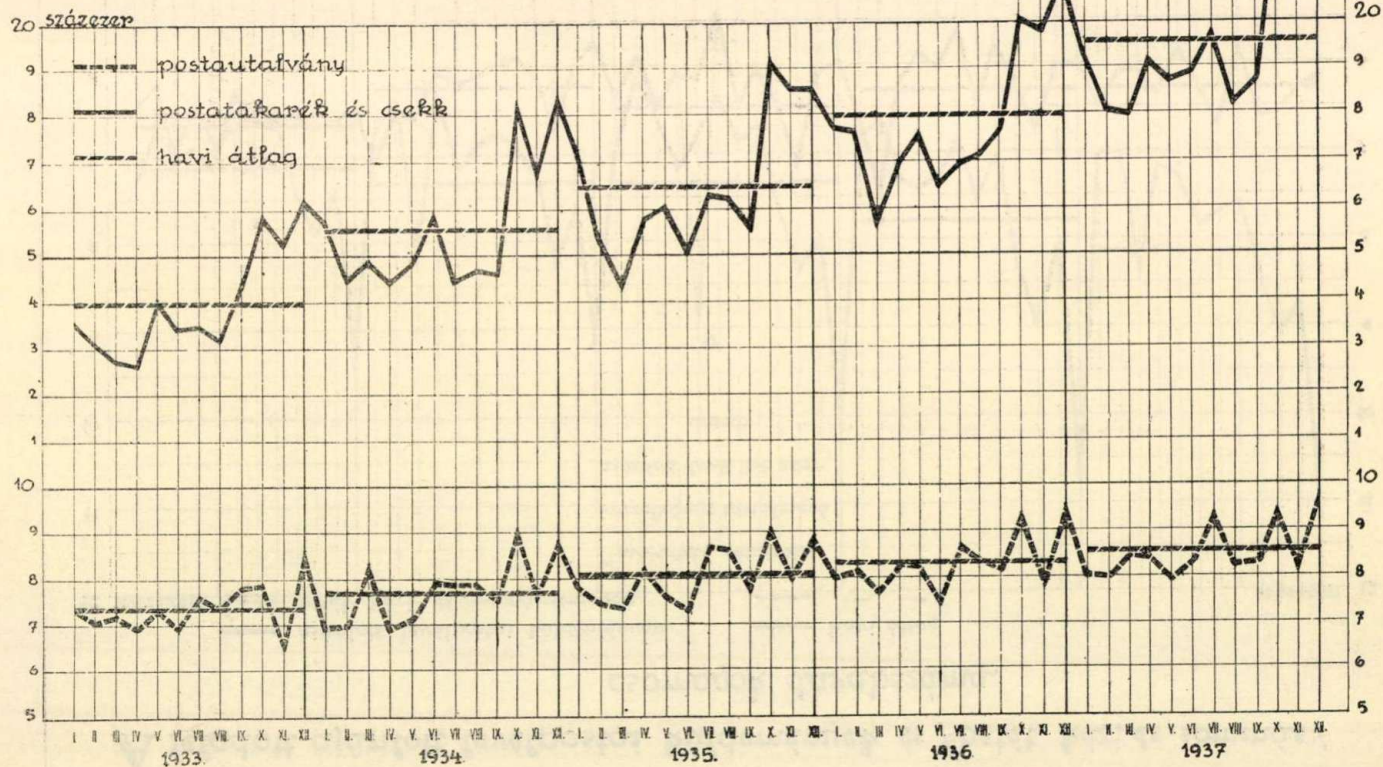

A feladott ajánlott levélpostai küldemények és /betét, kézi és sommás:/ csomagok darabszáma.

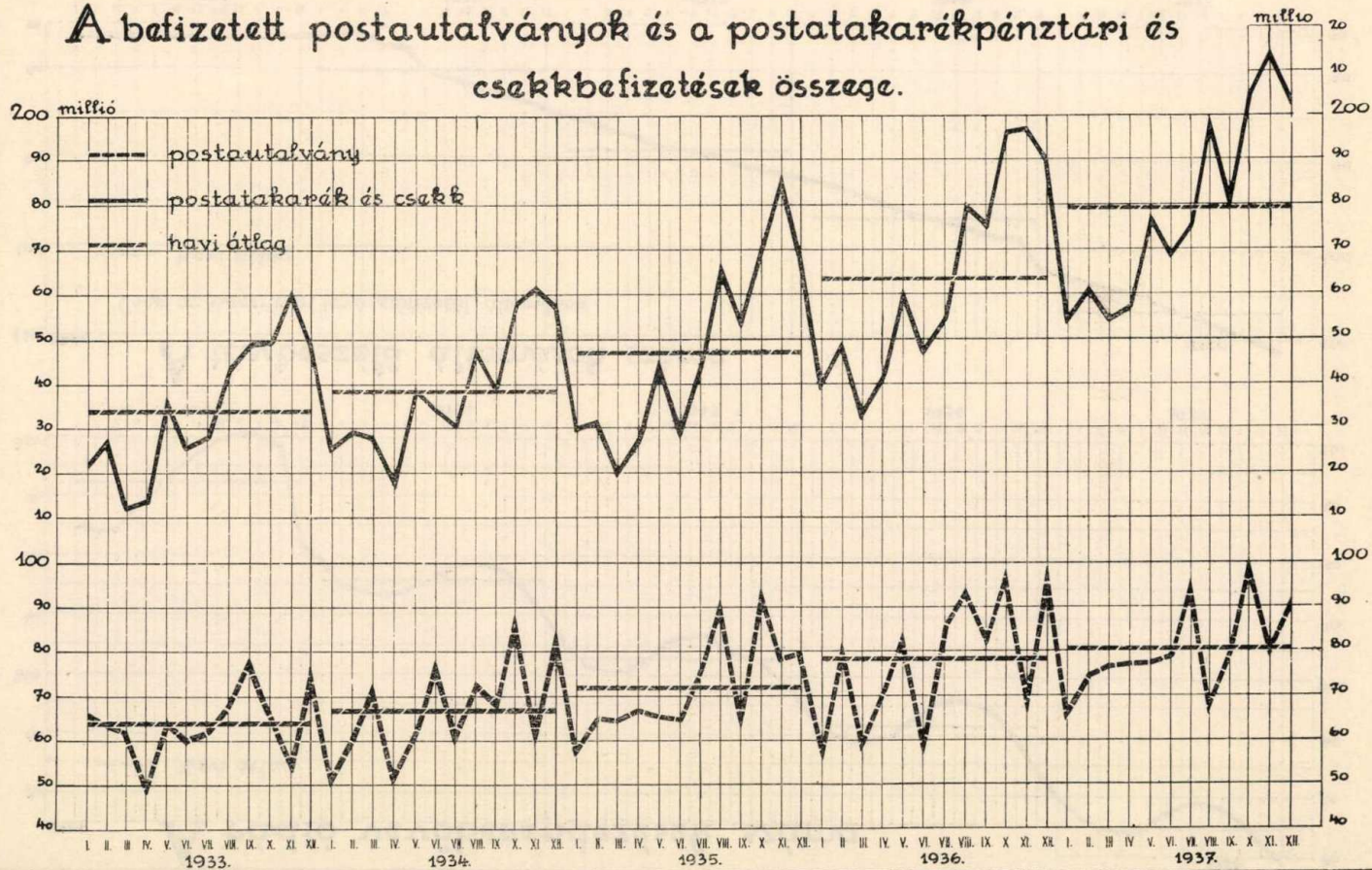

A befizetett postautalványok és a postatakarékpénz- tári- és csekkbefizetések darabszáma.

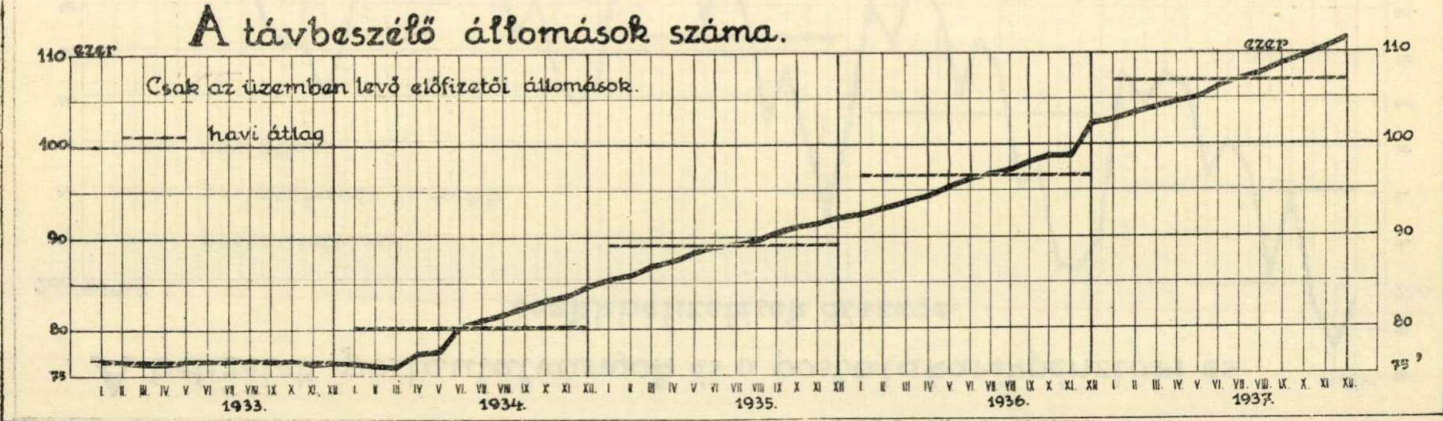
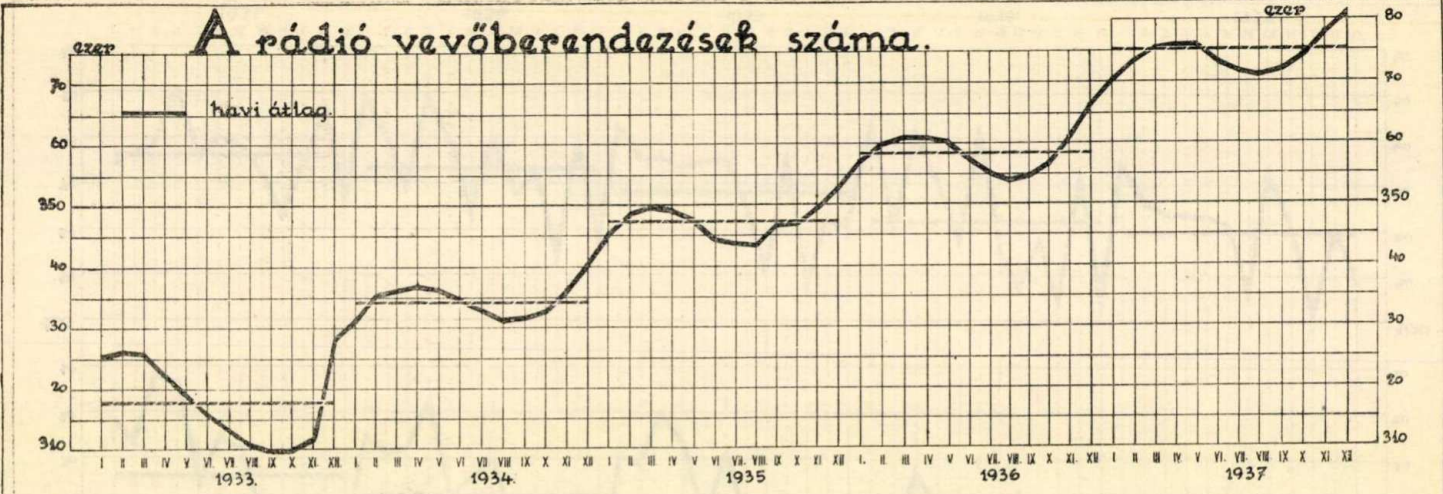

A befizetett postautalványok és a postatakarékpénztári és csekkbefizetések összege.

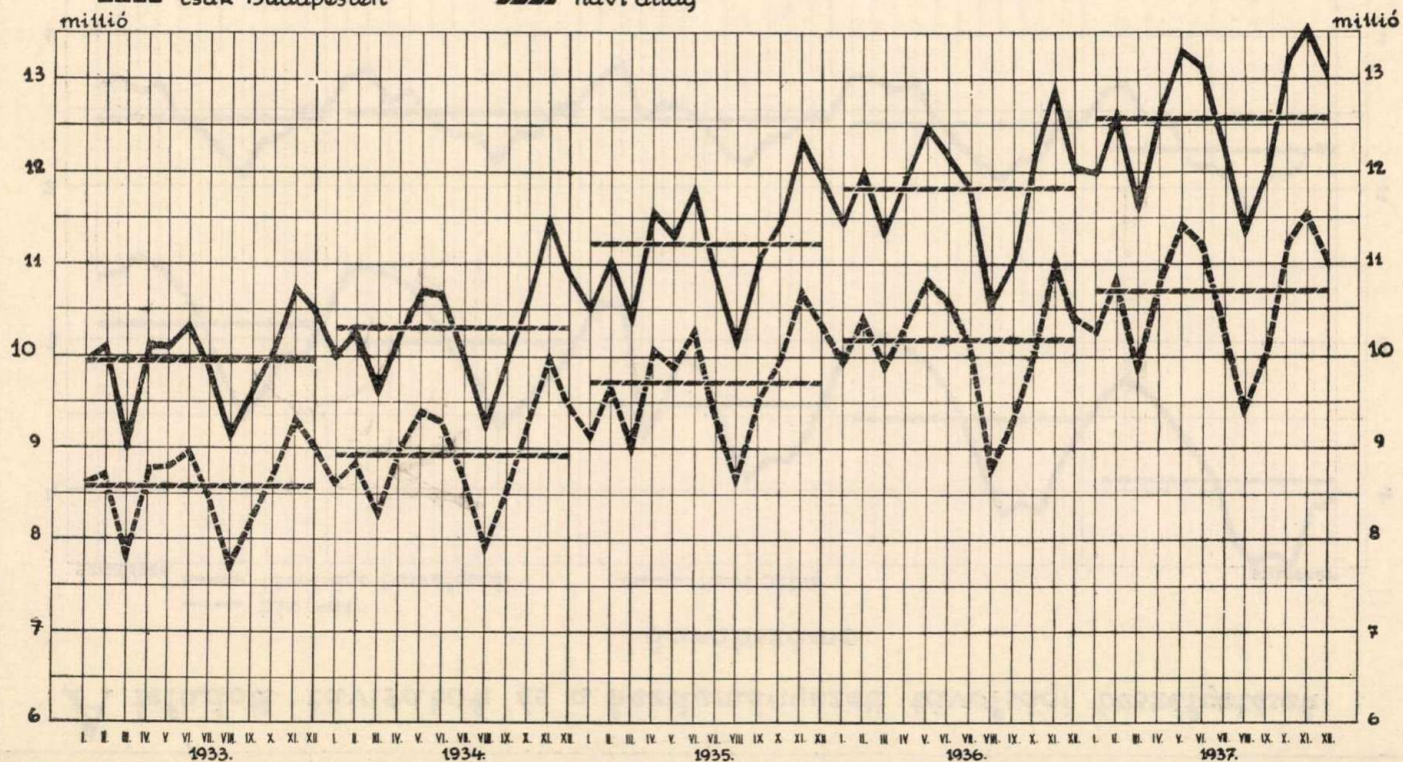

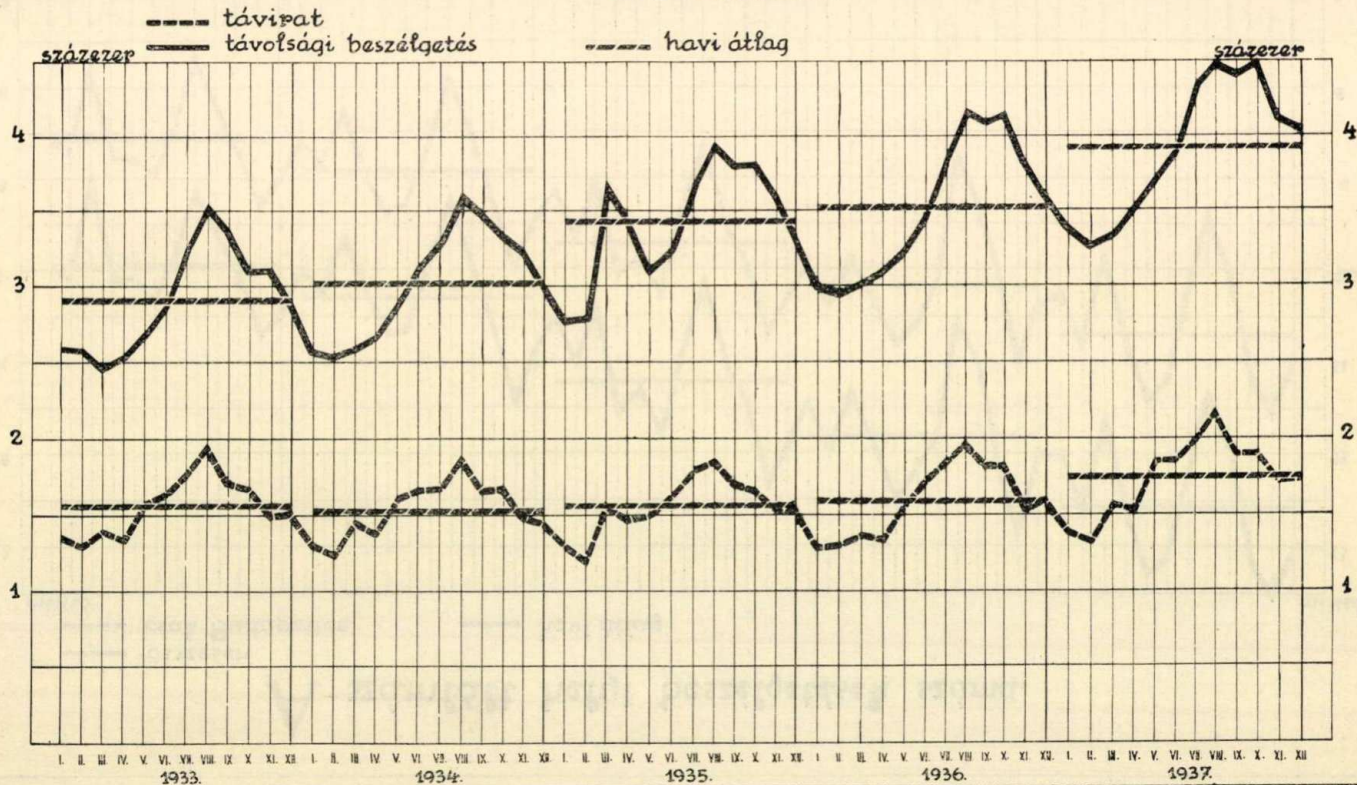
A számlált helyi beszélgetések száma.

——— összesen
 - - - - csak Budapesten
 - - - - havi átlag

A feladott táviratok és a kezdeményezett távolsági beszélgetések darabszáma.

A táviróforgalom a februári mélypont után augusztusig fokozatosan emelkedik, az augusztusi csúcspont után pedig fokozatosan csökken. Ezt az egyenletesen emelkedő, majd egyenletesen csökkenő görbét március hónapban kissé erősebb mérvű élénkülés, október hónapban pedig a csökkenés mérséklődése töri meg. A márciusi lendületesebb emelkedés általában a husvéti ünnepekkel és a tavaszi kereskedelmi forgalom megindulásával, az októberi pedig a téli forgalom és a karácsonyi beszerzések előkészületeivel kapcsolatos.

2. A feladott közönséges levélpostai küldemények darabszáma.

A feladott közönséges levélpostai küldemények görbéje a tényleges forgalmat csak 1934. évi július hó 1-től fejezi ki, minthogy ettől az időtől állanak rendszeres havi adatok rendelkezésünkre. A forgalmat a februári és júniusi mélypont, a márciusi igen nagy mérvű és a júliusi kisebb forgalomemelkedés, valamint az augusztus és január hónapok közötti nagy, kissé torzított „M” betű jellemzi. A márciusi, szeptemberi és októberi nagymérvű élénkülést az osztálysorsjátékot népszerűsítő nyomtatványok, a decemberi csúcspontot pedig a karácsonyi és újévi üdvözlések és szerenese kívánatok idézik elő. Az 1937. évi márciusi igen magas forgalom annak a következménye, hogy a husvéti forgalom is erre a hónapra esett.

3. A feladott hírlapok darabszáma.

A hírlapforgalom görbéje a tényleges havi forgalmat csak 1935. január hónapjától mutatja, minthogy rendszeres havi adatok csak ettől az időtől állanak rendelkezésre. Az adatsor oly rövid, hogy kialakult szabályszerűségekről még korai volna beszélni. Az már most is kétségtelennek látszik, hogy a forgalom mélypontja augusztus, csúcspontja pedig december hónapban van. A nyári forgalom lanyhaságának valószínű oka, hogy a kiadóhivatalok ebben az időben mutatószámokat nem küldenek szét és lapjukat a nyaraló előfizetők is sok esetben felmondják. A decemberi csúcsforgalmat a tömegesen szétküldött ingyen mutatószámok és a nyújtott különféle kedvezmények hatása alatt jelentkező új előfizetők idézhetik elő.

4. A feladott ajánlott levélpostai küldemények darabszáma.

Az ajánlott levélpostai küldemények forgalma nem mutat határozottan kialakult szabályszerűségeket. A 10 évi adatok-

ból kiszámított havi átlagok szerint a forgalom csúcspontja január és október hónapban, mélypontja pedig augusztus hónapban jelentkezik. Kisebb forgalomemelkedés mutatkozik még júliusban is. A januári forgalomemelkedést a pénz-, hitel- és biztosító intézetek feladásai, az októberit az erőteljesebben meginduló üzleti élet idézi elő.

A júliusi élénkülés okát még teljesen nem ismerjük. Amint a berajzolt havi átlag is mutatja, a többi küldemény emelkedő forgalmával szemben az ajánlott küldemények forgalma nem mutat semmi élénkülést.

5. A feladott csomagok darabszáma.

A csomagforgalmat a februári mélypont, a február és június hónapok közötti kisebb és az augusztus—január hónapok közötti hatalmas „M” betű jellemzi. A forgalom december hónapban éri el csúcspontját. A márciusi forgalomemelkedést a meginduló tavaszi forgalom idézi elő, amelyet — ha a husvéti ünnepek márciusra esnek — még a husvéti forgalom is növel. Az októberi és a decemberi forgalomélénkülés okai általánosan ismertek. Az 1937. évi forgalom a 10 évi általános forgalomtól csak annyiban tért el, hogy a rendszeresen július hónapban jelentkező kisebb mérvű emelkedés ebben az évben egy hónappal korábban, vagyis már júniusban mutatkozott. A júliusi nagyobb forgalom valószínűleg a nyaralók és a hazatérő diákok csomagjainak továbbá a friss gyümölcs tartalmú csomagoknak a következménye.

6. A befizetett postautalványok, valamint a postatakarékpénztári betétek és csekkefizetések darabszáma.

Mindkét forgalmat erősen befolyásolja az a körülmény, hogy valamely hónapban egyszeres, vagy a következő hó 1-re eső ünnep következtében kétszeres illetménykifizetések voltak-e, vagy pedig az illetménykifizetések teljesen elmaradtak. Minthogy tehát a naptár szeszélyének igen nagy szerepe van, a forgalom alakulása eléggé szabálytalan. Állandónak csak a szeptember és január hónapok közötti „M” betűt lehet tekinteni, minthogy november és január 1-je mindig ünnepre esik és így október és december mindig kettős kifizetésekkel rendelkezik, míg november és január kifizetések nélkül marad. Az 1937. évi júliusi forgalomemelkedés ugyancsak kétszeres kifizetések következménye, mert augusztus 1-je vasárnapra esett.

7. A befizetett postautalványok és a postatakarékbetétek, valamint a csekkbefizetések összege.

A darabszámoknál elmondottak természetesen itt is fennállanak, sőt a hónap elsejére eső ünnep az összeget még jobban befolyásolja, mint a darabszámokat. Igen jól meg lehet azt figyelni pl. a júliusi forgalomnál, amely az augusztus hó 1-re esett vasárnap következtében erősen megduzzadt. Hasonló a helyzet október és decemberben is.

A postatakarékpénztári és csekkbefizetések összegét a lakbérnegyedévenként, tehát februárban, májusban, augusztusban és novemberben jelentkező erős forgalom emelkedések jellemzik. A forgalom emelkedés februárban a legkisebb, fokozatosan emelkedik és novemberben éri el csúcspontját. A negyedévenkénti forgalomemelkedést az adóbefizetések idézik elő.

8. A rádióvevőberendezések száma.

A nyilvántartott rádióengedélyesek száma minden évben ugyanazt a szabályszerű hullámzást mutatja. Az előfizetők száma januártól ápriliséig folyton lassubbedő ütemben emelkedik, április és augusztus hónapok között hónapról-hónapra csökken, majd szeptembertől kezdve egészen az év végéig mindig erősödő mértékben lendül felfelé, hogy decemberben elérje a csúcspontot. A nyári csökkenés okai között szerepe van a nyaralásnak, a szabadban való tartózkodás fokozott lehetőségének, valamint a kedvezőtlenebb vételi viszonyoknak is.

9. A távbeszélőállomások száma.

A távbeszélőállomások szaporulata oly állandó jellegű és erőteljes, s hogy a fejlődési vonal (trend) az idényszerű hullámzásokat teljesen elnyomja. A görbétől tehát az idényszerű hullámzásokat megállapítani nem lehet.

10. A számlált helyi beszélgetések száma.

A számlált helyi beszélgetések forgalma a 10 évi átlag szerint három, 1 kisebb és 2 nagyobb hullámhegyből álló szegletes vonalat mutat. A csúcsforgalmat november hónap képviseli. Magas a júniusi forgalom is, míg a februári forgalomemelkedés az utóbbiaknál jóval kisebb. A mélypont augusztusban jelentkezik és elég alacsony a márciusi forgalom is. A tényleges csúcs- és mélypontok a beszélgetésenkénti háló-

zatoknak nem a naptári hónaphoz igazodó számadási rendszere következtében tényleg egy hónappal korábbi időre, vagyis májusra és októberre, illetőleg februárra és júliusra esnek. A számlált helyi beszélgetések túlnyomó többségét — amint ezt a rajzból is meg lehet állapítani — a budapesti egységes hálózatban folytatják. Ennek következtében az idényszerű forgalomhullámzás irányát a bpesti egységes hálózatban folytatott helyi beszélgetések szabják meg, míg a vidéki forgalom ezt az irányt legfeljebb csak erősítheti, vagy gyengítheti, lényegében azonban nem befolyásolhatja.

11. A feladott táviratok darabszáma.

A táviróforgalom a februári idényszerű mélypont után fokozatosan emelkedik, augusztusban eléri a csúcspontot, majd fokozatosan hanyatlik. Mind az emelkedésnél, mind a hanyatlásnál a görbében kisebb töréseket lehet megfigyelni. Az első törés márciusban jelentkezik, amidőn a forgalom a tavaszi kereskedelmi forgalom élénkülése és a husvétii ünnepek következtében nagyobb lendületet kap. A második törés októberben következik be, amidőn a forgalom csökkenése egy hónapra megáll. Ugyancsak mérséklődik a csökkenés üteme decemberben is. Mindkettőnek okai általánosan ismertek. Az augusztusi csúcsforgalmat a nyári vándormozgalmon kívül a termés, gyümölcs stb. értékesítés idézi elő.

12. A kezdeményezett távolsági beszélgetések száma.

A távolsági távbeszélőforgalom hullámzása a táviratforgalom alakulásával sok hasonlóságot mutat. A forgalom a februári mélypont után fokozatosan emelkedik, augusztusban eléri a csúcspontot, szeptemberben csökken, októberben ismét élénkül, azután pedig egészen az év végéig erősen hanyatlik. Ujabbban az októberi forgalom mind nagyobb szerepet játszik és úgy látszik, hogy a forgalom csúcserőke augusztusról erre a hónapra fog áttolódni. A budapesti egységes hálózatban kezdeményezett távolsági beszélgetések jelentősége az országos forgalomban lényegesen kisebb, mint a helyi beszélgetéseké. A forgalom mélypontja és csúcspontja ugyancsak februárban, illetőleg augusztusban jelentkezik, a görbe azonban az országos forgalmat ábrázoló görbénél lényegesen laposabb és az októberi erős fellendülés is hiányzik.

KÜLFÖLDI SZEMLE.*)

Revue étrangère.

RÁDIO.

Anglia.

Mennyi időt töltenek az angolok rádióhallgatással? Az angol rádió állandóan kutatja a hallgatóság kívánságait és véleményeit. Minthogy nyolc és félmillió rádióelőfizetőt sűrűn megszavaztatnia lehetetlen, gondosan kiválogatott kisszámú hallgatóság véleménye alapján kíván eligazodni. Ezúttal kétezer hallgatóhoz intézték azt a kérdést, hogy mennyi időt fordítanak este rádióhallgatásra.

Az eredmény szerint este 10 óra tájban

több, mint 90% bekapcsolva tartja még készülékét. 10 óra után azonban egyre gyérül a hallgatók száma. Fél tizenegyre már csak 54% hallgat még. Tizenegykor a hallgatóknak csupán 25%-a tartja működésben készülékét. Tizenegy óra után mindössze 7% kíváncsi a rádióműsorra. Fél tizenkettőtől kezdve azonban már csak 3% rádiózik még.

Egészen kivételes állapotot mutat a szombat este, amidőn még 11 óraker is 57% rádiózik s éjfélkor még mindig 16% figyelt a hangszóróra.

BÉLYEGHIREK.

Nouvelles philatéliques.

Megjelent az utolsó osztrák bélyeg. A történelmi események a bélyegvilágot is érintik, sőt a bélyegyek hűségeen követik az eseményeket: így jött létre az utolsó „osztrák” bélyeg.

1938. április 10-én volt az Anschluss fölött a népszavazás, amely alkalomra a most már Ausztriát is magában foglaló Német-birodalom egy ölelkező németet és osztrákot ábrázoló emlékbélyegyet adott ki, jelképezve a két testvér-nép egyesülését.

Ebből a bélyegből külön kiadás készült a Német-birodalom többi országa és külön a volt Ausztria részére. Azonos a bélyegkép, a felirat: „Deutsches Reich — Ein Volk — Ein Reich — Ein Führer — 10. April 1938“, az érték (6 Rpf), a szín. Míg azonban a Németbirodalom részére kiadott bélyeg vízjeles (horogkeresztes) papíron, világosabb nyomással és 23×28 mm nagyságú bélyegképpel készült, a külön Ausztria részére kiadott bélyeg vízjel nélküli papíron 22×26 mm-es bélyegképpel és sötétebb nyomással került kiadásra.

Ez az utolsó külön osztrák bélyeg, amivel Ausztria, mint önálló ország megszűnt. A bélyeggyűjtők ezzel a bélyeggel osztrák gyűjteményüket lezárják.

Nekünk, magyaroknak az osztrák bélyeg, ha talán érzelmi szempontból nem is, hiszen az abszolutizmus ideje alatt jelentek meg az első bélyeg, különösen jelentősek.

1850. június 1-én jelentek meg ugyanis az első bélyeg az akkori Osztrák-Magyar Monarchia területén. Bécsi gyártmányúak voltak ezek s az akkor különösen gyűlött

kétfejű sasos osztrák címert ábrázolták, de mégis az első bélyegek voltak hazánk területén.

Az 1, 2, 3, 6 és 9 krajcáros bélyegeket 1858. november 1-én Ferenc József császár és király balra néző, négyszögletű keretbe foglalt, dombornyomású arcképével készült 2, 3, 5, 10 és 15 krajcáros bélyegek követték. Ezek közül a 10 krajcáros azért említésre méltó, mert ezen jelenik meg, egyelőre még csak a császár-király arcképét körülvevő díszítésben, de mégis Magyarország is használt bélyegen, először a magyar címer.

Ugyanezekkel az értékekkel, s ugyan csak a császár és király dombornyomású arcképével, de ovális keretben és jobbra néző arcképpel 1861 január 15-én kerültek kiadásra új bélyeg, amelyeket 1863 július 1-én, majd 1864-ben ismét az osztrák címet, de ovális keretben ábrázoló bélyegek követtek. E két további kiadást a vízjel és főként a fogazás különbözteti meg egymástól.

Ezzel be is fejeződött a kimondottan osztrák bélyegeknél Magyarország területén való használata, mert a következő, 2, 3, 5, 10, 15, 25 és 50 krajcáros értékekből álló, 1867-ben kiadott sorozat már úgynevezett „közös-ügyes” bélyeg volt. Ábrázolásuk a császár és király jobbra néző arcképe. Az értékjelzés pedig „2 kr.” stb., tehát inkább magyar, mint német, hiszen németül a Kreuzer szót nagy „K”-val kellett volna írni. Az azután már külön lapra tartozik, hogy a többi, teljesen semleges rajzú bélyeg után, a sorozatot záró és kiadásra is valamivel később került 50

*) Anyagtorlódás miatt jövő számunkban pótoljuk. (Szerkesztő.)

krajcáros érték az osztrák császári koronát viseli.

Ezek a bélyegsorozatok s a hozzájuk tartozó hírlapjegyek voltak Ausztria és Magyarország területén egy időben használatban.

Az utolsó bélyeg, amely magyar területen való használatra, de még osztrák nyomdában, osztrák vízjeles papíron készült, az 1868. évi 1 és 2 krajcáros hírlapilleték — voltaképen pénzügyi — bélyeg volt.

1871. május 1-én jelent meg azután a magyar nyomdában, magyar címerrel, kizárólag Magyarország lakóinak használatára készült, azóta nagy hírnévre, kedveltségre szert tett, úgy nevezett könyvnyomatos sorozatunk, I. Ferenc József királyunk jobbra néző arcképével.

Mintegy 21 éven át tehát a két szomszédos ország azonos bélyegeket használt, míg azután a történelmi események egyéb ügyekkel együtt a bélyegügyeket is elkülönítették, a múlt hónap történelmi eseményei pedig personal-unióbeli volt államtársunk külön bélyegállam voltát védképp megszüntették.

Az eucharisztikus bélyegblokk, mint bélyegkülönlegesség. Egy-egy bélyegkiadás előkészítése hosszú időt igényel. El kell készíteni a kiadás tervezetét, be kell szerezni — esetleg hosszadalmas pályázati úton — a bélyegtervrajzokat, azokat el kell bíraltatni. Az észrevételek figyelembe vételével át kell rajzoltatni, kivitelre alkalmassá tenni, meg kell szerezni a bélyegkép kiadásához a jóváhagyásokat s ezután a m. kir. állami nyomdának kell a minél tökéletesebb kivitel érdekében munkálkodni. Hosszú hónapok telnek el tehát, amíg egy-egy bélyeg megszületik.

Az eucharisztikus bélyegblokk kiadásának gondolata még akkor merült fel, amikor a blokk-láz teljes erőben volt. Azóta a szaklapokban megjelent sok támadás miatt a blokk-láz némiképp alább hagyott, legalább is nem lehet egy-egy blokkért névérték sokszorosát elérni.

Mégis az eucharisztikus emlékbélyegek, sőt a folyó év augusztusában a Szent István emlékbélyegek is, blokk-alakban fognak napvilágot látni.

Ez a megjelenési alak egyesek előtt nem rokonszenves, sőt egyes bélyegszakírók szemében határozottan annyira ellenszenves, hogy egy-két angol katalógus kiadó a blokkokat katalógusába nem is veszi fel.

Ez az ellenszenv azonban nem vonatkozhatik a m. kir. posta által kiadandó blokkokra, különösen pedig nem az eucharisztikus blokkra.

Míg ugyanis a legtöbb bélyegblokkban már megjelent bélyegkép használtatott teljéből, esetleg színikülönbséggel, addig a m. kir. posta által kiadandó eucharisztikus bélyegblokkok új, egyenesen e blokkban való alkalmazásra készült, művészi kivitelű bélyegtervrajzokkal előállított teljes sorozatot tartalmaznak.

Ha tehát valaki, aki magyar bélyegegyűjtésével foglalkozik, a magyar bélyegblokkokat ellenszenvből, vagy elvből nem szerzi meg, magyar gyűjteménye hiányos marad, mert a blokkban megjelent bélyegeket külön nem szerezheti meg, legfeljebb csak 2 értéket, a 16 és 20 fillérest, amelyek a blokkon kívül, 100 drb-os bélyeglapokban is kiadásra kerülnek.

Az eucharisztikus blokk az Eucharisztia ábrázolásán kívül öt magyar szent és egy magyar boldoggá avatott ábrázolását tartalmazza.

Tudomásunk szerint a magyar szentek ábrázolásai eddig egy lapon még nem jelentek meg, tehát a nagy világ előtt e bélyegblokk hivatott a magyar szenteket ismertté tenni.

Míg az eddig kiadott blokkok legfeljebb négyszínyomásúak voltak, a magyar eucharisztikus bélyegblokk nyolcszínyomással készül: a blokkba foglalt hét bélyeg külön-külön színén kívül a blokkot körülfogó latin nyelvű felírás fekete színű.

Épen a blokk színpompája fog sokakat — nem bélyeggyűjtőket — arra bírni, hogy a blokkot megszerezzék és az Eucharisztikus Kongresszus emlékeként távoli hazájukba magukkal vigyék, vagy emlékül megőrizzék.

Ez a blokk tehát nem csupán a bélyeggyűjtők részére jelent különlegességet, hanem a Kongresszus résztvevői részére is bizonyára kedves emlék lesz.

Biztosra vesszük, hogy a blokkok ellen táplált előítélet igen sok látogató szívében rokonszenvvé fog átalakulni, amelynek alapján meg fogják szerezni a blokkokat, magukkal viszik s ezzel a nagy világ tudatába beleviszik a magyar szentek ismeretét, amely a blokk kiadásának egyik indító oka volt.

Dr. Merza Gyula.

Szerkesztői üzenet.

Bonyhád, Kálmánca, Várpalota és Vésztő. A megbízási lapok érkezéskor és kiváltáskor való lebélyegzésére vonatkozó rendelkezések (A. 2. Szab. 16. §. 18. p. és A. 3. Szab. 94. §. 2., illetőleg 15. p.) közötti eltérés az A—2—3. Szab.-hoz kiadott 5. sz. Változás 1266. sz. javításával megszűnt.

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GABOR, m. kir. postatanácsos.

Fővárosi Nyomda Rt., Lovag u. 18. — Felelős v.: Duchon J.